Татарстан Республикасы Балтач муниципаль районы муниципаль бюджет гомуми белем учреждениясе"Чапшар башлангыч мәктәп-балалар бакчасы"

" Каралды һәм кабул ителде "

Педагогик киңәшмә утырышы

Беркетмә № 1

" 28 " августа 2018 ел.

" Расланды"

Директор:

/ Камалова Э.В /

" 29" августа 2018 ел

Икенче кечкенәләр төркеме өчен эш программасы.(3-4 яшь)

Төзеде:Абдуллина Гөлназ Тимерхан кызы

беренче квалификацион категорияле тәрбияче

Чапшар авылы

2018 нче ел

Эчтәлек

Кереш

1.Максатчан бүлек

1.1. Аңлатмалы язу
1..2. Программаны тормышка ашыру максаты һәм бурычлары
. Программаны формалаштыру принциплары һәм юллары
1.3 . 3-4 яшьлек балаларның шәхси һәм яшь үзенчәлекләре
1.4.Программманы үзләштерүнең планлаштырылган нәтиҗәләре
.Кече яшьтә белем бирүнең максат ориентирлары

II. Эчтәлек бүлеге

Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге
2.1 Социаль-коммуникатив үсеш өлкәсе
2.2. Танып белү үсеш өлкәсе
2..3 Сөйләм үстерү үсеш өлкәсе

2.4.Сәнгати-эстетик үсеш өлкәсе

2..5. Физик үсеш өлкәсе
2.6. Белем бирү өлкәләренең милли мәдәни төбәк чыганагына яраклаштырылган бурычлары (ЭРС)
. Программаны тормышка ашыруның ысуллары һәм юллары
2.7. Гаилә белән үзара аралашу.

II.Оештыру бүлеге.

3.1. Кечкенәләр төркемендә көндәлек режим
3.2.Кечкенәләр төркемендә белем бирү эшчәнлеге челтәре
3.3 Комплекслы тематик план (Проект)
Кушымта 2 Сөйләм үсеше (Сөйләм үстерү)
Танып белү үсеше (ФЭМП)
Кушымта 3 Физик үсеш (Физик культура)
Кушымта 4 Танып белү үсеше (ФЭМП
Кушымта 5 Сәнгати эстетик үсеш(Җыр)
Кушымта 6 Сәнгати-эстетик үсеш (Рәсем
Кушымта 7 Сәнгати-эстетик үсеш(кисеп-ябыштыру)
Кушымта 8 Табигать дөньясы белән таныштыру .

3.4 .Үстерешле предметлы тирәлекне оештыру үзенчәлекләре
4.Күрсәтмә материаллар.
5.. Кулланылган эдэбият

Кереш

Без тирән үзгәрешләр һәм икътисади үзгәртеп корулар чорында яшибез. Белем бирүнең беренче баскычы булган мәктәпкәчә тәрбия оешмаларының эше дә көннән-көн яңара, матур традицияләргә байый. Педагоглар яшь буынны тәрбияләүдә яңа чаралар, белем

бирүнең нәтиҗәле методларын эзлиләр, тәрбия эшендә халкыбызның күркәм традицияләренә, педагогик тәҗрибәсенә ныграк таяналар. Балаларның физик, интеллектуаль һәм шәхси үсешен тәэмин итү, иҗат мөмкинлекләрен ачу һәм үстерүгә зур игътибар бирелә."Об образовании в Российском Федерации" Федераль канунына нигезләнеп, Россиядә мәктәпкәчә белем бирү гомуми белем бирүнең беренче дәрәҗәдәге статусын алды. Белем бирү программаларын тормышка ашырганда мәктәпкәчә белем бирү ФДББС "Об утверждении федерального государственного образовательного стандарта дошкольного образования» (Приказ Министерства образования и науки Российской Федерации № 1155 от 17 октября 2013 года), нигезендә җайга салына. Аның төп бурычы- мәктәпкәчә яшьтәге балаларның тулы кыйммәтле яшәеше өчен уңайлы шартлар тудыру, шәхес культурасының нигезле җирлеген формалаштыру. Программаны төзегәндә белем бирү үсешендә хәзерге заман халыкара тенденцияләр исәпкә алынды:

- балада әйләнә-тирәгә яңа караш формалаштыру;
- практикада белем бирүнең төп юнәлешләрен (экологик, экономик, социаль) тормышкаашыру;
- эшчәнлектә балаларның шәхси тәҗрибәләрен (көнкүреш, культура, социаль, әхлакый) активкуллану;
- балалар инициативасын, белемнә омтылышын, мөстәкыйльлегенүстерү;
- белем бирү процессын нәтиҗәле итү өчен төрле эшчәнлекне берләштерү (интегральләштерү)
- балаларның уенга,куркынычсызлыкка, уңайлы әйләнә-тирәгә хокукын саклау;
- сыйфатлы белем алуга мөмкинлек тудыру;
- балаларны социумга активкертү.

I. Максатчан бүлек.

1.1. Аңлатмалы язу.

Бу программа “Мәктәпкәчә төп гомуми белем бирү программасы структурасына Федераль дәүләт белем бирү стандарты”на нигезләнеп, Н.Е.Веракса, Т.С.Комарова, М.А.Васильева редакциясендәге ”Туганнан алып мәктәпкәчә” төп гомуми мәктәпкәчә яшьтә белем бирү программасына, балалар бакчасының еллык эш планына таянып төзелде.

Программаның төп *максаты* -мәктәпкәчә яшьтәге баланың тулы кыйммәтле яшәеше өчен уңай шартлар тудыру, шәхес культурасының нигезле җирлеген формалаштыру, шәхси һәм яшь үзенчәлекләренә яраклаштырып, физик һәм психик сыйфатларны төрле яклап үстерү, баланы хәзерге җәмгыятьтә яшәргә, мәктәптә укырга әзерләү, мәктәпкәчә яшьтәге баланың куркынычсыз яшәү рәвешен булдыру.

Бу максатлар бала эшчәнлегенең (уен, аралашу, хезмәт, танып-белү, иҗади, уку) төрле процессларында тормышка ашырыла.

Бурычлар:

1. Балаларның аң һәм физик үсешенең табигый процессына уен, аралашу, танып-белү, хезмәт, хәрәкәт, матур әдәбият уку, музыка- иҗат, ясау эшчәнлеге.

2. Белем өлкәләрен үзләштергәндә психологик һәм педагогик яктан ярдәм итү.

3. Режим моментларында, ирекле белем бирү , мөстәкыйль, ата-аналар белән эш вакытында зурлар-кечкенәләрнең бердәм (партнерлык) эшчәнлеген оештыру.

Программа куйган максатларга ирешүдә түбәндәгеләр беренче әһәмияткә ия:

- һәр баланың сәламәтлеге, эмоциональ иминлеге һәм үз вакытында төрле яклы үсеш алуы турында кайгырту;
- балаларны аралашучан, игелекле, кызыксынучан, инициативалы, мөстәкыйльлеккә һәм иҗатка омтылучан итеп үстерү максатыннан чыгып, төркемнәрдә кешелеклелек һәм мәрхәмәтлелек атмосферасы тудыру;
- балалар эшчәнлегенең төрле төрләрен киң куллану; укыту һәм тәрбия процессының нәтиҗәлелеген күтәрү максатыннан аларны интегральләштерү;
- тәрбия һәм белем бирү процессын иҗади оештыру;
- балаларның мөмкин булганча төрле эшчәнлекләрен файдалану; белем бирү процессын нәтиҗәлерәк итү максатында аларны берләштерү (интегральләштерү);
- мәктәпкәчә тәрбия һәм белем бирү учреждениеләре һәм гаилә шартларында бала тәрбиясенә якын килүгә юнәлеш бирү;
- гаиләнең балалар бакчасы төркемнәре һәм, гомумән, мәктәпкәчә учреждение тормышында катнашуын тәэмин итү;
- балалар бакчасы һәм башлангыч мәктәп эшендә мәктәпкәчә яшьтәге балага кирәгеннән артык акыл һәм физик эш йөкләмәү максатыннан дәвамчанлыкны саклау;
- региональ якын килүне гамәлгә ашыру.

Эш программасы үз эченә баланың һәрьяклап үсүен, аларның яшь һәм шәхси мөмкинлекләрен исәпкә алып төзелгән 5 төрле үсеш юнәлешен ала: социаль – коммуникатив үсеш, танып белү үсеше, сөйләм үстерү, сәнгати үсеш, физик үсеш.

Программаны тормышка ашыру срогы - 1 ел (2018-2019 уку елы)

Төркемнең эшчәнлеге төп гомум белем бирү Программасының үтәлешенә юнәлгән һәм түбәндәге документларга нигезләнә:

- Федеральный Закон Российской Федерации «Об образовании в РФ» 29.12.2012№273

- Нормативной базой для составления рабочей программы муниципального бюджетного общеобразовательного учреждени Чапшарская начальная школа-детский сад» » Балтасинского муниципального района Республики Татарстан . являются:

- Закона РФ»Об образовании»
- Приказа Министерства образования и науки РФ от 6.10.2009 года №373 «Об утверждении и введение в действие ФГОС НОО»
- Приказа Министерства образования и науки РФ от 30.08.2010 г, №889 «О внесении изменений в федеральный базисный план
- Приказа Министерства образования и науки РФ от 26.11.2010г,№1241 «О внесении изменений в ФГОС»
- Постановлени Главного государственного врача РФ от 29.12.2010 г,№ 189 «об утверждении СанПиН 2.4.2.28821-10»
- Устав МБОУ.
- Основная образовательная программа муниципального бюджетного общеобразовательного учреждения « Чапшарская начальная школа-детский сад » Балтасинского муниципального района Республики Татарстан

1.1.2. Программаның тормышка ашыру максаты һәм бурычлары.

Программаның максат: баланың мәктәпкәчә балачагын тулы канлы уздыру өчен уңай шартлар тудыру, шәхеснең база культурасы нигезләрен формалаштыру, яшь һәм индивидуаль үзенчәлекләрне исәпкә алып, психик һәм физик сыйфатларны һәрьяклап үстерү, хәзерге җәмгыятьтәге тормышка әзерләү, уку эшчәнлегенә алшартлар формалаштыру, мәктәпкәчә яшьтәге баланың тормыш иминлеген тәэмин итү.

Бурычлары:

-һәрбер баланың сәламәтлеге, эмоциональ иминлеге һәм үз вакытында төрле яктан үсеше турында кайгырту;

• төркемнәрдә барлык тәрбияләнүчеләргә карата аларны аралашучан, яхшы күңелле, кызыксынучан, инициативалы, мөстәкыйльлеккә һәм иҗатка омтылучан итеп үстерергә ярдәм итәрлек кешелекле һәм яхшы мөнәсәбәт булдыру;

• балалар эшчәнлегенең төрле төрләрен максималь файдалану, тәрбия- белем бирү процессының нәтиҗәлелеген арттыру максатларында аларны интеграцияләү;

• тәрбия-белем бирү процессын иҗади оештыру;

• белем бирү материалын куллануның вариативлыгы, һәрбер баланың кызыксынулары һәм сәләтләренә туры китереп иҗат эшен үстерергә мөмкинлек бирү;

• балалар иҗаты нәтиҗәләренә хөрмәт белән карау;

• мәктәпкәчә белем бирү учреждениесе һәм гаилә шартларында балалар тәрбияләүгә бердәм якын килү;

• балалар бакчасы һәм башлангыч мәктәп эшендә мәктәпкәчә яшьтәге балаларга белем бирү эчтәлегендә акыл һәм физик яктан көч килүләрне булдырмаучы, предметлы укыту басымы ясамауны тәэмин итүче дәвамчанлыкны үтәү.

Программаны формалаштыру юнәлеше һәм принциплары

Программаны формалаштыруның юнәлеше һәм принциплары тулысынча Балтач муниципаль районы “Балтач №4 катнаш төрдәге балалар бакчасы” муниципаль бюджет мәктәпкәчә белем бирү учреждениесенең эш планына туры килә.

Программада белем бирүнең бала шәхесен формалаштыруны тәэмин итүче һәм педагогны аның индивидуаль үзенчәлекләренә юнәлтүче үстерү функциясе беренче планга чыга, бу балачакның мәктәпкәчә чорының үзкыйммәтен тану турындагы хәзерге фәнни «Мәктәпкәчә тәрбия концепциясе»нә (авторлары В.В. Давыдов, В.А. Петровский һ.б.) туры килә.Программа балага карата гуманлылык һәм шәхес итеп карау мөнәсәбәтләрендә төзелгән һәм аның һәрьяклы үсешенә, рухи һәм гомумкешелек кыйммәтләрен, шулай ук сәләтләрен һәм интегратив сыйфатларын формалаштыруга юнәлтелгән.

• баланың үсешенә ирешүне максат итеп куйган үсешкә китерүче белем бирү принцибына туры килә;

• фәнни нигезләнгәнлек һәм гамәлдә кулланучанлык принципларын исәпкә ала (Программаның эчтәлеге яшь чорлары психологиясе һәм мәктәпкәчә педагогиканың төп нигезләмәләренә туры килә һәм, тәҗрибәләр күрсәткәнчә, массакүләм мәктәпкәчә белем бирү практикасында уңышлы гамәлгә ашырыла ала);

• тулылык, зарурлык һәм җитешлелек критерийларына туры килә (җитәрлек күләмдә «минимум» материал кулланганда, куйган максатлар һәм бурычларны хәл итәргә мөмкинлек биреп);

• мәктәпкәчә яшьтәге балаларга белем бирү процессының тәрбияви, үсеш һәм укыту максатлары һәм бурычлары бергәлеген тәэмин итә, аларны гамәлгә ашыру барышында мәктәпкәчә яшьтәге балалар үсешенең нигезен тәшкил итүче сыйфатлар формалаша;

• балаларның яшь мөмкинлекләренә һәм үзенчәлекләренә, белем бирү өлкәләренең үзенчәлегенә һәм мөмкинлекләренә туры китереп, белем бирү өлкәләренең интеграциясе принцибын исәпкә алып төзелә;

• белем бирү процессын коруның комплекслы-тематик принцибына нигезләнә;

• программалы белем бирү бурычларын өлкәннәр һәм балаларның уртак эшчәнлегендә һәм мәктәпкәчә яшьтәге балаларның мөстәкыйль эшчәнлегендә хәл итүне турыдан-туры белем бирү эшчәнлеге кысаларында гына түгел, мәктәпкәчә белем бирүнең үзенчәлегенә туры китереп, режим моментларын уздырган вакытта да күздә тота;

• белем бирү процессын балалар белән эшләүнең яшь үзенчәлекләренә туры килгән формаларын куллану аша оештыруны күздә тота. Мәктәпкәчә яшьтәге балалар белән эшләүнең төп формасы һәм алар эшчәнлегенең әйдәп баручы төре булып уен исәпләнә;

• төбәк үзенчәлекләренә бәйле рәвештә белем бирү процессын төрлеләндерүгә юл куя;

• мәктәпкәчә яшьтәге барлык төркемнәр арасында һәм балалар бакчасы белән мәктәп арасында дәвамчанлыкны саклауны исәпкә алып төзелә.

1.1.3. 3- 4 яшьлек балаларның шәхси һәм яшь үзенчәлекләре

3-4 яшьлек баланың карашлары акрынлап гаилә чикләрен үтеп чыга башлый. Ситуацияләрдән тыш аралашулар барлыкка килә. Олы кеше аның өчен гаилә әгъзасы гына түгел, ә аерым иҗтимагый функция башкаручыга әйләнә. Баланың да иҗтимагый функция башкарасы килү теләге аның реаль мөмкинлекләре белән каршылыкка китерә. Бу каршылык мәктәпкәчә яшьтәгеләр эшчәнлегенең төп төре булган уен аша чишелә.

Шартлылык уенның төп үзенчәлеге булып тора: бер төрле предметлар белән эш-хәрәкәтләр аларның башка предметлар белән икенче эш-хәрәкәтләргә каравын күз алдында тота. Кече яшьтәгеләр 1-2 рольле яки гади, җыйнак сюжетлы уеннар белән канәгатьләнәләр. Бу яшьтә кагыйдәле уеннар формалаша гына башлый әле.

Баланың сурәтләү эшчәнлеге аның предмет турында күзаллауларына бәйле. Бу яшьтә ул әле формалаша гына. График образлар бик гади, ярлы. Кайбер балаларның сурәтләрендә детальләр җитешми. Балалар инде төсләрне куллана беләләр.

Кул чуклары хәрәкәтләрен үстерүдә әвәләүнең әһәмияте гаять зур. Кече яшьтәгеләр олылар җитәкчелегендә әвәләп гади предметлар ясарга сәләтле.

Кисеп ябыштыру кабул итүчәнлекне үстерүгә уңай йогынты ясый. Бу яшьтә балалар кисеп ябыштыруның иң гади төрләрен эшли алалар. Бу яшьтәгеләр өчен конструкцияләү эшчәнлеге күрсәтелгән үрнәк буенча һәм үзләре уйлап тапкан гади корылмалар төзүдән гыйбарәт.

Кече мәктәпкәчә яшьнең ахырына балалар 5 тән артык предмет формаларын һәм 7 дән артык төсне кабул итәргә, предметларны зурлыклары буенча аерырга,балалар бакчасы бинасында да ориентлашырга сәләтлеләр.
Аларның хәтере һәм игътибарлылыгы үсә. Күрсәтмәле-тәэсирле фикер йөртү сәләте үсеше дәвам итә.

Бу яшьтә иҗади күзаллау сәләте үсә башлый. Балалар уен вакытында бер төрле объектларны башкаларын алыштыручылар сыйфатында кулланалар.

Балалар арасындагы мөнәсәбәтләр бигрәк тә уен эшчәнлегендә ачык чагыла. Алар күбрәк бергәләшеп түгел, ә янәшә уйнауны өстен күрәләр. Низаглар күбесенчә уенчыклар арасында килеп чыга. Баланың төркемдәге яшьтәшләре арасындагы дәрәҗәсе нигездә тәрбияче фикере белән билгеләнә.

Бу яшьтә балалар аңлы рәвештә үз тәртипләре белән идарә итә белмиләр, күбесенчә баланың тәртибе ситуациягә бәйле. Шуның белән беррәттән, балаларның, олылар әйтүе буенча, ниндидер теләкләрен чикләү очраклары да күзәтелә. Үз-үзен бәяләү сыйфаты үсә башлый, бу күп очракта тәрбияче фикеренә нигезләнгән була. Җенси аерымлыкларның да үсеше күзәтелә. Ул бигрәк тә уенчыклар һәм уен сюжетларын сайлаганда (кызлар-курчак, малайлар машина сайлый) ачык чагыла.

1.4. Программаны үзләштерүнең планлаштырылган нәтиҗәләре

Максат ориентирлары

Мәктәпкәчә балачакның үзгәлеге (бала үсешенең сыгылмалылыгы, аның үсеш вариантларының төрлелеге, аның табигыйлеге һәм нәрсәгә дә булса бәйле булуы) мәктәпкәчә яшьтәге баладан конкрет белем бирү нәтиҗәләренә ирешүне таләп итәргә мөмкинлек бирми һәм мәгариф программасын үзләштерү нәтиҗәләрен максат ориентирлары рәвешендә билгеләү зарурлыгын шарт итеп куя.

Мәктәпкәчә белем бирүнең ФДББСнда күрсәтелгән максат ориентирларын баланың ирешергә мөмкин булган казанышларының социаль-норматив сыйфатламалары буларак карарга кирәк. Бу — педагоглар һәм ата-аналар өчен өлкәннәрнең тәрбия эшчәнлегенең юнәлешен билгеләүче ориентир.

МББ ФДББСнда билгеләнгән максат ориентирлары Россия Федерациясенең бөтен мәгариф пространствосы өчен уртак булып тора.

Шулай итеп, «Туганнан алып мәктәпкәчә» программасы ориентирлары МББ ФДББСна һәм «Туганнан алып мәктәпкәчә» программасына аңлатма язуында билгеләнгән максатларга һәм бурычларга нигезләнә, аларның Стандартлар белән туры килгән өлеше МББ ФДББС текстлары буенча бирелә. «Туганнан алып мәктәпкәчә» программасында, Стандарттагы кебек үк, максат ориентирлары кече яшьтәге балалар өчен (мәктәпкәчә яшькә күчү этабында) һәм мәктәпкәчә яшьтәге зурлар төркемендәге балалар өчен (мәктәпкәчә белем бирүне төгәлләү этабында) тәгаенләнә.

Кече яшьтә белем бирүнең максат ориентирлары:

- Бала әйләнә-тирә предметлар белән кызыксына һәм алар белән актив эшли; уенчыклар һәм башка предметлар белән эмоциональ эш итүгә тартыла, үз хәрәкәтләре нәтиҗәсендә нәрсәгәдер ирешүдә үзсүзлелек күрсәтергә омтыла.
- Предметларга карата махсус үзләштерелгән гамәлләр куллана, көнкүреш предметларының (кашык, тарак, карандаш һ.б.) кулланылышын белә һәм алардан файдалана ала. Үз-үзенә хезмәт күрсәтүнең иң гади күнекмәләренә ия; көнкүрештә һәм уенда мөстәкыйль булырга омтыла; пөхтәлек күнекмәләрен күрсәтә.
- Дорфалыкка, саранлыкка карата тискәре мөнәсәбәт белдерә.
- Элементар әдәплелек кагыйдәләрен үти (мөстәкыйль яисә искә төшереп, «рәхмәт», «исәнмесез», «хушыгыз», «хәерле төн» (гаиләдә, төркемдә) дип әйтә; бакчада, өйдә, урамда элементар үз-үзен тоту кагыйдәләре турында беренчел күзаллауларга ия һәм аларны үтәргә тырыша.

• Аралашуда актив сөйләмгә ия; сораулар һәм үтенечләр белән мөрәҗәгать итә ала, зурлар сөйләмен аңлый; әйләнә-тирәдәге предметлар һәм уенчыкларның исемнәрен белә. Сөйләм башка балалар белән аралашуда тулы канлы чарага әверелә.

• Зурлар белән аралашырга омтыла, һәм хәрәкәтләрдә, һәм гамәлләрдә актив рәвештә аларга охшарга тырыша; бала зурлар гамәлләрен кабатлап күрсәтә торган уеннар барлыкка килә. Зурлар тәкъдим иткән уенга эмоциональ тартыла, уен кагыйдәләрен кабул итә.

• Яшьтәшләре белән кызыксына; аларның эш-гамәлләрен күзәтә һәм аларга охшарга тырыша. Яшьтәшләре белән аларга комачауламый гына янәшә уйный белә. Зур булмаган төркемнәр белән уртак уеннарга карата кызыксыну күрсәтә.

• Әйләнә-тирә табигать дөньясы белән кызыксына, ел фасылларына кагылышлы күзәтүләрдә кызыксынып катнаша.

• Шигырьләргә, җырларга һәм әкиятләргә, рәсемнәр карауга кызыксыну белдерә, музыка тавышына хәрәкәтләр ясарга омтыла; төрле мәдәният һәм сәнгать әсәрләренә эмоциональ мөнәсәбәтен белдерә.

• Курчак театры геройлары гамәлләрен аңлап күзәтә; театральләштерелгән һәм сюжетлы-рольле уеннарда катнашырга теләк белдерә.

• Продуктив эшчәнлек белән (рәсем ясау, әвәләү, конструкцияләү, аппликация) кызыксына.

• Балага эре моторика хас, ул төрле төрдәге хәрәкәтләрне үзләштерергә омтыла (йөгерү, үрмәләү, атлап чыгу һ.б.). Гади эчтәлекле, катлаулы булмаган хәрәкәтле уеннарда кызыксынып катнаша.

II.Эчтәлек бүлеге.

2.1. Белем бирү эшчәнлегенең эчтәлеге.

2–7 яшьлек балалар белән психологик-педагогик эш эчтәлеге «Социаль-коммуникатив үсеш», «Танып белү үсеше», «Сөйләм үсеше», «Сәнгати-эстетик үсеш», «Физик үсеш» белем бирү өлкәләре буенча бирелә. Эшнең эчтәлеге мәктәпкәчә яшьтәге балаларның, аларның яшь һәм индивидуаль үзенчәлекләрен искә алып, төрле яклап үсешенә юнәлтелгән. Балаларның физик, интеллектуаль һәм шәхси сыйфатларын формалаштыру буенча психологик-педагогик эш бурычлары белем бирүнең һәрбер өлкәсенең үзгәлеген чагылдыра торган бурычлар белән, мәҗбүри психологик тәэмин итүбелән беррәттән, барлык белем бирү өлкәләрен үзләштерү барышында интеграцияле хәл ителә. Бу очракта программаның мәгариф бурычларын хәл итү турыдан-туры белем бирү эшчәнлеге кысаларында гына түгел, режимлы моментлар барышында да — өлкәннәр һәм балаларның уртак эшчәнлегендә дә, мәктәпкәчә яшьтәгеләрнең мөстәкыйль эшчәнлегендә дә карала

2.1.1. “Социаль-коммуникатив үсеш”белем бирү өлкәсе.

«Социаль-коммуникатив үсеш, әхлакый һәм рухи кыйммәтләрне кертеп, җәмгыятьтә кабул ителгән нормаларны һәм кыйммәтләрне үзләштерүгә; баланың өлкәннәр һәм яшьтәшләре белән аралашуын һәм үзара бәйләнешен үстерүгә; мөстәкыйльлеген, максатчанлыгын һәм үз гамәлләрен үзе җайга салуын булдыруга; социаль һәм эмоциональ интеллектны, киң күңеллелекне, хәлгә керә белүне үстерүгә, яшьтәшләре белән уртак эшчәнлеккә әзерлек формалаштыруга, Оешмадагы балалар һәм өлкәннәр бергәлеге һәм үз гаиләләренеке булу хисен һәм аларга ихтирамлы мөнәсәбәт тәрбияләүгә; хезмәтнең һәм иҗатның төрле төрләренә уңай караш формалаштыруга;
көнкүрештә, социумда, табигатьтә үз-үзеңне имин тоту нигезләрен булдыруга юнәлтелгән»[1.]

Бурычлар:

1. ***Социальләштерү, аралаша белү сыйфатларын үстерү, әхлак тәрбиясе.***

2. ***Бала гаиләдә һәм берләшмәдә***

3. ***Үз-үзеңә хезмәт күрсәтү, мөстәкыйльлек, хезмәт тәрбиясе.***

4. ***Куркынычсызлык нигезләрен формалаштыру.***

2-3 яшьлек балалрның социальләштерү, аралаша белү сыйфатларын үстерү, әхлак тәрбиясе.

Балаларда яшьтәшләре даирәсендә үз-үзләрен тоту тәҗрибәсе формалаштыру, аларда яшьтәшләренә карата ярату (симпатия) хисләре тәрбияләү. Яшьтәшләр белән дустанә мөнәсәбәтләр тәҗрибәсе тупланугa булышу, киң күңеллелек тәрбияләү (балаларның игътибарын иптәшенә карата кайгыртучанлык күрсәткән балага юнәлтү, кызгану, хәлгә керә белүне хуплау).

Дорфалыкка, комсызлыкка карата тискәре мөнәсәбәт тәрбияләү; ызгышмыйча уйнау, бер-береңә ярдәм итү һәм уңышлар, матур уенчыклар булуга бергәләп шатлана белү сыйфатын үстерү.

Әдәпле мөгаләмәнең элементар күнекмәләрен тәрбияләү: сәламләү,саубуллашу, үтенеч белән тыныч кына, «рәхмәт» һәм «рәхим итегез» сүзләрен кулланып мөрәҗәгать итү. Бүлмәдә һәм урамда үз-үзеңне тыныч тоту сәләтен формалаштыру: шауламау, йөгереп йөрмәү, өлкән кеше кушканны үтәү.

Ата-анага һәм якын кешеләргә карата игътибарлы мөнәсәбәт һәм мәхәббәт тәрбияләү. Балаларны өлкән кешенең сүзен бүлдермәскә өйрәтү, өлкән кеше мәшгуль булганда көтеп тора белү сыйфатын формалаштыру.

3-4 яшьлек бала гаиләдә һәм берләшмәдә.

Мин» образы. Эзлекле рәвештә «Мин» образын формалаштыру. Балаларга төрле, турыдан-туры аларга кагылышлы мәгълүматлар (син — малай,синең күзләрең соры, син уйнарга яратасың һ.б.), шул исәптән үткәннәретурындагы (йөри, сөйләшә белми идең; шешәдән ашадың) һәм алардагы үзгәрешләр (хәзер үзеңне өстәл янында дөрес тота, рәсем ясый, бии беләсең;«әдәпле» сүзләр беләсең) турындагы мәгълүматларны җиткерү.

Гаилә. Бала белән аның гаилә әгъзалары турында әңгәмә кору (исемнәреничек, нәрсә эшлиләр, бала белән ничек уйныйлар һ.б.).

Балалар бакчасы. Балаларда балалар бакчасына карата уңай мөнәсәбәт

формалаштыру. Аларның игътибарын төркем бүлмәсенең, чишенү бүлмәсенең матур бизәлешенә һәм уңайлы җиһазландырылуына юнәлтү (яктытөстәге стеналар, матур пәрдәләр, уңайлы йорт җиһазлары, яңа уенчыклар,китаплар почмагында матур рәсемле китаплар җыйнак итеп тезеп куелган).

Балаларны уеннар һәм дәресләр уздырыла торган участокның җиһазлан

дырылуы һәм бизәлеше белән таныштыру, аның матурлыгына, уңайлыкларына, корылмаларның якты төсмерләрдә төрле төсләргә буялуына басымясау.

Балаларның игътибарын төрле үсемлекләргә, аларның төрле-төрле булуына һәм матурлыгына юнәлтү.

Балаларны төркем тормышына җәлеп итү, төркемдә чисталык һәм тәртип саклау омтылышы тәрбияләү, уенчыкларга, китапларга, шәхси әйберләргә һ.б. карата сакчыл мөнәсәбәт формалаштыру. Бергәлек, балалар бакчасыөчен һәр баланың мөһимлеге хисен формалаштыру.

Балалар бакчасының бүлмәләрендә һәм участогында иркен ориентлаша белү сәләтен камилләштерү.

Балалар бакчасы хезмәткәрләренә (музыка җитәкчесе, шәфкать туташы, мөдир, өлкән тәрбияче һ.б.), аларның хезмәтенә карата ихтирамлымөнәсәбәт формалаштыру; аларның исемнәрен һәм әтиләренең исемнәренисләренә төшереп тору.

[1] МББ ФДББСның 2.6. пунктын кара

Балаларның игътибарын аларның нинди чиста, якты бүлмәдә уйнауларына, ул бүлмәдә матур уенчыкларның күп булуына, кроватьлардагы урын-җирнең җыйнак итеп җыештырылуына юнәлтү. Һавага чыккач, балаларның игътибарын матур үсемлекләргә, участокның уйнау һәм ял итү өчен уңайлыитеп җиһазландырылуына юнәлтү.

Төркем бүлмәсендә, участокта ориентлаша белүне үстерү.

Үз-үзенә хезмәт күрсәтү, мөстәкыйльлек,хезмәт тәрбиясе

Культура-гигиена күнекмәләре. Культура-гигиена күнекмәләрен камилләштерү, ашау, юыну вакытында үз-үзеңне тотуның иң гади күнекмәләрен формалаштыру.Балаларны үзләренең тышкы кыяфәтләрен карарга, сабыннан дөрес файдаланырга, кулларны, битне, колакларны пөхтә итеп юарга; юынганнан соң корытып сөртенергә, сөлгене урынына эләргә, тарактан һәм кулъяулыктан файдаланырга өйрәтү.

Табын артында үз-үзеңне тотуның элементар күнекмәләрен формалаштыру: аш һәм чәй кашыкларыннан, чәнечкедән, салфеткадан дөрес файдалану, ипине вакламау, ризыкны авызны ябып чәйнәү, авыз тулы булганда сөйләшмәү.

Үз-үзенә хезмәт күрсәтү. Балаларны мөстәкыйль рәвештә билгеле бер тәртиптә киенергә һәм чишенергә өйрәтү (киемне кию һәм салу, төймәләр не чишү һәм төймәләү, кием предметларын төреп, элеп кую һ.б.). Пөхтәлек саклау, киемдәге тәртипсезлекне күреп алу һәм өлкәннәрнең аз гына ярдәме белән аны тәртипкә китерә белү күнекмәләре тәрбияләү.

Иҗтимагый-файдалы хезмәт. Булдыра алганча хезмәттә катнашу теләге, зур булмаган кыенлыкларны җиңәргә өйрәтү тәрбияләү. Балаларда өлкәннәр кушканны мөстәкыйль рәвештә үтәү теләге уяту: дәрес уздыру өчен материаллар (кечкенә пумалалар, әвәләү өчен такталар һ.б.) әзерләү, уеннан соң уенчыкларны, төзелеш материалларын урыннарына кую.

Балалар бакчасы бүлмәсендә һәм участогында тәртип һәм чисталык саклауга өйрәтү.

Елның икенче яртысында балаларда ашханәдә дежур тору өчен кирәкле күнекмәләр (төшке ашка табын әзерләү; кашыклар кую, ипи савытлары (иписез килеш), тәлинкәләр, чынаяклар урнаштыру һ.б.) формалаштыра башлау.

Табигатьтәге хезмәт. Табигать почмагында һәм участокта үсемлекләрне һәм хайваннарны карау-тәрбияләүдә катнашу теләге тәрбияләү: өлкән кеше ярдәмендә балыклар, кошлар ашату, бүлмәдәге һәм түтәлләрдәге үсемлекләргә су сибү, суган утырту, яшелчәләр җыю, сукмакларда кар көрәү, эскәмияләрне кардан чистарту.

Өлкәннәр хезмәтенә ихтирам. Өлкәннәр хезмәтенә карата уңай

мөнәсәбәт формалаштыру. Балаларга аларга аңлаешлы һөнәрләр (тәрбияче, тәрбияче ярдәмчесе, музыка җитәкчесе, табиб, сатучы, пешекче, шофер, төзүче) турында сөйләү, хезмәт гамәлләре, хезмәт нәтиҗәләре турындагы күзаллауларны киңәйтү һәм баету.

Таныш һөнәр ияләренә карата ихтирам тәрбияләү. Өлкәннәргә ярдәм итү теләге уяту, аларның хезмәте нәтиҗәләренә карата сакчыл мөнәсәбәт

тәрбияләү

Куркынычсызлык нигезләрен формалаштыру

Табигатьтә куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәү. Терек һәм терек булмаган табигатьтәге иң гади үзара бәйләнешләр турында күзаллаулар формалаштыру. Табигатьтә үз-зеңне тоту кагыйдәләре белән таныштыру (үсемлекләрне тиктомалдан өзмәү, агач ботакларын сындырмау, хайваннаргатимәү һ.б.).

Юлларда куркынычсызлык кагыйдәләрен үтәү. Әйләнә-тирәдә ориентлашу күнекмәләрен киңәйтү. Балаларны юл хәрәкәте кагыйдәләре белән таныштыру.

Юлның йөри торган өлешен, тротуарны аера белергә, светофорның яшел,сары һәм кызыл сигналларының мәгънәсен аңларга өйрәтү.Юлларда куркынычсызлык турында беренчел күзаллаулар формалаштыру (юл аркылы өлкән кешенең кулына тотынып чыгу).

Машина йөртүченең эше белән таныштыру.

Үз тормыш эшчәнлегеңнең куркынычсызлыгы. Өйдәге куркыныч чыганаклар (кайнар плитә, үтүк һ.б.) белән таныштыру.Бина эчендә имин хәрәкәт итү күнекмәләре формалаштыру(баскычтан саклык белән, култыксаларга тотынып төшү һәм менү; ишекләрнеишек тоткасыннан тотып ачу һәм ябу).

Вак предметлар белән уйнаганда кагыйдәләрне үти белүне формалаштыру (предметларны колакка, борынга тыкмау; аларны авызга капмау).

Ярдәм сорап өлкәннәргә мөрәҗәгать итә белүне ныгыту.

Ком, су, кар белән уйнаганда куркынычсызлык күнекмәләре формалаштыру.

2.1.2. «Танып белү үсеше»белем бирү өлкәсе

«Танып белү үсеше баланың мәнфәгатьләре, кызыксынучанлыгы һәмтанып белү мтылышы үсешен; танып белү гамәлләре, аңы формалашуын;хыялы һәм иҗади активлыгы үсешен; үзе, башка кешеләр, әйләнә-тирәдәге объектлар, әйләнә-тирәдәге объектларның үзлекләре һәм үзара бәй-

ләнешләре (форма, төс, үлчәм, материал, яңгыраш, ритм, темп, микъдар,сан, өлеш һәм бөтенлек, тирәлек һәм вакыт, хәрәкәт һәм тыныч халәт,сәбәпләр һәм нәтиҗәләр һ.б.), туган җир һәм Туган ил турындагы беренчелкүзаллаулары, халкыбызның социомәдәни кыйммәтләре, Ватаныбызның

традицияләре һәм бәйрәмнәре, кешеләрнең уртак һәм гомуми йорты буларак Җир планетасы, аның табигатенең үзенчәлекләре, дөньядагы илләрнеңһәм халыкларның күптөрлелеге турындагы күзаллаулары формалашуын күзалдында тота»[1].

Максат: Элементар математик күзаллаулар формалаштыру. Элементар математик күзаллаулар, әйләнә-тирә объектларының төп сыйфатлары һәм бәйләнешләре турындагы беренчел күзаллаулар формалаштыру.

Микъдар. Төркем предметларының гомуми билгесен күрә белүне үстерү
(барлык туплар йомры, боларның барысы да кызыл, боларның барысы да зур
һ.б.).

Бертөрле предметлар төркеме төзергә һәм алар арасыннан аерым предметларны аерып алырга; «күп», «бер», «берәрләп», «берәү дә юк» төшенчәләрен аерырга; тирәлектә бер һәм берничә бертөрле предметны табарга; «Ничә?» соравын аңларга; җавап биргәндә «күп», «бер», «берәү дә юк»сүзләрен кулланырга йрәтү.Элементларны (предметларны) капма-каршы кую нигезендә предметларның ике тигез (тигез булмаган) төркемен чагыштыру. Эзлекле рәвештә бер төркем предметларын икенче төркем предметлары өстенә һәм янына кую алымнары белән таныштыру; «Болар тигезме?», «Кайсы күбрәк (азрак)?» сорауларын аңларга; сорауларга «Мин һәр түгәрәккә гөмбә куйдым. Түгәрәкләр күбрәк, ә гөмбәләр азрак» яки «Түгәрәкләр гөмбәләр санынча» кебек җөмләләр кулланып җавап бирергә өйрәтү.

Бер яки берничә предметны азрак санлы предметлар төркеменә өстәү яки күбрәк санлы предметлар төркеменнән бер предметны алу юлы белән предметлары тигез булмаган төркемнәрне тигезләргә өйрәтү.

Зурлык. Контраст һәм бертөрле зурлыктагы предметларны чагыштыру; предметларны чагыштырганда өстенә һәм янына кую алымнарын кулланып, бирелгән зурлык билгесе (озынлык, киңлек, биеклек, гомуми зурлык) буенча бер предметны икенчесенә карата үлчәү, чагыштыру; чагыштыру нәтиҗәләрен сүзләр белән билгеләү (озын — кыска, озынлык буенча бертөрле (тигез), киң — тар, киңлек буенча бертөрле (тигез), биек — тәбәнәк, биеклек буенча бертөрле
(тигез), зур — кечкенә, зурлык буенча бертөрле (тигез).

Форма. Балаларны геометрик фигуралар: түгәрәк, квадрат, өчпочмак белән таныштыру. Күрү һәм капшау тиҗәсендә әлеге фигураларның формасын тикшерергә өйрәтү.

Тирәлектә ориентлашу. Үз гәүдәсенең төрле өлешләре урнашуда ориентлашу һәм әгъзаларының үзенә карата юнәлешләрен аера белүне үстерү:өстә — аста, алда — артта, уңда — сулда. Уң һәм сул кулларны аера белү.

Вакыт буенча ориентлашу. Тәүлекнең контраст өлешләрендә ориентлашырга өйрәтү: көн — төн, иртә — кич

Танып белү-тикшеренүэшчәнлеген үстерү

Танып белү-тикшеренү эшчәнлеге. Балаларны махсус эшләнгән эталоннар системасы, аңга кабул итү гамәлләре ярдәмендә әйләнә-тирә дөньяныңтөрле объектларын тикшерүнең гомумиләштерелгән ысулларына өйрәтү.

Тикшеренү гамәлләрен файдалануны стимуллаштыру.

Балаларны өлкәннәр белән бергә башкарылучы, өйрәнелүче объектныңәлек яшерен булган үзлекләре ачыла торган, эксперименталь характердагыт практик танып белү гамәлләренә тарту.

Эшчәнлекнең бурычына һәм алгоритмы эчтәлегенә тәңгәл гамәлләрбашкарырга тәкъдим итү. Өлкән кеше ярдәмендә модельләштерү характерындагы гамәлләр куллану.

Сиземләү үсеше. Балаларның сиземләү тәҗрибәсен баету, бу тәҗрибәне сөйләмдә беркетү сәләтен үстерү. Аңга кабул итүне камилләштерү (барлык сизү-тою органнарын актив рәвештә эшкә җигеп). Образлы күзаллауларны үстерү (предметларны сыйфатлаганда эпитетлар һәм чагыштыруларкулланып).

Балаларны предметларның төсе, формасы, зурлыгы, тоемланучы
үзлекләре (җылы, салкын, каты, йомшак, йомшак йонлы h.б.) белән таныштыру өчен шартлар тудыру; төрле музыка кораллары, туган телдәге сөйләм яңгырашын кабул итү сәләтен үстерү.

Төс, форма, зурлыкны предметларның үзләренә бер төрле үзлекләре буларак аерып ала белү сәләтен ныгыту; охшаш предметларны тоемланучыберничә билге: зурлык, форма, төс буенча төркемләштерү.

Балаларга формалар аталышын әйтеп бирү (түгәрәк, өч почмаклы, турыпочмаклы һәм квадрат).

Дидактик уеннар. Предметларны төсләре һәм зурлыклары буенча сайлапалу (зур, уртача һәм кечкенә; 2–3 төс); билгеле бер эзлеклелектә 2–3 төснечиратлаштырып, зурлыклары буенча кечерәя барган бөҗралардан кечкенәпирамида җыю; 4–6 өлештән рәсем җыю.

Бергәләп уздырылучы дидактик уеннарда балаларны акрынлап катлаулана барган кагыйдәләрне үтәргә өйрәтү.

Предметлы тирәлек беләнтаныштыру

Балаларны якын тирәлек предметлары (уенчыклар, йорт кирәк-яраклары,транспорт төрләре), аларның функцияләре һәм кулланылышлары белән таныштыруны дәвам итү.

Йорт кирәк-яракларының кайбер үзенчәлекләрен (өлешләр, зурлыклар,форма, төс) аерып алу, төзелеш һәм функция арасындагы бәйләнешләрнеачыклау теләге уяту. Нииндидер өлешнең булмавының предметны, аны файдалану мөмкинлеген бозуын аңлау.

Балаларның материал (агач, кәгазь, тукыма, балчык) үзлекләре(ныклык, катылык, йомшаклык) турындагы күзаллауларын киңәйтү. Иң гадитәҗрибәләрне кертеп (бата — батмый, ертыла — ертылмый), предметларнытикшерү ысулларына ия булуга булышлык итү. Яхшы таныш предметларнытөркемләштерергә (чәй, өстәл (ашханә), кухня савыт-сабасы) һәм классификацияләргә (савыт-саба — өс киеме) тәкъдим итү.

Балаларга бер төрле предметларның кеше кулы белән эшләнүе (савыт-саба, йорт һазы һ.б.), башкаларының табигать тарафыннан булдырылуы таш,күркәләр)турындасөйләү. Кешенең үзенең һәм башкаларның тормышыөчен кирәкле предметлар (йорт җиһазы, өс киеме, аяк киеме, савыт-саба,уенчыклар һ.б.) ясавын, эшләвен аңлауны формалаштыру.

Социаль дөньябелән таныштыру

Мини-спектакльләр һәм тамашалар, шулай ук балалар әдәбияты әсәрләрен сәхнәләштереп уйналган уеннар аша театр белән таныштыру.

Якын тирәлек (шәһәр / поселок инфраструктурасының төп объектлары):йорт, кибет, поликлиника, парикмахерская белән таныштыру.

Балаларга аларга аңлаешлы һөнәрләр (тәрбияче, тәрбияче ярдәмчесе,музыка җитәкчесе, табиб, сатучы, пешекче, шофер, төзүче) турында сөйләү,хезмәт гамәлләре, хезмәт нәтиҗәләре турындагы күзаллауларны киңәйтүһәм баету. Балаларның игътибарын кешенең аңа хезмәттә ярдәм итә торганшәхси (яхшылык теләүче, игътибарлы) һәм эшлекле (хезмәт сөючән, җыйнак) сыйфатларына юнәлтү.

Туган җиргә карата кызыксыну һәм аның турында беренчел күзаллаулар

формалаштыру: үзләре яшәгән шәһәрнең (поселокның) исемен балаларныңисләренә төшерү; ял көннәрендә кайда булулары (паркта, скверда, балаларшәһәрчегендә) турында сөйләү теләге тудыру һ.б.

Табигать дөньясыбелән таныштыру

Балаларның үсемлекләр һәм хайваннар турындагы күзаллауларын киңәйтү. Балаларны йорт хайваннары һәм аларның балалары, үз-үзен тотышларының һәм тукълануларының үзенчәлекләре белән танышуны дәвам итү.

Балаларны аквариум балыклары һәм декоратив кошлар (дулкынлы попугайлар, кенәриләр һ.б.) белән таныштыру.

Кыргый хайваннар (аю, төлке, тиен, керпе һ.б.), җир-су хайваннары (бакамисалында) турындагы күзаллауларны киңәйтү.

Участокта очрый торган кошларны (ала карга, күгәрчен, песнәк, чыпчык,кызылтүш һ.б.) күзәтергә, аларны кышын ашатырга өйрәтү.

Балаларның бөҗәкләр (күбәләк, май коңгызы, камка, энә карагы һ.б.)турындагы күзаллауларын киңәйтү.

Тышкы күренешләре буенча яшелчәләрне (кыяр, помидор, кишер, шалкан һ.б.), җимешләрне (алма, груша, персик һ.б.), җиләкләрне (кура җиләге,карлыган һ.б.) аерырга һәм атап әйтергә өйрәтү.

Әлеге җирлектәге үсемлекләр — агачлар, чәчәк атучы үләнчел үсемлекләр (тузганак, үги ана яфрагы һ.б.) турында элементар күзаллауларбулдыру.

Бүлмә гөлләренең (фикус, яран һ.б.) ничек үсүен күрсәтү. Үсемлекләрүссен өчен җир, су һәм һава кирәклеге турында күзаллаулар булдыру.

Бер-бер артлы килүче ел фасылларының характерлы үзенчәлекләре,өлкәннәрнең һәм балаларның тормышында һәм эшчәнлегендә бу үзенчәлекләргә бәйле үзгәрешләр белән таныштыру.

Суның (ага, түгелә, җылына, суына), комның (коры — коела, юеш — ябыша),карның (салкын, ак, җылыда эри) үзлекләре турында күзаллаулар булдыру.

Алынган тәэсирләрне сөйләмдә һәм эшчәнлекнең нәтиҗәле төрләрендәчагылдырырга өйрәтү.

Табигатьтәге иң гади үзара бәйләнешләрне аңлый белү сәләте формалаштыру (үсемлек үссен өчен аңа су сибәргә кирәк һ.б.).

Табигатьтә үз-үзеңне тоту кагыйдәләре белән таныштыру (кирәкмәскә үсемлекләрне өзмәү, агачларның ботакларын сындырмау, хайваннарга тимәү һ.б.).

Сезонлы күзәтүләр

Көз. Табигатьтәге үзгәрешләрне күрергә өйрәтү: салкынрак була башлады, яңгырлар ява, кешеләр җылы киемнәрен кияләр, яфраклар төсләрен үзгәртә һәм коела башлыйлар, кошлар җылы якларга очып китәләр.

Көз көне яшелчәләр һәм җиләк-җимешләр уңышын җыю турындагыкүзаллауларны киңәйтү. Иң күп таралган яшелчәләрне һәм җиләк-җимешнетышкы күренешләре, тәмнәре, формалары буенча аерырга һәм атап әйтергәөйрәтү.

Кыш. Кышкы табигатьнең характерлы үзенчәлекләре турындагы күзаллауларны киңәйтү (салкын, кар ява; кешеләр кышкы киемнәрен кияләр).

Участокка очып килүче кошларны күзәтүне оештыру, аларны ашату. Кышкы табигатьнең матурлыгын күрергә өйрәтү: агачлар карлы киемдә, мамыктай йомшак кар, үтә күренмәле боз кисәкләре һ.б.; таудан чана шууда, карданәйберләр әвәләүдә, кар корылмаларны бизәүдә катнашу.

Яз. Язгы табигатьнең характерлы үзенчәлекләре белән таныштыруныдәвам итү: кояш яктырак яктырта, кар эри башлый, көпшәкләнә, үлән үсте,агачлар яфрак ярды, күбәләкләр һәм май коңгызлары күренә.

Балаларның табигатьтәге иң гади бәйләнешләр турындагы күзаллауларын киңәйтү: кояш җылыта башлады — җылыта төште — үлән пәйда булды,кошлар сайрый башлады, кешеләр җылы киемнәрен җиңелчә киемнәргәалыштырдылар.

Чәчәкле үсемлекләрнең һәм яшелчәләрнең эре орлыкларын ничек итептүтәлләргә утыртуларын күрсәтү.

Җәй. Табигатьтәге җәйге үзгәрешләр турындагы күзаллауларны киңәйтү:эссе, якты кояш, үсемлекләр чәчәк ата, кешеләр су коена, күбәләкләр оча,ояларда кошчыклар пәйда була.

Җимеш бакчасы һәм яшелчә бакчасы үсемлекләре турында элементар белемнәр бирү. Җәй көне күп кенә җимешләрнең, яшелчәләрнең һәмҗиләкләрнең өлгерүе турындагы белемнәрне ныгыту

2.1.3 «Сөйләм үсеше»белем бирү өлкәсе

«Сөйләм үсеше аралашу һәм мәдәният чарасы буларак сөйләмгә ия булуны; актив сүзлекне бае-туны; бәйләнешле, грамматик яктан дөрес диалогик һәм монологик сөйләмне; сөйләм иҗаты үсешен; сөйләмнең аваз һәминтонация культурасы, фонематик ишетү сәләте үсешен; китап культурасы,балалар әдәбияты белән танышуны, балалар әдәбиятының төрле жанрлары текстларын ишетеп аңлауны; укырга-язарга өйрәтүнең алшарты буларакавазлы аналитиксинтетик активлык формалашуны үз эченә ала»[1.]

Төп максатлары

Сөйләм үстерү.Өлкәннәр һәм балалар белән ирекле аралашуны үстерү,тирә-юньдәгеләр белән үзара тәэсир итешүнең конструктив ысулларынаһәм чараларына ия булу.Балаларда сөйләм теленең барлык компонентларын: сөйләмнең грамматик төзелешен, бәйләнешле сөйләмне — аның диалогик һәм монологикформаларын үстерү; сүзлек запасы формалаштыру, сөйләмнең аваз культурасын тәрбияләү.

Тәрбияләнүчеләрнең гамәли рәвештә сөйләм нормаларына ия булуы.

Матур әдәбият. Укуга карата кызыксыну һәм мәхәббәт тәрбияләү; әдәбисөйләмне үстерү.

Матур әдәбият әсәрләрен тыңлау теләге һәм тыңлый белү, вакыйгаларбарышын күзәтә белү сәләте тәрбияләү.

*Үсешкә китерүче сөйләм мохите.*Аралашу чарасы буларак сөйләм үстерүгә булышлык итү. Балаларга аларга яшьтәшләре һәм өлкәннәр белән аралашу мөмкинлеге биргән төрле йомышлар кушу («Чишенү бүлмәсенә күз салда, миңа кем килүен әйт», «Алия ападан сорашып бел дә, миңа сөйләрсең»,«Мансурны кисәтеп куй... Мансурга син нәрсә әйттең? Ә ул сиңа нәрсә дипҗавап бирде?»). Яшәешнең өченче елы ахырына сөйләмнең балаларныңбер-берсе белән тулы сыйфатлы аралашу чарасына әверелүенә ирешү.Балаларның бер-берсе һәм тәрбияче белән аралашуында күрсәтмә материал сыйфатында, мөстәкыйль рәвештә карау өчен рәсемнәр, китаплар, уенчыклар тәкъдим итү. Балаларга шул предметлар, шулай ук кызыклы вакыйгалар (мәсәлән, йорт хайваннарының гадәтләре һәм хәйләкәрлеге) турындасөйләү; рәсемнәрдә кешеләрнең һәм хайваннарның халәтләрен күрсәтү(шатлана, күңелсезләнә һ.б.).

*Сүзлек формалаштыру***.** Балаларның якын тирәлектә ориентлашуынкиңәйтү нигезендә сөй-ләмне аңлау сәләтен үстерү һәм сүзлекне активлаштыру.Өлкәннәрнең сөйләмен күрсәтмәләрдән башка гына аңларга өйрәтү.Педагогның телдән күрсәтмәсе буенча балаларның предметларны аталышлары, төсләре, зурлыклары буенча эзләп таба белү сәләтен («Мәрьямгә варенье вазасын алып килеп бир», «Кызыл карандашны ал», «Кечкенә аю баласына җыр җырла»); предметларның урыннарын атый белү («Гөмбә өскекиштәдә, югарыда», «Янәшә торалар»; кешеләрнең гамәлләрен һәм хайваннарның хәрәкәтен имитацияләү («Сиптергечтән ничек су сибүләрен күрсәт»,«Аю баласыкебек йөр») күнекмәләрен үстерү.

[1] МББ ФДББСның 2.6. пунктын кара

Балаларның сүз байлыгын үстерү:

• уенчыклар, шәхси гигиена предметлары (сөлге, теш щеткасы, тарак,кулъяулык), өс киемнәре,аяк киемнәре, савыт-саба, йорт җиһазлары, йокы кирәк-яраклары (юрган, мендәр, җәймә, пижама), транспорт чаралары (автомашина, автобус), яшелчәләр, җимешләр, йорт хайваннары һәм аларның

балалары аталышларын белдерүче исемнәр белән;

• хезмәт гамәлләрен (кер юу, дәвалау, су сибү), мәгънәләре буенча капма-каршы гамәлләрне (ачу — ябу, салу — кию, алу — кую), кешеләрнең үзарамөнәсәбәтләрен (булышу, кызгану, бүләк итү, кочаклау), кешеләрнең эмоциональ халәтен (елау, көлү, шатлану, үпкәләү) белдерүче фигыльләр белән;

• предметларның төсен, зурлыгын, тәмен, температурасын белдерүчесыйфатлар (кызыл, зәңгәр, татлы, ачы, зур, кечкенә, салкын, кайнар) белән;

• рәвешләр (якын, ерак, биек, тиз, караңгы, әкрен, салкын, эссе, тайгак)белән.

Үзләштерелгән сүзләрнең балаларның мөстәкыйль сөйләмендә кулла-нылуына булышлык итү.

Сөйләмнең аваз культурасы. Балаларны аерым торган сузык һәм тартык тавазларны (сызгырулы, чыжылдаучы һәм сонор авазлардан тыш) ачык итепәйтергә, аваз ияртемнәрен, сүзләрне һәм гади гыйбарәләрне (2–4 сүздәнторган) дөрес итеп кабатларга өйрәтү.

Артикуляция һәм тавыш аппараты, сөйләм сулышы, тыңлау игътибарыүсешенә булышлык итү. Та-выш югарылыгы һәм көчен файдалана белү сәләтен формалаштыру(«Пескәй, прес!», «Кем кил-де?», «Кем шакый?»).

Сөйләмнең грамматик төзелеше. Исемнәрне һәм алмашлыкларны фигыльләр белән яраштырырга, фигыльләрне киләчәк һәм үткән заманнардакулланырга, аларны затлар буенча үзгәртергә,сөйләмдә бәйлекләр (эченә,эчендә, өстенә, өстендә, янында, артында, астында) кулланырга өйрәтү.Кайбер сорау сүзләрен (кем, нәрсә, кайда) һәм 2–4 сүздән торган гыйбарәләрне («Песи-пескәй, кая киттең?») кулланырга өйрәтү.

Бәйләнешле сөйләм. Балаларга иң гади («Нәрсә?», «Кем?», «Нишли?») һәмкатлаулырак («Өстенә нәрсә кигән?», «Нәрсә алып бара?», «Кемгә?», «Нинди?», «Кайда?», «Кайчан?», «Кая?») сорауларга җавап бирергә булышу.2 яшь 6 айдан өлкәнрәк балаларның үз инициативалары яки тәрбияче соравы буенча рәсемдә су-рәтләнгәннәр, яңа уенчык, үз тәҗрибәләренә таянып, берәр вакыйга турында сөйләргә омтылуларын хуплау.

Уен-инсцениировкалар вакытында балаларны катлаулы булмаган гыйбарәләр кабатларга өйрәтү. 2 яшь 6 айдан өлкәнрәк балаларга яхшы танышәкиятләрнең өзекләрен уйнап күрсәтергә ярдәм итү.Зур булмаган хикәяләрне күрсәтмә әсбаплардан башка гына тыңларга өйрәтү.

2.1.4. «Сәнгати-эстетик үсеш»белем бирү өлкәсе

«Сәнгати-эстетик үсеш сәнгать (сүз-тел сәнгате, музыкаль, сынлы сәнгать) әсәрләрен, табигать дөньясын кыйммәт-мәгънә ягыннан кабул итү һәмаңлау алшартлары үсешен; әйләнә-тирә дөньяга карата эстетик мөнәсәбәтбарлыкка килүне; сәнгать төрләре турында элементар күзаллаулар формалашуны; музыканы, матур әдәбиятны, фольклорны аңга кабул итүне; әдәбиәсәрләр пер-сонажларының кичерешләрен

уртаклашуны стимуллаштыруны;балаларның мөстәкыйль иҗади (сурәтләү, конструкцияләү-модельләү, музыкаль һ.б.) эшчәнлеген гамәлгә ашыруны күздә тота».

Төп максатлар һәм бурычлар

Әйләнә-тирә чынбарлыкның эстетик ягына карата кызыксынучанлык, әйләнә-тирә дөнья предметларына һәм күренешләренә, сәнгать әсәрләренәкарата эстетик мөнәсәбәт

формалаштыру; нәфис-иҗади эшчәнлеккә каратакызыксынучанлык тәрбияләү.Балаларның эстетик хисләрен, сәнгати кабул итүен, образлы күзаллауларын, хыялларын,

иҗади сәләтләрен үстерү.Балалар иҗатын, мөстәкыйль иҗади (сурәтләү, конструкцияләү-модельләү, музыкаль һ.б.) эшчәнлеккә карата кызыксынуны үстерү; балаларның үз-үзләрен күрсәтү ихтыяҗын канәгатьләндерү.

Сәнгатькә тарту. Әдәби һәм музыкаль әсәрләрне, әйләнә-тирә дөньяның,сәнгать әсәренең матурлыгын эмоциональ бәяләүне үстерү.Илебез һәм чит илләр сәнгатенең иң яхшы үрнәкләре белән таныштыруаша балаларны халык сәнгатенә һәм профессиональ сәнгатькә (сүз-тел, музыкаль, сынлы сәнгать, театр сәнгатенә, архитектурага) тарту; сәнгать әсәрләренең эчтәлеген аңлый белү сәләте тәрбияләү.Сәнгатьнең төрләре һәм жанрлары, сәнгатьнең төрле төрләрендәге тәэсир итү чаралары турында элементар күзаллаулар формалаштыру.

Сурәтләү эшчәнлеге. Сурәтләү эшчәнлегенең төрле төрләренә карата кызыксынуны үстерү; рәсем ясау, әвәләү, аппликация, гамәли иҗат күнекмәләрен камилләштерү.

Сынлы сәнгать әсәрләре белән танышканда эмоциональ тоемлый белүсыйфатын тәрбияләү.Коллектив эшләр башкарганда яшьтәшләре белән бергәләп эшләү теләге

һәм эшли белү сыйфаты тәрбияләү.

Конструкцияләү-модельләү эшчәнлеге. Конструкцияләүгә тарту; конструкцияләү эшчәнлегенә карата кызыксынуны үстерү, конструкторларныңтөрле төрләре белән таныштыру.Коллектив эшләү, үз эшләнмәләреңне гомуми ният

кысаларында берләштерү, эшнең кайсы өлешен кем башкарачагы турында сүз куеша белүсыйфаты тәрбияләү.

Музыкаль эшчәнлек. Музыкаль сәнгатькә тарту; музыка сәнгатенкыйммәтмәгънә ягыннан кабул итү һәм аңлау алшартларын үстерү; музыкаль культура нигезләрен формалаштыру, элементар музыкаль төшенчәләр,жанрлар белән таныштыру; музыка әсәрләре белән танышканда эмоциональ тоемлый белү сыйфатын тәрбияләү.Музыкаль эшчәнлек өчен зарур сыйфатлар: шигъри һәм музыкаль тоем,ритм хисен, музыкаль хәтерне үстерү; җыр зәвыгы, музыкаль зәвык формалаштыру. Музыкаль-сәнгати эшчәнлеккә карата кызыксыну тәрбияләү, эшчәнлекнең бу төрендәге күнекмәләрне камилләштерү.Балалар музыкаль-нәфис иҗатын үстерү, балаларның мөстәкыйль иҗади эшчәнлеген гамәлгә ашыру; үз-үзләрен күрсәтү ихтыяҗын канәгатьләндерү.

Психологик-педагогикэш эчтәлеге

Эстетик кабул итүне үстерү; балаларның игътибарын тирәлектәге предметлар (уенчыклар), табигать объектлары (үсемлекләр, хайваннар) матурлыгына юнәлтү, шатлык хисе уяту.

Сурәтләү эшчәнлеге дәресләренә карата кызыксыну формалаштыру.Рәсем ясауда, әвәләп ясауда, аппликациядә, образ тәэсирлелеген чагылдырып, гади предметларны һәм күренешләрне сурәтләргә өйрәтү.Предметны тикшерү процессына ике кулның да предмет өслегендәге хәрәкәтләрен кушу, предметны куллар белән тотуны кертү.Табигать матурлыгын, сәнгать әсәрләрен (китап иллюстрацияләре, халыккәсепчелеге эшләнмәләре, көнкүреш предметлары, өс киеме) күзәтүдәнуңай хисләр алырга өйрәтү.Рәсемнәрдә, әвәләп ясауда аппликациядә индивидуаль һәм коллективкомпозицияләр тудырырга өйрәтү.

Рәсемясау. Балаларга рәсемнәрендә әйләнә-тирәдәге предметларның һәм табигатьнең матурлыгын чагылдырырга тәкъдим итү (ак болытларйөзгән зәңгәр күк йөзе, җилдә бөтерелеп җиргә коелучы төрле төстәгеяфраклар; кар бөртекләре һ.б.).

Карандашны, пумаланы мускулларны киермичә һәм бармакларны ныгытып кысмыйча, дөрес тотарга өйрәтүне дәвам итү; кулның карандаш һәм пумала тотып иркен хәрәкәтләнүенә ирешү. Пумалага буяу алырга өйрәтү: анынөхтә генә итеп кылы белән банкадагы буяуга тутырып ману, банка авызынаҗиңелчә генә кагылып, артык буяудан арыну, башка төстәге буяуга манганчыпумаланы яхшылап юу. Юылганпумаланы йомшак чүпрәк яки кәгазь салфетка белән корытырга өйрәтү.Төсләрнең аталышын (кызыл, зәңгәр, яшел, сары, ак, кара) белүне ныгыту, төсмерләр (алсу, күксел, соры) белән таныштыру. Балаларның игътибарынсурәтләнүче предметка туры килгән төсне сайлауга юнәлтү.

Балаларны декоратив эшчәнлеккә тарту: тәрбияче кисеп биргәнуенчыкларның (кошчык, кәҗә бәтие, ат һ.б.), һәм предметларның (тәлинкә,бияләйләр) силуэтларын Дымково бизәкләре белән бизәргә өйрәтү.Сызыкларны, штрихларны, тапларны, буяуны ритмик рәвештә төшерергәөйрәтү (агачлардан яфраклар коела, яңгыр ява, «кар бөтерелә, бөтен урамап-ак», «яңгыр, яңгыр, там, там, там...»).

Гади предметларны, туры сызыкларны (озын, кыска) төрле юнәлешләрдәсурәтләргә, аларны буярга (буйлар, тасмалар, юллар, койма, шакмаклы яулык һ.б.) өйрәтү. Балаларны төрле формадагы (түгәрәк, турыпочмаклыкрәвешендәге) предметларны һәм төрле формалар һәм сызыклар катнашыннан торган предметларны (аумас курчак, кар бабай, чеби, арба, вагон һ.б.)сурәтләүгә җәлеп итү.

Бер предмет сурәтен кабатлап (безнең участоктагы чыршылар, аумас кур-чаклар саф һавада йөриләр) яки төрле предметларны, бөҗәкләрне һ.б. нысурәтләп (үләндә коңгызлар һәм суалчаннар шуыша; колобок юлдан тәгәрәпбара һ.б.), катлаулы булмаган сюжетлы композицияләр төзи белү сәләте фор-малаштыру. Сурәтләрне битне тутырып урнаштырырга өйрәтү.

Әвәләпясау. Әвәләп ясауга карата кызыксыну формалаштыру. Балаларның балчык, пластилин, пластик масса һәм әвәләп ясау ысуллары турындагы күзаллауларын ныгыту. Балчык кисәкләрен туры һәм әйләнүле хәрәкәтбелән әвәләргә, әвәләүдән барлыкка килгән таякчык очларын тоташтырырга, шарны учлар белән янчергә өйрәтү. Балаларда очланган башлы таяккулланып әвәләп ясалган предметларны бизәү теләге тудыру; бер-берсенәкысып беркетеп, 2–3 өлештән торган предметлар ясарга өйрәтү.Балчыкны пөхтә куллану, балчык кисәкләрен һәм әвәләп ясалган предметларны такта кисәгенә кую тәртибен ныгыту.Балаларны берничә өлештән торган предметларны (аумас курчак, чеби, пирамида һ.б.) әвәләп ясарга өйрәтү. Әвәләп ясалган фигураларны коллектив композициягә берләштерергә тәкъдим итү (аумас курчаклар әйлән-бәйлән әйләнәләр, алмалар тәлинкәдә ята һ.б.).

Аппликация. Балаларны аппликация сәнгатенә тарту, эшчәнлекнең бутөренә карата кызыксыну формалаштыру. Башта, сурәт (бала тарафыннануйланыла яки тәрбияче тарафыннан тәкъдим ителә) хасил итеп, кәгазь битенә (билгеле бер тәртиптә) төрле формадагы, зурлыктагы, төстәге әзер детальләрне куеп чыгарга, аннары аларны ябыштырырга өйрәтү.

Җилемне пөхтә кулланырга өйрәтү, аны кечкенә пумала белән юка гынаитеп ябыштырылачак фигураның арткы ягына сылау (махсус әзерләнгән клеенка өстендә); җилем сыланган ягы белән кәгазь битенә кую һәм ныгытыпсалфетка белән кысып тору.

Пөхтә эшләү күнекмәләре формалаштыру. Балаларның ясалган сурәткәкарап шатлануына ирешү.Төрле формадагы (квадрат, розетка һ.б.) кәгазь аппликациядә, геометрикформаларны һәм табигый материалларны формалары һәм төсләре буенчакабатлап һәм чиратлаштырып, предметлы һәм декоратив композицияләртөзергә өйрәтү. Предметларның формаларын һәм төсләрен белүне ныгыту.Ритм хисе үстерү.__

Музыкаль эшчәнлек[1]

Балаларда музыканы эмоциональ кабул итү тәрбияләү.

Өч музыкаль жанр — җыр, бию, марш белән таныштыру. Музыкаль хәтерне үстерүгә булышлык итү. Таныш җырларны, пьесаларны танып алу сәләте,музыканың характерын (күңелле, дәртле, тыныч) тоемлау, аңа эмоциональмөнәсәбәт белдерү формалаштыру.

Тыңлау. Музыкаль әсәрне ахырынача тыңлап бетерергә, музыка характерын аңларга, әсәрдә ничә өлеш булуын белергә һәм ачыкларга өйрәтү.Октава — септима чикләре эчендә авазларны югарылык буенча аеру, көйяңгырашындагы үзгәрешләрне (көчле, акрын) тою сәләтен үстерү.

Төрле музыкаль уенчыклар, балалар музыка уен кораллары (музыкаль чүкеч, шарманка, шалтыравык, барабан, шөлдерле барабан, металлофон һ.б.)яңгырашын аеру сәләтен камилләштерү.

Җырлау. Җырлау күнекмәләрен үстерүгә: ре (ми) — ля (си) диапазонындабулышлык итү, көчәнмичә, башкаларның барысы белән бер темпта җырлау,сүзләрне чиста һәм ачык итеп әйтү, җыр характерын (күңелле, озын, йомшак,аһәңле) чагылдыруга булышлык итү.

Җырижаты. «Әлли-бәлли» иҗекле бишек җырларының, «лә-лә» иҗеклекүңелле җыр көйләренең ахырын җырлап бетерергә өйрәтү. Үрнәк буенча күңелле һәм моңлы җырлар иҗат итү күнекмәләрен формалаштыру.

Музыкаль-ритмикхәрәкәтләр. Музыканың ике өлешле формасына һәманың яңгырау көченә (көчле, акрын) тәңгәл рәвештә хәрәкәт итәргә; музыкаяңгырый башлауны һәм аның тәмамлануын тоюны белдерергә өйрәнү.

Төп хәрәкәтләр (йөрү һәм йөгерү) күнекмәләрен камилләштерү. Башкалар белән бергә һәм ялгыз гына атлап йөрергә, музыка астында җиңел, салмакһәм тиз темпта йөгерергә өйрәтү.Бию хәрәкәтләрен башкару сыйфатын яхшырту: чиратлаштырып, ике аякһәм бер аяк белән тыпырдау.Парлап бөтерелү, туры галоп башкару, музыкаль әсәрнең темпына һәмритмына карап, предметлар, уенчыклар белән һәм алардан башка музыка астында хәрәкәтләнә белү күнекмәләрен үстерү.Уен һәм әкият образларын тәэсирле һәм эмоциональ чагылдыруны үстерүгә булышлык итү: аю килә, песи яшеренеп бара, тычкан балалары йөгерешә, куян сикерә-сикерә бара, әтәч йөри, чебиләр бөртекләр чүплиләр,кошчыклар очалар һ.б.

Бию-уениҗаты. Бию көйләре астында бию хәрәкәтләрен мөстәкыйль башкаруны стимуллаштыру. Сурәтләнүче хайваннарның холкын чагылдыручы хәрәкәтләрне төгәлрәк башкарырга өйрәтү.

Балалармузыкауенкоралларындауйнау. Балаларны кайбер балалар му-зыка уен кораллары — сыбызгы, металлофон, кыңгырау, шөлдерле барабан,шалтыравык, барабан, шулай ук аларның яңгырашы белән таныштыру.Мәктәпкәчә яшьтәге балаларны балалар бәрмә музыка уен коралларын-да уйнарга өйрәтү.

2.1.5. “Физик үсеш”белем бирү өлкәсе

«Физик үсеш балалар эшчәнлегенең түбәндәге төрләрендә тәҗрибә булдыруны үз эченә ала: хәрәкәтләнү, шул исәптән координация һәм сыгылмалылык кебек физик сыйфатларны үстерүгә юнәлтелгән, организмның терәкхәрәкәт системасын дөрес формалаштыруга, тигезлек саклауга, хәрәкәтнекоординацияләүгә, кулларның эре һәм вак моторикасына булышлык итүче,шулай ук төп хәрәкәтләре дөрес һәм организмга зыян салмаслык итеп башкарылган атлап йөрү, йөгерү, җиңелчә сикерүләр, ике якка да борылулар кебек күнегүләрне эшләү белән бәйле хәрәкәт эшчәнлеге; спортның кайбер

төрләре турында башлангыч күзаллаулар формалашу; кагыйдәләре беләнбергә хәрәкәтчел уеннарны үзләштерү; хәрәкәтләнү өлкәсендә максатчалык һәм үз-үзеңне көйләү формалашу; сәламәт яшәү рәвеше кыйммәтләреформалашу, шул яшәү рәвешенең элементар нормаларын һәм кагыйдәләренүзләштерү (туклануда, хәрәкәтләнү режимында, чыныгуда, файдалы гадәтләр формалаштыруда h.б.»[1].

Төп максатларһәм бурычлар

Сәламәт яшәү рәвеше турында башлангыч күзаллаулар формалаштыру.

Балаларда сәламәт яшәү турында башлангыч күзаллаулар формалаштыру.

Физик культура. Балаларның сәламәтлеген саклау һәм ныгыту; акыл һәмфизик мөмкинлекләрен арттыру, талчыгуны искәртү.Гармонияле физик үсешне тәэмин итү, төп хәрәкәт төрләрендә сәләт һәмкүнекмәләрне камилләштерү, хәрәкәтләрнең матурлыгына, нәзакәтлелегенә, тәэсирлелегенә ирешү, гәүдәнең дөрес тотышын формалаштыру.Көндәлек хәрәкәтләнү эшчәнлеге ихтыяҗы формалаштыру. Хәрәкәтләнү эшчәнлегендә инициативалылык, мөстәкыйльлек һәм иҗат, үз-үзеңне контрольдә тоту, хәрәкәтләр башкарганда үз-үзеңне бәяләү сыйфатларынүстерү.Хәрәкәтле уеннарда һәм спорт уеннарында, физик күнегүләрдә катнашуга карата кызыксынуны, мөстәкыйль хәрәкәтләнү эшчәнлегендә активлыкны үстерү; спортка карата кызыксыну һәм мәхәббәт тәрбияләү.

Балаларда кешенең тормышы һәм эшчәнлеге өчен төрле органнарныңәһәмияте турында күзаллаулар формалаштыру: күзләр — күрер өчен, колаклар — ишетер өчен, борын — ис тояр өчен, тел — тәмне татыр өчен, куллар — эләктерер, тотар, кагылу өчен; аяклар — басып тору, сикерү, йөгерү,йөрү өчен; баш — уйлар, хәтердә калдырыр өчен.Гәүдәнең тотрыклы халәтен, дөрес торышын саклый белү күнекмәләре формалаштыру.Куллар һәм аякларны үзара көйле, иркен хәрәкәт иттереп, бер-береңәбәрелмичә йөрергә һәм йөгерергә өйрәтү. Күрү ориентирларына таянып,билгеле бер юнәлеш буенча бергәләп хәрәкәт итәргә, барганда һәм йөгергәндә, педагог күрсәтмәсе буенча, хәрәкәт итүнең юнәлешен һәм рәвешенүзгәртергә өйрәтү.

Шуышырга, үрмәләргә, туп белән төрлечә эш итәргә (тотып алу, тотыптору, кучерү, кую, ыргыту, тәгәрәтү) өйрәтү. Алга хәрәкәт ясап, ике аяк беләнурында сикерергә, ике аяк белән урыннан этелеп озынлыкка сикерергә өйрәтү.

Хәрәкәтле уеннар. Балаларда тәрбияче белән бергәләп гади эчтәлекле,катлаулы булмаган хәрәкәтле уеннар уйнау теләге үстерү. Балаларның төпхәрәкәтләрне (йөрү, йөгерү, ыргыту, тәгәрәтү) камилләштерә торган уеннаруйнау күнекмәләре үсешенә булышлык итү. Хәрәкәтләрнең тәэсирлелегенә, кайбер персонажларның иң гади гамәлләрен чагылдыра белергә (куян балалары кебек сикерү; чебиләр кебек бөртекләр чүпләү һәм су эчү һ.б.) өйрәтү.

[1] МББ ФДББСның 2.6. пунктын кара.

Группы с обучением и воспитанием на татарском языке	**Группы с обучением и воспитанием на русском языке**
Ознакомление с культурой народов Поволжья (этнокультурное региональное составляющее)	
1. Куклы в татарской, русской национальной одежде (мальчик и девочка)	**1.** Куклы в татарской, русской национальной одежде (мальчик и девочка)
2. Информационный и наглядный материал о родном городе (альбом, книги, набор открыток, 3-4 иллюстрации в формате А–4, информация к ним).	**2.** Информационный и наглядный материал о родном городе (альбом, книги, набор открыток, 3-4 иллюстрации в формате А–4, информация к ним).
3. Художественная литература на родном языке, содержание которой соответствует возрастным особенностям детей.	**3.** Художественная литература (перевод татарских народных сказок и произведений татарских писателей).

4. Иллюстрации к татарским, русским народным сказкам и произведениям татарских писателей.	**4.** Иллюстрации к татарским, русским народным сказкам и произведениям татарских писателей.
5.Г. Тукая портреты	
Закрепление пройденного материала УМК	
Материалы по обучению детей татарской национальности родному языку – **УМК для детей 2-4 лет "Туган телдә сөйләшәбез"** (Говорим на родном языке), Хазратова Ф.В., Шарафутдинова З.Г., Хабибуллина И. Җ.	
1. CD – диски «Туган телдә сөйләшәбез» 2-3 лет, 3-4 лет.	
2. Иллюстрации, картины к УМК «Туган телдә сөйләшәбез»	
3. Дидактические, настольные, словесные, ИКТ- игры (разработанные педагогами) по УМК «Туган телдә сөйләшәбез».	
Материалы для обеспечения современного уровня организации обучения детей дошкольного возраста государственным языкам РТ и ознакомления с культурой народов Поволжья	
1. Вновь созданные мультфильмы объединения « Татармультфильм».	

2. Мультфильмы, созданные по произведениям Габдуллы Тукая. 3. Мультипликационные фильмы студии «Союзмультфильм» на татарском языке (в 5-х частях). 4. DVD, CD – материалы, поступившие с Министерства РТ. 5. Материалы телепередачи канала ТНВ «Әкият илендә» – «В мире сказок», созданный для детей дошкольного возраста в целях обучения детей разговорной речи.

.Гаилә белән узара аралашу.

Гаилә белән конструктив багланышлар үстерү бала шәхесенең тулы үсешен тәэмин итүнең иң мөһим шарты булып тора.

Төп максат — тәрбияләнүчеләрнең гаиләләре белән җаваплы үзарамөнәсәбәтләр формалаштыру һәм ата-аналарның компетентлыгын (балатәрбияләү белән бәйле төрле типтагы социаль-педагогик ситуацияләрне хәл итә алу сәләтен) үстерү өчен кирәкле шартлар тудыру; ата-аналарныңихтирамлы һәм аңлаулы мөнәсәбәткә, балалар бакчасы тормышында катнашуга хокукын тәэмин итү.

Ата-аналарга һәм тәрбиячеләргә үзара мөнәсәбәтләрдә субординациядән, монологизмнан арыну, бер-берләрен гаепләү гадәтеннән баш тарту,бер-берләрен үз проблемаларын хәл итү чарасы итеп түгел, ә тигез хокуклыпартнерлар, хезмәттәшләр итеп күрә белү зарур.

Балалар бакчасының гаилә белән багланышларының төп бурычлары:

• педагогларның һәм ата-аналарның балаларны тәрбияләү, өйрәтү-укыту,үсешләренә ирешү, балалар бакчасында һәм гаиләдә төрле эшчәнлекне оештыру шартларына кагылышлы төрле мәсьәләләргә карата мөнәсәбәтләрен өйрәтү;

• педагогларны һәм ата-аналарны балалар бакчасында һәм гаиләдә тәрбияләүнең иң отышлы тәҗрибәсе, шулай ук мәктәпкәчә яшьтәге балаларныгаиләдә һәм җәмгыятьтә тәрбияләүдә туган кыенлыклар белән таныштыру;

• балаларны тәрбияләүнең һәм өйрәтү-укытуның актуаль мәсьәләләре,балалар бакчасының һәм гаиләнең әлеге мәсьәләләрне хәл итү мөмкинлекләре турында бер-берләренә җиткереп тору.

• балалар бакчасында педагогларның һәм ата-аналарның балалар беләнүзара конструктив тәэсир итешүе үсешенә булышлык итүче, эчтәлеге һәмформасы буенча төрле булган хезмәттәшлеге өчен шартлар тудыру;

• тәрбияләнүчеләрнең гаиләләрен районда (шәһәрдә, өлкәдә, республикада) оештырыла торган, педагоглар белән бергә уздырылучы чаралардакатнашуга җәлеп итү;

• баланың төрле омтылышларына һәм ихтыяҗларына карата игътибарлы мөнәсәбәт күрсәткән ата-аналарны хуплау, әлеге ихтыяҗларны гаиләдәканәгатьләндерү өчен кирәкле шартлар тудыру.

Ата-аналар белән эш графигы

Ай	**Тема**
сентябрь	• Ата-аналар белән оештыру җыелышы уздыру. • Ата-аналардан "Әйдәгез танышабыз" дип аталган анкета тутырту. • Ата-аналар өчен педагог-психолог, шәфкать туташының киңәшләре тупланган төрле папкалар булдыру. • Туган көннәр (сентябрь аенда туучы балаларны котлау оештыру). • Физкультура ОББЭ өчен форма булдыру.
октябрь	1.Консультацияләр : “Хәрәкәтле уеннарның бала организмы өчен файдасы”, “Бишек җырлары җырлыйбыз”, “Яссытабанлылыкны кисәтү”, “Ни өчен бала уенчыкларны җыярга теләми?”, “Сәләтле бала”. 2. Газета “Сәламәт булыгыз!”, “Тәрбияче апа – бәйрәмең белән!”, “Өлкәннәрне тәбриклибез һәм бәйрәм белән котлыйбыз!” 3. Өлкәннәрне бәйрәм белән котлау, балаларның үз куллары белән ясаган бүләкләрен бирү. 4. “Сөмбелә” бәйрәмен уздыру 5. Табип киңәшләре: “Бабасыр”, “Балаланың гаиләдәге физик тәрбиясе” 6. Әти –әниләрне кызыксындырган сорауларга җавап бирү.
ноябрь	1.Консультацияләр :“Профилактик прививкалар”, “Музыкотерапия”, “чиратта торганда һәм транспортта барганда балалар

	белән уеннар”. 2. Газета “Бәйрәм белән, кадерле әниләр!” 3. “Әниләр” бәйрәме уздыру 4. Табип киңәшләре: Матур һәм сәламәт тешләр”, “Төркемгә чир керсә...” 5. Әти –әниләрне кызыксындырган сорауларга җавап бирү. 6. Белешмәлек “Бала белән бергә уйныйбыз”
декабрь	1.Консультацияләр : “Саф һавада йөрүнең файдасы”, “Әти –әни булу рәхәт ул”, “Сюжетлы-рольле уеннар аша балаларда туган телне үстерү”, “Өйгә уйный-уйный кайтабыз”. 2. Балалар өчен шугалак (тау) төзү. 3. Газета “Тәҗрибәләр үткәрәбез”, “Хуш киләсең, Яңа ел” 4. “Хуш киләсең, Яңа ел!” бәйрәме уздыру 5. Табип киңәшләре: “Салкын тиюдән саклану чаралары”, “Гәүдә төзелеше бозылуы”, “Саф һавада хәрәкәтле уеннар” 6. “Сюжетлы-рольле уеннар” күргәзмәсенә әзерлек һәм үткәрү. 7. Әти –әниләрне кызыксындырган сорауларга җавап бирү. 8. Ата – аналар җыелышы: “Тәртип кагыйдәләре”
январь	1.Консультацияләр : “Бармак уеннары”, “Юл һәм балалар” 2. Газета “Балаларның юл травматизмы сәбәпләре”, “Чыныктыру чаралары”. 3. Ачык ишекләр көне: мастер – класс “Йокыдан уяну гимнастикасы”, “Саф һавада уеннар” 4. Мастер –класс “Сәламәт булыйк: чыныктыру алымнары” 5. Рәсем конкурсы “Айболит киңәшләре” 6. Табип киңәшләре: “Грипкка каршы аромотерапия”, “Туберкулездан саклану”, “Яссытабанлылык булса, нишләргә?” 7. Әти –әниләрне кызыксындырган сорауларга җавап бирү.
февраль	1. Консультацияләр: “Ишетергә һәм тыңларга өйрәнәбез”. “Биибез дә, җырлыйбыз”

	2. Газета “Изге Вәли көне”, “Бәйрәм белән әтием, абыем, бабам” 3. “Ватанны саклаучылар көне” бәйрәмен уздыру 4. Табип киңәшләре:“Отморожение», “Бала йокысы”, “Йокыдан уяну гимнастикасы” 5. Әти –әниләрне кызыксындырган сорауларга җавап бирү.
март	1.Консультацияләр: “Тиктормас балаларга уеннар”, “Начар сүзлелек”, “Балаларның урамда уйнау җирлекләре”. 2. Рәсем конкурсы “Минем яраткан әкият героем” 3. “8март – халыкара хатын кызлар көне” бәйрәме уздыру 4. Табип киңәшләре: “Җил чәчәге авыруы”, “Авитаминоз” 5. Әти –әниләрне кызыксындырган сорауларга җавап бирү.
апрель	1. Консультацияләр:«Витаминотерапия”, “Балалар алдыйлар”, “Беренче китаплар”. 2. Газета Бөек татар шагыйре Г.Тукай” 3. Табиб киңәшләре: “Тычканнар таратучы чирләр”, “Саф һавада йөрү бик файдалы” 4. Әти –әниләрне кызыксындырган сорауларга җавап бирү.
май	1.Консультацияләр: “Кояш, су һәм һава безнең дуслар”, “Балаларның җәйге ялы”, “Су белән уеннар”. 2. Газета “Без сезне мәңге онытмабыз!” 3. Рәсем конкурсы “Җиңү көне белән!” 4. Табип киңәшләре: “Талпан авыруы”, “Баланың күзләрен саклыйк” 5. Әти –әниләрне кызыксындырган сорауларга җавап бирү. 6. Ата – аналар җыелышы.

3.Оештыру бүлеге.

Көндәлек режим

Төркемчәләр өчен төзелгән көндәлек режим “Туганнан алып мәктәпкә кадәр” (Н.Е. Вераксы, Т. С. Комарова, М. А. Васильева ред.) программасына һәм барлык СанПиН таләпләренә нигезләнеп эшләнгән.

Режим моментлары	2 кечкенәләр төркемчәсе	
	Җылы вакыт	Суык вакыт
Балаларны кабул итеп алу,әңгәмәләр, шәхси эш, мөстәкыйль эшчәнлек,иртәнге гимнастика	7.00 - 8.00	7.00-8.10
Иртәнге ашка әзерлек , иртәнге аш	8.00-8.30	8.10-8.50
Мөстәкыйль эшчәнлек,белем бирү эшчәнлегенә әзерлек	8.30-9.00	8.50-9.00
Белем бирү эшчәнлеге	9.00-9.40	9.00-9.40
Икенче иртәнге аш	9.40-9.50	9.40-9.50
Саф һавага чыгарга әзерләнү	9.50-11.30	10.00-11.15
Саф һавада булу	11.30-11.45	11.15-11.30
Гигиена процедуралары, көндезге ашка әзерлек	11.45-12.20	11.30-12.00

Көндезге аш	12.20-12.45	12.00-11.30
Көндезге йокыга әзерлек, көндезге йокы	12.45-15.00	11.30-15.00
Әкренләп йокыдан тору	15.00-15.20	15.00-
Кичке ашка әзерлек, кичке аш	15. 20-15.40	15.00-15.30
Белем бирү эшчәнлеге, уен эшчәнлеге, индивидуаль эшчәнлек, уеннар, мөстәкыйль эшчәнлек ,матур әдәбият белән таныштыру .	15.40-16.00	15.30-15.45
Балаларны өйгә озату	16.00	15.45-16.00

Кечкенәләр төркемендә 2018-2019 уку елына белем бирү эшчәнлеге челтәре.

Дүшәмб		9.00- 9.15 9.25- 9.40	1. Эстетик сәнгать үсеше (Рәсем 2. Эстетик сәнгать үсеше (Музыка

Сишәмбе		9.00-9.15 9.25- 9.40	1. . Танып белү үсеше (Әйләнә-тирә дөнья белән танышу) 2. Физик үсеш (Физик культура)
Чәршәмбе		9.00- 9.15 9.35-9.50	1. Танып белү үсеше (Элементарь математик күзаллаулар формалаштыру) 2 . Эстетик сәнгать үсеше (Музыка)
Пәнҗе		9.00- 9.15 9.25- 9.40	1. Сөйләм үсеше (сөйләм үстерү) 2.Физик үсеш (Физик культура) ***
		9.00- 9.15 9.25- 9.40	1 Эстетик сәнгать үсеше Аппликация/ Әвәләп ясау) 2 Эстетик сәнгать үсеше (Музыка)

Сөйләм үсеше буенча тематик план

С е н т я б р ь			
№	**Тема**	**Максат**	**Кулланма**
1	."Ә" авазы	" Ә" сузык авазын дөрес и теп, кыска һәм озын итеп әйтергә күнектерү. "Ә" авазын аерым сүзләрдә һәм җөмләләрдә әйтүне ныгыту. 2) сорауларга җавап бирү теләге уяту	Хәзрәтова Ф.В.,Шәрәфетдинова З.Г.,Хәбибулина И.Җ., Туган телдә сөйләшә-

		3) сюжетны чагылдыра торган уеннарда катнашу теләге тәрбияләү.	без.
2	.З.Гомәрова”Ул шуна кечкенә” шигырен уку.	Балаларны шигри әсәрне тынлый һәм анлый белергә өйрәтүне дәвам итү,аерым сүзләрне ,фразаларны тәр-че артыннан дөрес итеп кабатлауларына ирешү,сүзлекләрен активлаштыру	

Октябрь

1	Алтын көз	1) тиңдәш кисәкләрдән торган җөмләләр төзергә. Аерым предметлардан төркем төзергә, характерлы билгеләре буенча предметны төркемнән аерырга өйрәтүне дәвам итү. Предметларның саны буенча бәйләнеш урнаштырганда "бкр", "күп", "аз", "берәү дә юк" сүзләрен куллана, сүзләрдә [с], [з], [ф], [к] тартыкларын ачык итеп әйтә белүләренә ирешү 2) балаларның игтибарын,зиһенгә алуларын үстерү; тәрбияче соравына аңланшлы итеп юавапр бирүләренә ирешү. 3)Табигаткә карата уңай мөнәсәбәт тәрбияләү	Хәзрәтова Ф.В.,Шә-рәфетдинова З.Г.,Хә-бибулина И.Ж., Туган телдә сөйләшә-без.
3	."Безнен гаилә”.		
4	Татар халык әкияте”Кем нәрсә ярата” уку	күнектерү.Кошларга һәм хайваннарга карата кайгыртучанлык тәрбияләү.	
2	.Ә.Ерикәй”Көз”шигырен ятлау	Шигъри әсәрнен эчтәлеген анларга һәм сәнгатьле итеп сөйләргә өйрәтүне дәвам итү.Шигырьдәге саргайды,шинде ,сибелде фигыльләре хисабына сүзлекне баету.	.
3	. Бакчада алмалар өлгерде	Балаларның көз. Табигаттәге үзгәрешләр, җиләк-җимешләр (алма аның билгеләре) турында күзаллауларын баету нигезендз сүзлек запасын киңәйтү һәм активлаштыру. Тиңдәш кисәкләр кергән җөмләләр төзеогә өйрәтүне дәвам итү. 2) балаларның игтибарын. Аңга алуларын. Хәтерен , сенсорик күнекмәләрен, артикуляция аппаратын үстерү. 3) Күмәк эшләүгә тарту, сорауларга җавап бирү теләге тәрбияләү.	.

4	. “Аю белән бабай” әкиятен уку.	Әкиятнен эчтәлеге белән таныштыру,сорауларга анлап җавап бирүләренә ирешү,үсемлекләр турында белемнәрен кинәйтү,сүзлекләрен баету һәм активлаштыру.Балаларнын игътибарын анга алуларын үстерү.Халык авыз иҗаты әсәрләренә мәхәббәт тәрбияләү.			

Ноябрь				
1	.Алсунын яна өе.	Балаларны йорт җиһазлары белән таныштырун,бәйләнешле сөйләм телләрен үстерү.Балаларны йорт җиһазлары белән таныштыру,билгеләнешләре буенча гомумиләштерергә өйрәтү,бирелгән сорауларга җавап бирүләренә ирешү.Җиһаз предметларынын атамасын һәм билгеләнешен ,аларнын нинди матеиалдан эшләнгәнен ачыклауларына ирешү,артында.янында ,өстендә кебек сүзләр хисабына сүзлек байлыгын үстерү.	Хәзрәтова Ф.В.,Шәрәфетдинова З.Г.,Хәбибулина И.Җ., Туган телдә сөйләшәбез.	
2	Э.Мөэминова”Үз телендә сөйләшә шигырен уку.	Балаларны шигырь белән таныштыру,аерым сүзләрне тәрбияче артыннан кабатлап сөйләмдә активлаштыру.		
3	2 Уенчык песи баласы турында хикәяләү	1)балаларның гаилә турындагы күзаллауларын киңәйтү, уенчыкны карауга балаларны җәлеп итү; уенчыкны сорауларга җавап бирү юлы белән тасвирларга, тәрбияче ярдәмендә уенчык турында кыска хикәя төзергә өйрәтүне дәвам итү 2) балаларның игтибарын, аңга алуларын. күзәтүчәнлеген. Сүзлек байлыгын үстерү. 3) тәрбияче һәм иптәшләре белән аралашу теләге	.	

		уяту; йорт хайваннарына карата мәрхәмәтлелек, кайгыртучанлык хисләре тәрбияләү.		
4 5 1 2	М.Фәйзуллина “Көзге янгыр” шигырен уку. Алсуны урамга киендерәбез. **Декабрь** Кар ява . Күгәрченнәр, чыпчыклар - безнен нәни кошчыклар	Балаларны шигъри әсәрне тынлый һәм анлый белергә өйрәтүне дәвам итү,аерым сүзләрне фразаларны тәрбияче артыннан дөрес итеп кабатлауларына ирешү,сүзлекләрен активлаштыру. Шигъри әсәр белән кызыксыну. Балаларны табигатьтәге сезонлы үзгәрешләр белән таныштыруны дәвам итү.Кышкы киемнен төсен, аерым деталләрен,материалын атап аны сүрәтләргә ,исемне сыйфат белән бәйләп,сорауларга тулы җавап бирергә өйрәтүне дәвам итү.. Балаларның кыш турындагы белемнәрен киңәйтү; кар, аның билгеләре белән таныштыруны дәвам итү; сөйләмдә сыйфатларны дөрес куллана белүләренә ирешү. 2) балаларның игтибарын,диалогик сөйләмен, рәсем ясауга кызыксынуларын, пространствода ориентлашуларын, сөйләм сулышын үстерү 3) башкаларга ярдәм итүтеләге тәрбияләү 1) Мәйданчыктагы җимлеккә килгән кошчыкларны күзәтү, балаларның игтибарын, күзәтүчәнлеген, сорауларга җавап бирү осталыгын үстерү. 2) аваз әйтемнәрен ачык итеп әйтергә күнектерү *гөр-гөр,* *чырык-чырык, кар-кар. Томшык, сикерә, гөрлиләр, җим* *чүплиләр, чырылдый, җитез, өлгер* сүзләре хисабына сүзлекне баету 3) кошлар турында кайгырту, ал арга ярдәм итү теләге тәрбияләү.		

3	Алсуны урамга киендерәбез (кышкы киемнәрне карау)	Кышкы киемнең билгеләнешен, төсен, аерым детальләрен, материалын атап аны сурәтләргә; исемне сыйфат белән бәйләп, сорауларга тулы җаввап бирергә өйрәтүне дәвам итү. 2) тукыма, мех, йомшак, җылы, шома, ак, яшел, зәңгәр сүзләре хисабына сүзлекләрен активлаштыру, конкрет-образлы фикерләүләрен, игтибарларын, күрү хәтерләрен үстерү. 3) киемнәргә карата сакчыл караш тәрбияләү		
4	Төлке бездә кунакта	1) Сөйләмдә бәйлек сүзләрне (эчендә, артында, астында, өстендә, истә) кулланырга, "кайда?, кая?" сорауларына җавап бирергә, тәрбияче һәм иптәшләре белән ирекле аралашырга дәвам итү. 2) игтибарны, тәрбиячене күрсәтмәләре буенча эшләү күнекмәләрен үстерү 3) җәнлекләргә карата кайгыртучанлык тәрбияләү.		

Январь				
1	З.Туфойлованың "Шофер булам" шигырен уку	Балаларның кыш турындагы белемнәрен киңәйтү; кар, аның билгеләре белән таныштыруны дәвам итү; сөйләмдә сыйфатларны дөрес куллана белүләренә ирешү. 2) балаларның игтибарын,диалогик сөйләмен, рәсем ясауга кызыксынуларын, пространствода ориентлашуларын, сөйләм сулышын үстерү 3) башкаларга ярдәм итүтеләге тәрбияләү	Хәзрәтова Ф.В.,Шәрәфетдинова З.Г.,Хәбибулина И.Җ., Туган телдә сөйләшәбез.	
2	Транспорт төрләре белән таныштыру	1) Балаларда транспорт йөртүче һөнәр ияләренә карата хөрмәт, ихтирам һәм урамда, транспортта үз-үзеңне дөрес тоту сыйфатлары тәрбияләү. 2) аларның иҗадый активлыгын, фикерләү сәләтләрен үстерү. 3) коры җир, су һәм һава транспорты чараларын аера белергә, аларны чагыштырырга, төркемнәргә аерырга өйрәнүне дәвам итү 3) һәр төр транспорт турындагы күзаллауларын киңәйтү		
3 4.	Ә. Ерекәй "Чисталык сөябез" шигырен уку Сәламәт яшәү серләре	1) Шигыр аша балаларда чисталыкка омтылыш тәрбияләү 2) Эзлекле һәм сәнгатле итеп шигырне сөйләү күнекмәләрен, хәтер сәләтен үстерү 3) Балаларны гигиена кагыйдәләренә гадәтләнергә өйрәтү, чисталык сәламәтлекнең нигезе икәнлегенә төшендерү. Сүзлек: пөхтә, кичкырын, сөя 1) Чисталыкның сәламәтлек нигезе икәнлеген аңлату, чисталыкка омтылыш тәрбияләү 2) игтибарлылык һәм хәтер сәләтен үстерү 3) балаларны сөйләмдә төрле сүз төркемнәрен мәгнәсе буенча аңлап, төгәл кулланырга өйрәтүне дәвам итү.		

Февраль					
1	'Олыга - утын ярырга" бармак уены	1) фольклор әсәрләренә карата кызыксыну уяту; шигри әсәрнең эчтәлеген аңлауларына ирешү 2) балаларда уңай эмоциональ хәләт үстерү 3) хезмәткә уңай караш тәрбияләү	Хәзрәтова Ф.В.,Шә-рәфетдинова З.Г.,Хә-бибулина И.Җ., Туган телдә сөйләшә-без.		
2	."Теремкәй" рус халык әкиятен сөйләү	1) баллаарны әкиятне игтибар белән тыңларга, сюжетның эзлеклелеген күзәтә белергә өйрәтү *тычкан-* *чыелдык, бака-бакылдык, куян-куркаккай, төлке-хэйләбай, бүре-сорыколак, аю-камытаяк* сүзтезмәләре хисабына балаларның сүзлеген баету, активлаштыру 2) игтибарны, ишетү сәләтен үстерү 3) халык иҗатына кызыксыну тәрбияләү			
3	. Очучылар	1)Балаларны самолетның өлешләрен, зурлыгын, формасын билгелргә һәм атарга йрәтүне, исемнәрен сыйфатлар белән яраклаштыру күнекмәләре формалаштыруны [у] сузык авазын әйтүг күнектерүне дәвам итү.; *очучы, очып китү, очып төшү,аска, өскә, уңга , сулга, самолет* сүзләре хисабына сүзлекне активлаштыру 2) Балаларның нинди? Кайда? Кая? Нәрсә? Сорауларына тулы фразалар белән җавап бирүәренә ирешү, игътибарларын үстерү 3) очучы һөнәренә хөрмәт, патриотик хисләр тәрбияләү			
4	Яз җитә	1) табигатьнең матурлыгын күрә, аңа соклану хисләре тәрбияләү. 2)Балаларның хәтерен, бәйләнешле сөйләм үстерү 3) аерым сүзләрне аңларга булышу, татар теленә генә хас авазлар кергән сүзләрне дөрес әйтүләренә ирешү, шигырьгә кызыксыну уяту			

		Март			
1	Кояш гомере телим мин әнием сиңа	1) балаларның әниләр бәйрәме турындагы белемнәрен киңәйтү, [ә] авазын ачык итеп әйтүләрен камилләштерү; әңгәмәдә катнашуга тарту 2) балалрның игътибарын, аңга алуларын, хәтерен, диалогик сөйләм формасын үстерү 3) балаларда әниләргә мәхәббәт һәм аларга ярдәм итү теләге тәрбияләү	Хәзрәтова Ф.В.,Шәрәфетдинова З.Г.,Хәбибулина И.Ж., “Туган телдә сөйләшәбез. “		
2	. Бозау, колын, бәрән турында сөйлибез	1) язгы табигатьнең үзенчәлекле характерлары турында күзаллауларын киңәйтү, тәрбияче белән бергә уенчык турында кечкенә хикәя (2-3 җөмлә) төзергә, капма-каршы мәгънәдәге сүзләрне *(зур-кечкенә, калын-нечкә)таба,* һәм куллана белергә өйрәтүне дәвам итү ; балалрның аваз иялтемнәрен әйтә белүләрен ныгыту 2) балаларның аңга алуларын, монологик сөйләмен үстерү 3) балаларда хайваннар тормышы белән кызыксыну тәрбияләү			
3	. Х.Вахит «Уңган сыерчык» шигырен уку	1) балаларны шигырь белән таныштыру, тәрбияче сорауларына шигырь сүзләре белән җавап бирә белүләрен ныгыту; музыка астында, түгәрәктә бер-берсенә комачауламыйча йөри белүләрен формалаштыру; кошлар турындагы белемнәрен тирәнәйтү 2) балаларның аңга алуларын, игътибарын, диологик сөйләмен, хәрәкәтләрен үстерү 3) балаларда туган якка мәхәббәт, җылы яктан			

		кайткан кошларга карата кызыксыну, мәрхәмәтлелек хисе тәрбияләү			
4	Балаларны «т», «д», «к», «къ» авазлары кергән иялртемнәрен әйтергә өйрәтү; аваз иялртемнәрен калын һәм нечкә тавыш белән әйтүдә күнектерү	. 1) Балаларны «т», «д», «к», «къ» авазлары кергән иялртемнәрен әйтергә өйрәтү; аваз иялртемнәрен калын һәм нечкә тавыш белән әйтүдә күнектерү; «т», «д», «к», «къ» авазларының сүзләрдә, фаразларда дөрес әйтелешенә ирешү 2) балаларның кабул итү сәләтен, игътибарын үстерү 3) игътибарлылык тәрбияләү			

Апрель					
1	1.Ә.Гаффар «Юынмый торган балык»- әсәрен уку	1) әсәрнең эчтәлеген аңлауларына, тәрбияче сорауларын аңлап җавап бирүләренә ирешү; аваз иярткемнәрен ачык һәм дөрес әйтергә күнектерү 2) балаларның аңга алуларын, игътибарын, образлы фикерләүләрен, ишетү сәләтен үстерү 3) балаларны гигиена кагыйдәләренә гадәтләнергә өйрәтү, чисталык-сәламәтлекнең нигезе икәнлегенә төшендерү	Хәзрәтова Ф.В.,Шә- рәфетдинова З.Г.,Хәбибулина И.Ж.Туган телдә сөйләшәбез. .		
2	Кечкенә шырпы-зур бәл	1) балаларны янгын сүндерүчеләр белән һәм 01 номеры белән таныштыру. Өйдәге ут әйберләре белән уйнарга ярамаганлыгын аңлату 2)) балаларның аңга алуларын, игътибарын, образлы фикерләүләрен, күрү сәләтен үстерү 3) Бер-берсенә карата игътибарлы булуларына ирешү, авыр вакытта кешеләргә ярдәмгә килергә кирәклегенә төшендерү			
3	Р.Фәйзуллин «Кызыл гөлләр» шигырен уку	1) балаларда бүлмә гөлләренә карата сак караш тәрбияләү. Бүлмә гөлләрен үзләренә генә хас үзенчәлекләре буенча танып, бер-берсеннән аерырга өйрәтү 2) Бәйләнешле сөйләм, чагыштыра белү, фикерләү сәләтен үстерү 3) Гөлләрнең кеше тормышындагы әһәмиятен аңлату			
4	Кечкенә Апуш	1) Габдулла Тукай шәхесенә кызыксыну уяту. Таныш сүзләрне сөйләмдә активлаштыру, дөрес әйтелеше белән ныгыту. 2) балаларның игътибарын, хәтерен, аңга алуларын үстерү 3) Балалар әдәбиятына кызыксыну уяту. Әдәби әсәрне тыңлый, эчтәлеген сөйли белүләренә ирешү			

Май		
1	Җинү килде.	1) Балаларны Бөек Ватан сугышы, Җиңү көне белән таныштыру. Аларда патриотик хисләр тәрбияләү. Самолетның өлешләрен, зурлыгын, формасын билгеләргә атарга өйрәтү. 2) Өлкәннәр белән горурлану хисе тәрбияләү. Балаларның уңай хис-кичерешләрен. Аңга алуларын үстерү 3) О**ч**учы һөнәренә хөрмәт, патриотик хисләр тәрбияләү
2	Әлли-бәлли итәргә...» бишек җырын уку	Бишек җырының эчтәлеген, тәрбияче сөйләмен аңлауларына ирешү; сөйләмдә *тирбәтергә* фигылен кулана белергә өйрәтү. 2) Аңга алуларын, игътибарны, конкрет образлы фикерләүләрен үстерү. 3) Сөйләм этикетының гади кагыйдәсен (тәмле йокы теләү) тормышта кулану теләге уяту. Бишек җырлары белән кызыксыну.
3	Автобуста сәяхәт	1) балаларның авыз иясртемнәрен әйтә белүләренә ирешү. Йорт хайваннары төшенчәсен ныгыту, йорт хайваннары, кошлары турындагы белемнәрен тирәнәйтү 2) Кошларның, хайваннарның хәрәкәтен белдерә торган фигыльләр, иркәләп, яратып әйтелә торган сүзләр хисабына сүзлекләрен активлаштыру; балаларның игътибарын, хәтерен, аңга алуларын үстерү 3) Тере һәм тере булмаган табигать белән кызыксыну тәрбияләү
4	Мин җәйне яратам	Табигатьтәге җәйге үзгәрешләр турындагы күзаллауларын киңәйтү, билгеле бер ситуациягә туры килгән фигыльләрне сөйләмдә кулланууларын активлаштыру, «Бер», «Күп» төшенчәләрен ныгыту

сентябрь	**I-АТНА**	Тирә-юньдә ориентлашу,төрле юнәлештә йөрү,тар аралыктан гәүдә тигезлеген саклап йөрү.
	Уенлы күнегүләр	Юл йөрү кагыйдәсен искә төшерү,велосипедтта өрү,гәүдә тигезлегенә игътибар итү.
	II- АТНА:	Тәрбияче артыннан бер юнәлештә йөрү һәм йөгерү күнекмәсен ныгыту,бер урында ике аякта сикерергә өйрәнү.
	Уенлы күнегүләр	“Җил безнен белән шаяра”.Тәрбияче сигналына игътибар лы булу.Уеннар:“Җил безнен белән исәнләшә” “Җилне тотабыз”“Бергә йөгерәбез”“Очучылар “уены.
	III-АТНА	Тәрбияче сигналы буенча хәрәкәт итәргә өйрәнү,тупны тәгәрәткән вакытта көч белән этеп җибәрү.
	Уенлы күнегүләр	“Көзге яфраклар”“Яфраклар учта”-гәүдә тигезлегенә игътибар итү. “Яфраклар оча һәм тотып алам” “Яфраклар җил белән уйный”.
	IV- АТНА	Тирә-юньдә ориентлашуны үстерү,сигналга игътибарлы булу,үрмәләү күнекмәсен ныгыту.
	Уенлы күнегүләр	“Без шат балалар”-балаларнын теләкләре буенча уеннар.
Октябрь	**1 АТНА**	Колоннада йөргән вакытта тигезлек саклап йөрү,шнур аша ике аякта сикереп чыгу.Уен: “Тупны тот”

	Уенлы күнегүләр	Сәяхәтчеләр .Максат: пространстводa ориентлашырга өйрәнү,балаларны күнегүләрне башкарганда инициатива курсәтергә өндәү,велосипедтта унга,сулга борылып йөрү
	2 Атна	Хәрәкәт юнәлешен үзгәртеп йөрү һәм йөгерү,ике аяк белән сикерүне ныгыту,утырган хәлдә бер-берсенә туп тәгәрәтергә өйрәтү.Хәрәкәтле уен:"Җитез шофер".
	Уенлы күнегүләр	Хәрәкәт юнәлешен үзгәртеп йөрү һәм йөгерү,ике аяк белән сикерүне ныгыту,утырган хәлдә бер-берсенә туп тәгәрәтергә өйрәтү.Хәрәкәтле уен:"Җитез шофер".
	3 атна	"Тизрәк ал"-предметларны тизрәк алып калырга."Йөгер аударма"-предметларны аудармыйча йөрү һәм йөгерү."Төсле машиналар""Оча-очмый" аз хәрәкәтле уен
	Уенлы күнегүләр	Тәрбияче сигналына йөрү һәм йөгерүне һәм шуышу күнекмәсен ныгыту.Туп белән уйнаганда җитезлекләрен үстерү.Хәрәкәтле уен:" Соры куян юына"
	4 атна	Уеннар:"Ябалак"-сигналга игътибарлы булу. "Үтеп кит-екма"-предметларны аудармыйча йөрү."Самолетлар"-төсләрне аеру.
	Уенлы күнегүләр	Түгәрәктә йөрергә һәм йөгерергә күнектерү,тәрбияче сигналы буенча хәрәкәтне үзгәртү,дүртаяклап йөргәндә һәм тигезлек саклап йөргәндә дөрес хәрәкәтләнергә өйрәнү.
Ноябрь	**I атна**	Тар сукмактан йөргән вакытта гәүдә тигезлеген саклап йөрергә күнектерү,в приземлениии на полусогнутые ноги в прыжках. Хәрәкәтле уен: Җитез шофер"

	Уенлы күнегүләр **II АТНА** **Уенлы күнегүләр** **111 атна** **Уенлы күнегүләр** **4 атна** **Уенлы күнегүләр** **5 атна** **Уенлы күнегүләр** **I АТНА**	Уеннар:“Атлар”-тезләрне югары күтәреп йөрү. “Тупны бир”-бер-берсенә туп тәгәрәтү.“Самолетлар”-төс аеру. Аз хәр.уен:”Кем юк?” Колоннада бер-бер артлы йөрү,обручтан обручка сикерүне ныгыту,бер-берсенә туп тәгәрәтүне ныгыту,развивая координацию движенияй и глазомер.Хәрәк-ле уен: “Келәттә песиләр” Уеннар:“Йөгереп үт,аударма” “Мин бирәм ,син тот” “Ябалак” Аз хәрәк.уен: Кем юк?” Бер-бер артлы йөрергә өйрәтүне дәвам итү,туплар белән күнегүләр эшләргә кызыксындыру,бер-берсенә туры юнәлештә туп тәгәрәтү. Хәрәкәт.уен:”Аю-бүре” Балалар теләгән уеннар оештыру. Тәрбияче сигналы буенча хәрәкәт итәргә күнектерү,предметлар арасыннан туп тәгәрәткән вакытта җитез булу,шуышу күнекмәсен ныгыту. Уеннар:“Кем ераграк ыргыта”“Энә,җеп”“Йөгереп үт,аударма”Аз хәрәт.уен: Күркәне тап Йөргән вакытта төрле биремнәр үтәгәндә игътибарлы булу,үрмәләгәндә гәүдә тигезлеген саклау. Хәр.уен: “ Черкине тот” “Бозлы юллар”-ледянкалар ярдәмендә шуу,шуган вакытта аяк –кулларны дөрес тотып шуарга өйрәну.

Декабрь	**Уенлы күнегүләр**	Балаларны таралып йөрергә һәм йөгерергә өйрәтүне дәвам итү,гәүдә тигезлеген саклауга һәм сикерүгә күнектерү.Хәрәк.уен: “Песи һәм чыпчыклар”
		Кышкы уеннар:“Үтеп кит-аударма”“Кем ераграк ыргыта” “Күнелле чыпчыклар”“Суык бабай”-яңа уен белән танышу.
	II атна	
		Биремнәр үтәп йөрү һәм йөгерү,гимнастик скамейкадан сикерергә өйрәтү,туры юнәлештә туп тәгәрәтергә күнектерү. Хәр.уен: “Үз өенне тап”
	Уенлы күнегүләр	Уеннар:“Кар көртләре аша” “Кегляны ек” “Суык бабай” “Чыпчыклар һәм автомобиль»
	3 атна	
		Йөргән ,йөгергән вакытта тәрбияче сигналына хәрәкәтләнүне ныгыту,предметлар арасыннан туп тәгәрәтү,дуга астыннан үрмәләп чыгу.Хәрә.уен: “Бакалар” Аз.хәрә.уен:”Баканы эзләп тап”
	Уенлы күнегүләр	Уеннар:“Кар көртләре аша”“ Кем тизрәк”“Без төз мәргәннәр” “Суык бабай”
	4 атна **Уенлы күнегүләр**	Таралып йөгерү,йөрү,тирә-юньдә дөрес ориентлашу,үрмәләү һәм тигезлек саклауга күнегүләр. Уеннар:“Үз өенне тап” “Чыпчыклар һәм песи” “Ябалак”
Январь	**I –АТНА**	Биремнәр үтәп йөрүне ,тар сукмактан тигезлек саклап йөрүне ныгыту,алга таба хәрәкәтләнеп ике аякта сикерү.Хәр.уен: “Ябалак һәм чебиләр”
	Уенлы күнегүләр	Уеннар: “Күнелле чыпчыклар”“Энә,җеп,төен” “Чанадан”поезд ясап шуу.“Куянны тап”
	II атна	Колоннада бер-бер артлы йөрү,таралып йөгерү,предметлар арасыннан ике аякта сикерү,туп тәгәрәтүне ныгыту,күзаллауларын хәрәкәт тизлекләрен арттыру. Хәр.уен: “Кошлар һәм кошчыклар”
	Уенлы күнегүләр	Уеннар:“Кем тизрәк чыршы янында” “Тигез юлдан барабыз” “Куяннар һәм

Февраль	**3 атна** **Уенлы күнегүләр** **4 атна** **Уенлы күнегүләр** **I АТНА** **Уенлы күнегүләр** **II АТНА** **Уенлы күнегүләр** **3 атна**	аучы! “Куянны тап” Предметлар тирәли тәрбияче сигналы буенча йөрергә өйрәнү,туп тәгәрәтүне ныгыту,үрмәләгән вакытта гәүдәне дөрес тотуларына ирешү. Хәр.уен: “үз төсенне тап” Чаналар белән таудан шуып уйнау. Биремнәр үтәп йөрүне кабатлау.Дуга астыннан кулларны идәнгә тидермичә үрмәләүне ныгыту,тактадан тигезлек саклап йөрү. Хәр.уен: **“**Чыпчыклар һәм песи” Уеннар:“Бакалар” “Чыршыга кадәр йөгер” “Чанада шуу” Предметлар арасыннан йөрү һәм йөгерү,шнур аша атлап йөргәндә хәрәкәт координациясен саклау.алга таба ике аякта сикерүне ныгыту. Хәр.уен:Үз төсенне тап” “Куркак куян,йомшак куян”. Яна яуган кар өстеннән сикерү,йөгерү,тәрбияче тәкъдим иткән күнегүләрне эшләү. Биремнәрне үтәп йөрү һәм йөгерүне ныгыту,биеклектән сикергәндә идәнгә аякларны ярым бөгелгән хәлдә төшәргә өйрәнү,туп белән күнегүләр эшләү. Хәр.уен:”Чыпчыклар ояда Кечкенә булышчылар” Балаларда хезмәткә теләк уяту,шул ук вакытта физик күнегүләр башкару,коллективта эшләргә күнектерү. Аякларны чиратлап атлаганда гәүдә тигезлеген саклап йөрү,шнур аша туп ыргытырга өйрәнү,идәнгә тотынмыйча дуга астыннан үрмәләү. Хәр.уен:”Чыпчыклар һәм песи”

	Уенлы күнегүләр	Уеннар:“Үз төсене тап” “Поезд”-бер-бер артлы чана этеп уйнау. Аз.хәр.уен: “Оча-очмый”
	4 атна	Таралып йөгерү һәм йөгерүне ныгыту,йомгак рәвешендә дуга астыннан чыгарга өйрәтү,тигезлек саклауга күнегү.
	Уенлы күнегүләр	Хәр.уен: ”Бакалар” Аз.хәр.уен: “Баканы табыйк” Кем тели шуны шудырам” Чанада шуу.
	I АТНА	Кругта йөрү һәм йөгерүне тигезлек саклап тар юлдан йөрүне ныгыту,предметлар арасыннан сикерүне кабатлау. Хәр.уен: “Куяннар”
Март	**Уенлы күнегүләр**	Нинди сукмак”-иеләбез,сукмакны күзәтәбез,тотып карыйбыз.“Аякны шудырып йөрү” “Көзгедән карыйк әле”-чүгәләү,як-якны күзәтү
	II АТНА	. Таралып йөгерү һәм йөгерүне ныгыту,урыннан ераклыкка сикерергә йөрәнү,туп тәгәрәткәндә җитезлекләрен үстерү. Хәр.уен:” Үз төсенне тап”
	Уенлы күнегүләр	Кар йомарламнары –минем дустым. Кар йомарламнары белән уйнау,кар бабай ясау.,ераклыкка ыргыту.
	3 атна	Предметлар арасыннан йөргәндә һәм йөгергәндә гәүдә тигезлеген саклау,үрмәләүне кабатлау,скамейкадан йөрү. Хәр.уен: “Машиналар”
	Уенлы күнегүләр	Уеннар:“ Поезд”-бер-бер артлы чана этеп йөрү. “Кем тизрәк” “Кегляны ек”
	4 атна	Тәрбияче сигналы буенча хәрәкәтләнүне ныгыту.Тупны идәнгә атып ,ике кул белән тотып алырга өйрәнү,скамейкадан шуышуны ныгыту. Хәр.уен:”Соры куян юына” “Куянны табыйк”
	Уенлы күнегүләр	Уеннар:“Атлар”-кызу һәм экрен темпта Йөгерү. “Түгәрәктән түгәрәккә” “Кем юк?”

Апрель	**1 атна**	Предметлар арасыннан йөрү һәм йөгерүне ныгыту,шнур аша сикерү,тар юлдан тигезлек саклап йөрү .
	Уенлы күнегүләр	Уеннар:“Куяннар”“Кеглялар аша йөрү” “Җиләк җыям как коям”
	2-АТНА	Биремнәр үтәп йөрү һәм йөгерүне ,ике аякта сикерүне ныгыту.туп белән күнегүләр вакытында җитезлекләрен үстерү. Хәр.уен:”Туры юлдан йөрибез”
	Уенлы күнегүләр	
	3 АТНА	Биремнәр үтәп йөрү.йөгерүне ныгыту,туплар белән күнегүләр аша күзәтүчәнлекләрен һәм җитезлекләрен үстерү. Хәр.уен: “Поезд
	Уенлы күнегүләр	Зур һәм кечкенә туплар” Туплар белән күнегүләр үткәрү,тупны тотарга һәм бер-берсенә бирергә өйрәтү.
	4 атна	Тәрбияче сигналы буенча йөргән вакытта туктап йөрү,предметлар арасыннан шуышу,тар юлдан йөргәндә гәүдә төзлегенә ирешү. Хәр.уен: “Кыртлый һәм чебиләр”
	Уенлы күнегүләр	Балалар теләге буенча хәрәкәтле уеннар.
	I АТНА	Тирә-юньдә дөрес ориентлашып, таралып йөгерү һәм йөрү,сикерүгә һәм тигезлек саклауга күнегүләр. Хәр.уен: “Келәттә тычканнар”
Май	**Уенлы күнегүләр**	Урамда май” Чирәмлектә күнел ачу уеннары уйнау.
	II АТНА	Предметлар арасыннан йөрү һәм йөгерүне,скамейкадан сикерүне һәм бер-

		берсенә туп тәгәрәтүне ныгыту.Хәр.уен: “Чыпчыклар һәм песи”
	Уенлы күнегүләр	Уеннар:“Кем тизрәк?”“Аучылар һәм үрдәкләр” “Җиләк-җыям как коям”
	3 атна	Тәрбияче сигналы буенча хәрәкәт итү,тупны өскә чөеп тотып алу,гимнастик скамейкадан үрмәләүне ныгыту. Хәр.уен: “Туры юлдан барабыз”
	Уенлы күнегүләр	Уеннар:“Качышлы” “Әбәкле” “Кем юк”
	4 атна	Сигнал буенча хәрәкәт итүне,тигезлек саклауны һәм сикерүне ныгыту. Хәр.уен: “Ябалак һәм чебиләр”
	Уенлы күнегүләр	Су буена экскурция. Чирәмлектә төрле уеннар оештыру,уеннарда актив катнашу.

Танып белү (ФЭМП) БУЕНЧА ТЕМАТИК ПЛАН **Кушымта 5**

	Тема	Максат	Әдәбият
Занятие №1	Шар һәм куб	**Сентябрь** Төсенә һәм зурлыгына карамыйча шар белән кубны аеруны ныгыту.	
Занятие №2	Зур һәм кечкенә.	Зур һәм кечкенә сүзләрен кулланып , зурлыклары төрле булган предметны аеруны ныгыту.	Помораева И.А., Позина В.А. «Формирование элементарных математических представлений. Младшая группа», Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016 – 61с.
Занятие №3	Бертөслене тап.	Формалары бертөсле булган шарларны табу,зихенләү сәләтен үстерү,сорауларга төгәл җавап бирергә өйрәтү.	
Занятие №4	Шундый укны тап.	Бөжраларнын төсләре бертөрле туры килә торган пирамиданы табу,уен формасында эшне оештыру,логик фикерләү сәләтен үстерү.	
Занятие №5	Кабатлау.	**Октябрь** Бер, күп, әз сүзләрен кулланып предметның күплеген аеруны ныгыту.	
Занятие №6	Бер төркем предметның барлыкка килүе.	Бер төркем предметның барлыкка килүе белән таныштыру, аның аерым предметлардан торуын аңлату. Күп, бер, бердә юк сүзләренең мәгънәсен аңларга өйрәтү.	
Занятие №7	Түгәрәк белән таныштыру.	Бер төркем предметның барлыкка килүен һәм аның аерым предметлардан торуын өйрәтүне дәвам итү. “Ничә?” соравына җавап бирергә өйрәтү. Бер, күп, бердә юк сүзләре белән җавап бирүне сөйләмдә куллану. Түгәрәк белән таныштыру.	
Занятие №8	Аерым предметлардан төркем төзергә	Аерым предметлардан төркем төзергә өйрәтү һәм төркемнән бер предметны аерып күрсәтүне ныгыту. Сөйләмдә бер, күп, бердә юк сүзләрен куллану.	Помораева И.А., Позина В.А. « Изобразительное исскуство” Младшая группа», Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016 – 61с.

	өйрәтү.	Түгәрәк белән таныштыруны дәвам итү, аларның зурлыкларын чагыштыру зур, кечкенә.	
Занятие №9	Предметның озынлыгын чагыштыру	**Ноябрь** Озынлык буенча ике предметны чагыштырырга өйрәтү. Озын – кыска, озынрак – кыскарак сүзләрен сөйләмдә куллану. Аерым предметлардан бер төркем ясарга өйрәтүне дәвам итү. Бер, күп бердә юк сүзләрен куллану.	
Занятие №10	Максатчан төзелгән тирәлектә бер һәм күп предметны табу төрле озынлыкта.	Максатчан төзелгән тирәлектә бер һәм күп предметны табарга өйрәтү. Ничә?, бер, күп сүзләрен кулланып җавап бирүне өйрәтү. Ике предметның озынлыгын янәшә һәм өстенә куеп карау юлы белән чагыштырырга өйрәтүне дәвам итү. Озын – кыска, озынрак – кыскарак сүзләре белән нәтиҗәне ныгыту.	
Занятие №11	Квадрат белән таныштыру.	Максатчан төзелгән тирәлектә тирәлектә бер һәм күп предметны табарга өйрәтүне дәвам итү. Квадрат белән таныштыру. Түгәрәк белән квадратны аерырга өйрәтү.	
Занятие №12	. Түгәрәк белән квадратны аеру.	. Максатчан төзелгән тирәлектә бер һәм күп предметны табуны ныгыту. Түгәрәк белән квадрвтны аерырга һәм исемен әйтергә өйрәтүне дәвам итү	
Занятие №13	Ике предметны озынлыгы буенча чагыштыру	**Декабрь** Ике предметны озынлыгы буенча чагыштыруны ныгыту. Озын – кыска, озынрак – кыскарак, бер төрле озынлыкта сүзләрен куллану белән нәтиҗәне чыгару. Әйләнә тирәдә бер һәм күп предметны табуны кабатлау.	
Занятие №14	Ике предметны озынлыгы буенча чагыштыру Кабатлау.	Әйләнә тирәдә бер һәм күп предметны табуны дәвам итү. Түгәрәк һәм квадратны аеруны ныгыту. Янәшә һәм өстенә куеп карау юлы белән ике предметның озынлыгын чагыштыруны камилләштерү. Озын – кыска, озынрак – кыскарак сүзләрен куллану.	
Занятие №15	Үз гәүдәсендә ориентлашу.	Ике тигез төркемнең өстенә куеп карау юлы белән чагыштыруны өйрәтү. Күп һәм бертигез сүзләренең мәгънәсен аңлау. Үз гәүдәсендә ориентлашу. Уң һәм сул кулны аеру.	Помораева И.А., Позина В.А. « Изобразительное исскуство” Младшая группа», Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016 – 61с.

Занятие №16	Куеп карау юлы белән ике предметны чагыштыру.	Куеп карау юлы белән ике предметны чагыштырырга өйрәтү. Сөйләмдә күберәк, тигез,шул кадәр, ничә? Сүзләрен куллану. Өстенә куеп һәм янәшә куеп карау юлы белән ике предметны озынлыгы буенча чагыштыруны камилләштерү. Кыска - озын, кыскарак – озыныраксүзләрен куллану .	
Занятие №17	Куеп карау юлы белән ике предметны чагыштырны ныгыту	**Январь** Киңлеге төрле булган ике предметны янәшә һәм өстенә куеп карап чагыштыру. Киң – тар, киңерәк – тарырак сүзләренең мәгънәсен аңлату. Ике тигез төркемдәге предметны өстенә куеп карау юлы белән чагыштырырга өйрәтү не дәвам итү. Сөйләмдә күберәк , тигез, шуның кадәр, ничә сүзләрен куллану.	
Занятие №18	Янәшә һәм өстенә куеп карау юлы белән ике предметның киңлеген чагыштыру	Янәшә һәм өстенә куеп карау юлы белән ике предметның киңлеген чагыштырырга өйрәтүне дәвам итү. Сөйләмдә киң – тар, киңерәк – тарырак, сүзләрен куллану. Ике тигез төркемдәге предметны өстенә куеп карау юлы белән чагыштыруны камилләштерү. Күберәк , тигез, шул кадәр, ничә сүзләрен сөйләмдә куллану. Түгәрәк белән квадратны аеруны ныгыту, исемен дөрес атау.	
Занятие №19	.Өчпочмак белән таныштыру.	Өчпочмак белән таныштыру. Фигураны аерырга һәм танырга өйрәтү. Өстенә куеп карау юлы белән ике тигез төркемдәге предметны чагыштыруны ныгыту. Күберәк, тигез, шул кадәр, ничә сүзләрен кабатлау. Ике предметның киңлеген чагыштыруны ныгыту. Тар - киң, тарырак – киңерәк, киңлеге буенча тигез сүзләрен куллану.	
Занятие №20	Кабатлау.	Ике тигез төркемдәге предметны янәшә куеп карау юлы белән чагыштыруны дәвам итү. Күберәк, тигез , шул кадәр, ничә сүзләрен куллану. Өчпочмак белән таныштыруны дәвам итү, аны квадрат белән чагыштырырга өйрәтү	Помораева И.А., Позина В.А. « Изобразительное исскуство” Младшая группа», Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016 – 61с.
Занятие	Әйләнә тирәдә	**Февраль** Ике тигез төркемдәге предметны янәшә куеп карау	

№21	үзеннән юнәлешне билгеләү.	юлы белән чагыштырырга өйрәтүне дәвам итү. Күберәк, тигез, шул кадәр , ничә сүзләрен сөйләмдә куллану. Таныш геометрик фигураларны атау һәм аеру. Әйләнә тирәдә үзеннән юнәлешне билгеләү. Өстә – аста сүзләре белән атау. Өстенә куеп карау юлы белән ике тигез төркем предметны чагыштыру. Сөйләмдә нәтиҗәле озынырак – кыскарак, озын – кыска сүзләре белән атау.	
Занятие №22	Биеклек буенча ике предметны чагыштыру	Биеклек буенча ике предметны чагыштыру белән таныштыру. Биек – тәбәнәк, биегрәк – тәбәнәгрәк. Әйләнә тирәдә үзеннән юнәлешне билгеләү. Ике тигез төркемдәге предметны янәшә куеп карау юлы белән чагыштыруны ныгыту. Сөйләмдә күберәк, тигез, шул кадәр ничә сүзләрен куллану	
Занятие №23	Янәшә һәм өстенә куеп еарау юлы белән ике предметның биеклеген чагыштыруны ныгыту	Янәшә һәм өстенә куеп еарау юлы белән ике предметның биеклеген чагыштыруны ныгыту. Сөйләмдә биек – тәбәнәк, биегерәк – тәбәнәгерәк сүзләрен куллану. Ике тигез төркемдәге предметларны өстенә һәм янәшә куеп карау юлы белән чагыштыру. Сөйләмдә тигез, шул кадәр, ничә сүзләрен куллану.	
Занятие №24	Ике тигез булмаган төркемдәге предметларны янәшә куеп карау юлы белән чагыштыру ныгыту	Ике тигез булмаган төркемдәге предметларны янәшә куеп карау юлы белән чагыштыру. Сөйләмдә күберәк, әзерәк, шул ук, ничә сүзләрен куллану. Биеклеге төрле булган ике предметны таныш ысул белән чагыштыру. Сөйләмдә биек – тәбәнәк, биегерәк – тәбәнәгерәк сүзләренең нәтиҗәсен аңлату.	Помораева И.А., Позина В.А. «Формирование элементарных математических представлений. Младшая группа», Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016 – 61с.
Занятие №25	Ике тигез булмаган предметны янәшә һәм өстенә куеп карау юлы белән чагыштырырга	**Март** Ике тигез булмаган предметны янәшә һәм өстенә куеп карау юлы белән чагыштырырга өйрәтүне дәвам итү. Сөйләмдә күберәк, әзерәк, шул кадәр тигез сүзләрен куллану. Түгәрәк, квадрат, өчпочмакны аеруны, тануны, дөрес атауны каилләштерү.	

	өйрәтү		
Занятие №26	Ике тигез булмаган предметны янәшә һәм өстенә куеп карау юлы белән чагыштырырга өйрәтүне ныгыту	Ике тигез һәм тигез булмаган предметларны чагыштыруны ныгыту. Сөйләмдә тигез, шул кадәр, ничә, күп, әз сүзләрен куллану. Ике предметның озынлыгын биеклеген чагыштыруны ныгыту.	
Занятие №27	Тәүлек төшенчәсе белән таныштыру.	Ике төркем предметны янәшә һәм өстенә куеп карау юлы белән чагыштыру. Сөйләмдә шул кадәр, ничә күберәк, әзерәк сүзләрен куллану. Тәүлек төшенчәсе белән таныштыру. Көн, төн төшенчәсен аеруны ныгыту.	
Занятие №28	Ике предметны киңлегеһәм озынлыгы буенча чагыштыруны ныгыту	Ике предметны киңлегеһәм озынлыгы буенча чагыштыруны ныгыту. Ишетелгән авазны аерырга өйрәтүне дәвам итү. (күп, бер). Түгәрәк, өчпочмак, квадратны аеруны ныгыту.	
Занятие №29	Хәрәкәт белән сөйләмне тәңгәлләштереп биремне үтәүне өйрәтү	**Апрель** Хәрәкәт белән сөйләмне тәңгәлләштереп биремне үтәүне өйрәтү(санамыйча һәм санны атамыйча). Таныш геометрик фигураларны (өчпочмак, түгәрәк, квадрат) аерырга өйрәтүне ныгыту.	Помораева И.А., Позина В.А. «Формирование элементарных математических представлений. Младшая группа», Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016 – 61с.
Занятие №30	Хәрәкәт белән сөйләмне тәңгәлләштереп биремне үтәүне өйрәтүне ныгыту	Хәрәкәт белән сөйләмне тәңгәлләштереп биремне үтәүне ныгыту(санамыйча һәм санны атамыйча). Күләме буенча ике предметны чагыштыру. Сөйләмдә зур, кечкенә сүзләрен куллану. Әйләнә тирәдә үзеннән юнәлешне билгеләү. Алда – артта, унда – сулда сүзләрен сөйләмдә куллану.	
Занятие	Хәрәкәт сануны	Хәрәкәт сануны ныгыту. Бер һәм күп сүзләрен сөйләмдә куллану. Әйләнә тирәдә үзеннән юнәлешне	

№31	ныгыту	билгеләү. Алда – артта, уңда – сулда, өстә – аста сүзләрен куллану. Аерым предметлардан группа төзүне булдыру. Һәм бер предметны аерып күрсәтү.	
Занятие №32	Әйтелгән сандагыча хәрәкәт ясау һәм аны сөйләмдә бер һәм күп сүзләрен кулланып әйтүләренә ирешүне ныгыту	Әйтелгән сандагыча хәрәкәт ясау һәм аны сөйләмдә бер һәм күп сүзләрен кулланып әйтүләренә ирешү. Тәүлек өлешләрен дөрес әйтүне ныгыту (иртә - кич)	
Занятие №33	Ике тигез булмаган төркемдәге предметларны янәшә һәм өстенә куеп карау юлы белән чагыштыруны ныгыту	Ике тигез булмаган төркемдәге предметларны янәшә һәм өстенә куеп карау юлы белән чагыштыруны ныгыту. Сөйләмдә шул кадәр, ничә, күберәк, әзерәк сүзләрен куллану. Күләме буенча(зурлык) чагыштырырга күнектерү. Сөйләмдә зур, кечкенә сүзләрен куллану. Әйләнә тирәдә предметның урнашуын ачыклау. Сөйләмдә өстендә, астында, янәшә сүзләрен куллану.	
Занятие №34	Ике тигез булмаган төркемдәге предметларны янәшә һәм өстенә куеп карау юлы белән чагыштыруны ныгыту	. **Май** Ике тигез булмаган төркемдәге предметларны янәшә һәм өстенә куеп карау юлы белән чагыштыруны ныгыту. Сөйләмдә шул кадәр, ничә, күберәк, әзерәк сүзләрен куллану. Күләме буенча(зурлык) чагыштырырга күнектерү. Сөйләмдә зур, кечкенә сүзләрен куллану. Әйләнә тирәдә предметның урнашуын ачыклау. Сөйләмдә өстендә, астында, янәшә сүзләрен куллану.	Помораева И.А., Позина В.А. «Формирование элементарных математических представлений. Младшая группа», Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016 – 61с.
Занятие №35	Түгәрәк, квадрат, өчпочмак, шар, кубны аерырга һәм атый белүне	Түгәрәк, квадрат, өчпочмак, шар, кубны аерырга һәм атый белүне ныгыту. Яшь үзенчәлегенә карап өйрәнгән материалны ирекле планлаштыру.	

	ныгыту.	Яшь үзенчәлегенә карап өйрәнгән материалны иректе планлаштыру	
	Кабатлау		

Сәнгати эстетик үсеше (Музыка) буенча тематик планы	
Максат	Программа эчтәлеге
Сентябрь Балаларны җырнын халык тормышында тоткан урыны,музыка характерынын уртача һәм кызу темплары белән таныштыру. Балаларда яна җыр өйрәнергә теләк уяту,көйне дөрес итеп җырлау.Җырлау тавышын камилләштерү.	1атна. **1** .”Балалар бакчасында”-Н.Гайсин сүз,Н.Зарипова муз.(тынлау) 2.“Көз килде”К.Нәҗмисүз.(җырлау) 3.”Иректе бию”(бию) 4.”Шалтыравык белән уен” 2 атна 1.Кабатлау:”Көз килде”К.Нәҗми сүз. 2.Җырлау:”Балалар бакчасында”Н.Гайсин сүз,Н.Зарипова муз. 3.Бию:”Әпипә” 4.Уен: “Үз өенне тап” 3 атна Тынлау:”Безнен бакча”Р.Сәрвәрова муз. 2.Җырлау:”Яфрак бәйрәме”Л.Лерон сүз,Р.Еникеева муз. 3.Бию:”Әпипә” 4.Уен:”качышлы”

Җырнын сүзләрен өйрәнүне дәвам итү,җырлау тавышын камилләштерү.	4 атна **.**Кабатлау:”Яфрак бәйрәме”Л.Лерон сүз,Р.Еникеева муз. 2.Җырлау:2Безнен бакча”Р.Сәрвәрова муз. 3.Бию:”Кайда безнен кулларыбыз”
Октябрь Җырлау тавышы формалашуын һәм музыка астында хәрәкәт итү күнекмәләрен үстерү,җырлау тавышын камилләштерү.	1 атна 1.Тынлау:”Дустым бар “”Л.Хисматуллина муз,сүз 2.Җырлау:”Хәерле көн”А.Минхаҗева сүз,Ә.Хадиева муз. 3.Бию:”Парлаштык”татар халык көйләре. 4.Уен:”Куяннар һәм төлке” В.Валиева муз,көе
Җырны дөрес итеп көйләү,сүзләрне ачык һәм төгәл итеп җырлау,җырлау алдыннан тын алып,аны музыкаль фразанын ахырына кадәр җиткерергә өйрәтү.	2 атна Кабатлау: 1.”Хәерле көн”А.Минһаҗева сүз,Ә.Хадиева муз**.** Җырлау**:”**Дустым бар” Л.Хисматуллина муз,сүз. Бию:”Кечкенә полька
Көйгә туры китереп,матур итеп җырлый алуларына ирешү.Җырлау тавышы формалашуын һәм музыка астында хәрәкәт итү күнекмәләрен үстерү.	3 атна 1 .Тынлау:”Янгыр”-т.х.җыры 2.Җырлау:”Бишек җыры”Р.В-алиева сүз,Ә.Хадиева муз. 3.Бию: Кечкенә полька” 4.Уен:”Матур уен”-т.х.уен җыры.
Сүзләрне ачык,анлаешлы әйтеп җырларга өйрәнүне дәвам итү.Тәрбияче белән бергә хәрәкәтне тигез,бердәм башкару.	4 атна 1.Кабатлау:”Бишек җыры” Р.Валиева сүз,Ә.Хадиева муз. 2.Җырлау:”Янгыр”-т.х.җыры 3.Бию:”Гөмбәләр биюе” 4.Уен:”Кәрия-Зәкәрия”-т.х.уен җыры.
Ноябрь Җырнын дөрес итеп көйләү,сүзләрне ачык һәм төгәл итеп җырлау,җырлау алдыннан тын алып,аны музыкаль фразанын ахырына кадәр җиткерергә өйрәтү.	1 атна 1.Тынлау:”Бу мин”В.Ураксина сүз,муз .2.Җырлау:”Гөмбәләр”т.х.көГ.Гыйлаҗетдинова сүз. 3.Бию:”Әпипә”-т.х.к4.Уен:”Үз яфрагынны тап” “
Җырлау тавышы формалашуын һәм музыка астында хәрәкәт итү күнекмәләрен үстерү.Җырнын сүзләрен яттан өйрәнү.Балаларда яна җыр өйрәнергә теләк уяту.	2 атна .Кабатлау:”Гөмбәләр”-т.х.к Г.Гыйлаҗетдинова сүз. 2.**Җырлау**:1.Бу мин В.Ураксина сүз,муз.

	3.Бию:”Күнелле татар халык көенә ирекле бию” 4.Уен:”Куяннар һәм төлке
Җырнын сүзләрен яттан өйрәнү.Җырлау тавышын камилләштерү.Җырлаганда җырнын шатлыклы,күнелле характерын бирергә,озын авазларны сузарга өйрәтү	3 атна 1. Тынлау:Мактанчык үрдәк” В.Агапов сүз,муз 2.Җырлау:”Иртәнге нур”-З.Вәли сүз,С.Садыйкова муз. 3.Бию:”Парлашып биик әле”-т.х.көй 4.Уен:”Нинди уен коралында уйный?”-муз.дид.уен.
Җырнын сүзләрен өйрәнүне дәвам итү,җырлау тавышын камилләштерү.	4 атна 1 Кабатлау:”Иртәнге нур”-З.Вәли сүз. 2.Җырлау:” Мактанчык үрдәк” В.Агапов сүз,муз. 3.Бию” Заманча бию-“Буги-буги” 4.Уен:”Качышлы”
Декабрь	
Җырнын тематикасы,мәгънәсе белән танышу.Җырнын сүзләрен өйрәнү,көен отып алуга ирешү.	1атна 1. Тынлау:”Исәнме чыршыкай” Р.Валиева сүз,М.Минхаҗева муз. 2.Җырлау: “Кыш бабай”-т.х.к. Ә.кари сүз. 3.Бию:”Гномнар биюе” 4.Уен:”Курчак йөртеш”
Җырны бергә башлап,бергә тәмамлау.көйгә туры китереп җырлау күнекмәләрен тәрбияләү.Балаларны түгәрәк буенча йөртергә,көй үзгәрүгә карап хәрәкәтләрне үзгәртергә өйрәтү.	2 атна **1.**.Кабатлау:”Кыш бабай”-т.х.к Ә.Кари сүз. 2.Җырлау:”Исәнме чыршыкай”Р.Вәлиева сүз,М.Минхаҗев муз. 3.бию:”Ирекле бию” 4.Уен:”Урындык алыш”
Әсәрнен кисәкләрен (кереш,тәмамлау өлеше ,җыр башы,кушымта) аера белү.Әсәрнен эчтәлеген анларга өйрәтү.Җырлаганда гәүдәне дөрес тотып сулышны дөрес бүлергә өйрәтү,авазларны дөрес әйтеп җырлау.	3 атна 1.Тынлау: Кар кызы кил безгә.-Ф.Шаймарданов муз,сүз. 2.Җырлау:”Кыш бабай белән күмәк җыр”-Ф.Шаймарданов муз,М.Әндерҗанова сүз. 3.Бию:”Кар бөртекләре” 4.Уен: “Суык һәм балалар 4 атна

Җырнын көен дөрес итеп отып алуларына ирешү.Бердәм җырлау күнекмәләрен бирү.	**1.** Кабатлау:”Кыш бабай белән күмәк җыр”-Ф.Шаймарданов муз. 2.Җырлау: “Кар кызы кил безгә2-Ф.Шаймарданов муз,сүз. 3.Бию: “Полька”
Январь Сүзләрне ачык.анлаешлы әйтеп җырларга өйрәнүне дәвам итү.Җинелчә йөгерү,аяк очларында әйләнү.	1 атна 1 Тынлау:”Чыршы,чыршыкай”Л.Хисматуллина муз,сүз. 2.Җырлау:”Кар бөртеге”-Р.Харис сүз,Р.Ахиярова муз. 3.Бию:”Тыпырдаулы бию”-т.х.к. 4.Уен:”Куяннар һәм аю”
Балаларны татар халкынын җырлы уеннары белән таныштыру.Туган илнен музыкаль мирасы һәм заманча музыка белән кызыксыну хисе,анлы мөнәсәбәт тәрбияләү.	2 атна 1**1.** Кабатлау. “Кар бөртеге.”-Р.Харис сүз,Р.Ахиярова муз. 2.Җырлау:”Чыршы-чыршыкай”-Л.Хисматуллина муз,сүз. 3.Бию:”Фонарики” 4.Уен:”Чума үрдәк,чума каз
Балаларнын музыканы ишетү сәләтен формалаштыру,музыкаль хәтерләрен үстерү.	3 атна 1**1.**Тынлау:”Карусель”-Р.Гатина ,Ф.Батыршина муз,сүз.2.Җырлау: “Матрешкалар җыры”Рус.х.җ 3.Бию: Фонарики”-биюне өйрәнүне дәвам итү. 4.Уен:”Күрсәт әле үскәнем”
Җырнын сүзләрен яттан өйрәнүне дәвам итү.Җырлау тавышы формалашуын һәм музыка астында хәрәкәт итү күнекмәләрен үстерү.	4 атна **1.**Кабатлау:”Матрешкалар җыры”-рус.х.җ. 2.Җырлау: “Карусель»-Р.Гатина ,Ф.Батыршин муз,сүз. 3.Бию:”Сигезле бию” 4.Уен:”Уенчык йөртеш”
Февраль Җырны бердәм башлап,бердәм тәмамлау.Яна җырны өйрәнүгә теләе уяту.Ашыкмыйча матур итеп җырлау.	1 атна 1.Тынлау:”Солдат булам”-А.Минхаҗева сүз,Ә.Хадиева муз. 2.Җырлау: “Шофер”-А.Минхаҗев сүз,Ә.Хадиева муз. 3.Бию:”Матрослар биюе”-рус.х.к 4.Уен:”Нинди уен коралында уйный?” 2 атна

Җырлау тавышын камилләштерү.Сәнгатле итеп җырлау күнекмәләрен ныгыту.Күмәк башкару осталыгын үстерү.	1.Кабатлау:”Шофер” 2.Җырлау:” Солдат булам”-А.Минхаҗева сүз,Ә.Хадиева сүз. 3.Бию:”Матрослар биюе” 4.Уен:”Шалтыравык белән уен”
Балаларда яна җыр өйрәнергә теләк уяту,бабайларга карата җылы караш,хөрмәт тәрбияләү,сүзләрне ачык һәм дөрес әйтеп җырлау.	3 атна Тынлау:”Ин шәп бабай”-Р.Бакиров сүз,Р.Сәрвәров муз. 2.Җырлау:”Алмаз”-Җ.Дәрзаманов сүз,Р.Еникеева муз. 3.Бию:”Ягымлы бию”-т.х.к 4.Уен:”Капкалар
Җырлау тавышын камилләштерү.Сәнгатьле итеп тырлау күнекмәләрен ныгыту.Күмәк башкару осталыгын кабатлау.	4 атна 1.Кабатлау:”Алмаз” 2.Җырлау:”Ин шәп бабай”-Р.Бакиров сүз,Р.Сәрвәрова муз. 3.Бию: “Ягымлы бию”-т.х.к 4.Уен:”Качышлы”
Март Әниләргә карата кадер хөрмәт тәрбияләү.Яна җыр өйрәнергә теләк уяту.Әсәрнен кисәкләрен аерырга өйрәнүне дәвам итү.	1 атна **.Тынлау:”**Җырлыйм әнием турында”-Г.Зәйнашева сүз,Ф.Әхмәдиев муз. 2.Җырлау:”Әниләр бәйрәме”-А.Минһаҗева сүз,Ә.Хадиева муз. 3.Бию:”Парлы бию”-р.х.к
Әсәрнен эчтәлеген анлый,тасвирлау чараларын ишетә белергә өйрәтү.җырлаганда гәүдәне дөрес тотып,сулышны дөрес бүлү,авазларны дөрес әйтә белүләренә ирешү.	2 атна 1. **Кабатлау:1**Әниләр бәйрәме2-А.Минхаҗев сүз,Ә.Хадиева муз. 2.Җырлау:”Җырлыйм әнием турында”-Г.Зәйнашева сүз,Ф.Әхмәдиев муз. 3.бию:”Яулыклар биюе” 4.Уен:”Түгәрәк уен”-Р.Сәлманов муз,М.Бикбова сүз.
Җырнын сүзләрен яттан өйрәнүне дәвам	3 атна 1.Тынлау:”Рәхмәт әнием”-А.Минхаҗева сүз,Ә.Хадиева муз.

итү.Кычкырмыйча,ашыкмыйча ,үз тавышлары белән матур итеп җырлый алуларына ирешү.	2.Җырлау:”Әбием,әбекәем”Р.Бакиров сүз,Р.Сәрвәрова муз. 3.Бию:”Чәчәкләр белән бию” 4.Уен: “Үз урындыгыгны тап”
Музыканы ишетү сәләтен формалаштыру.музыкаль хәтерләрен үстерү.	4 атна 1.Кабатлау:”Әбием,әбекәем”-Р.Бакиров сүз,Р.Сәрвәрова муз. 2.Җырлау:”Рәхмәт әнием”-А.Минхаҗева сүз,Ә.Хадиева муз. 3.Бию:”Ирекле бию” 4.Уен:”Әйлән-бәйлән”т.х.к
Апрель	
Балаларны дөрес итеп көйләргә өйрәтү.Сүзләрне ачык һәм төгәл итеп әйтә алуларына ирешү.Туган якка мәхәббәт хисе тәрбияләү.	1 атна 1. . Тынлау: “Язгы тамчы”-Х.Хисматуллина сүз,М.Шәмсетдинова муз 2.Җырлау:”Кошлар килде”-Г.Латыйп сүз,Ш.Мәҗитов муз. 3.Бию:”Кечкенә полька” 4.Уен: “Йөзек салыш.
Язнын беренче кунаклары сырчыкларга багышлап җыр өйрәнү.Табигатьнен җанлануына игтибар итү.Җырнын сүзләрен яттан өйрәнү,көйгә кушылып җырлау.	2 атна 1. Кабатлау:”Кошлар килде”Г.Латыйп сүз,Ш.Мәҗитов муз. 2.Җырлау:”Язгы тамчы”-Х.Хакимуллина сүз,М.Шәмсетдинова муз. 3.Бию:Күнелле татар халык көенә ирекле бию” 4.Уен: “Гөлбану
Җырлау тавышы формалашуын һәм музыка астында хәрәкәт итү күнекмәләрен үстерү.	3 атна 1.Җырлау:”Кояшкай”-Р.Гатина,Ф.Батыршина сүз,муз. 2.Кабатлау:”Яз җитә”:” 3.Бию:”Куляулыклар белән бию”-т.х.к 4.Уен:”Урындык алыш””
Җырлау тавышы формалашуын һәм музыка астында хәрәкәт итү күнекмәләрен үстерү.Җырлау тавышын камилләштерү.	4 атна 1.Кабатлау: “Яз җитә”-Ф.Кәрим сүз,Җ.Фәйзи муз. 2.Җырлау:”Кояшкай”-Р.Гатина,Ф.Батыршина сүз,муз. 3.Бию:”Әпипә” 4.Уен:” Чума үрдәк ,чума каз”

Май Музыка әсәрләренә бәяләмә биргәндә,үзләренен уй-фикерләрен ,хис-тойгыларын ачык әйтә белү,хыял,музыка ишетү сәләтләрен үстерү.	1 атна 1. Кабатлау“Кояшкай”-Ф.Батыршина сүз,муз. 2.Җырлау:”Кояшлы ил”-Л.Батыр-Болгари муз. 3.Бию:”Кечкенә полька” 4.Уен:”Шалтыравык белән уен”
Җырлау тавышын камилләштерү,сәнгатьле итеп җырлау күнекмәләрен ныгыту.Күмәк башкару осталыгын үстерү.	2 атна 1. 1.Кабатлау:”Кояшлы ил”-Ә.Рашитов сүз,Л.Батыр-Болгари муз 2.Җырлау:”Әтәчем ник иртә торасын?” 3.Бию:”Гномнар биюе” 4.Уен:” Курчак йөртеш”
Балаларда яна җыр өйрәнергә теләк уяту.Җырнын сүзләрен яттан өйрәнү.	3 атна Балаларда яна җыр өйрәнергә теләк уяту.Җырнын сүзләрен яттан өйрәнү.
Көйгә туры китереп ,сүзләрне дөрес итеп әйтеп,ашыкмыйча,матур итеп җырлый алуларына ирешү.Күмәк башкару осталыгын үстерү.	4 атна 1. Кабатлау: “Без үрдәкләр” 2.Җырлау:”Җәй айлары бигрәк ямьле» 3.Бию:”Самовар биюе” 4.Уен:“Урындык алыш”

Эстетик сәнгать үсеше (рәсем ясау) буенча тематик план **Кушымта 7**

Ай	Атна	Эшчәнлекнең исеме	**Бурычлар**	**Куллану**	
Сентябрь	1 атна	Карандаш һәм кәгазь белән таныштыру	Карандашлар белән ясарга өйрәтү. Карандашны дөрес тотарга өйрәтү: аның белән кәгазь өстендә йомшак итеп йөртергә. Кәгазьгә каты басмаска, бармаклар белән карандашны каты кысмаска. Балаларның	Помораева И.А., Позина В.А. « «Изобразительное деятельность в д.саду” », Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016 – 61с.	

			игътибарын кәгазьдә калган карандаш эзенә юнәлтү		
	2 атна	Матур туплар.	Түгәрәк формадагы әйберләрне ясарга өйрәтү.Карандашны дөрес тотарга,төрле төстәге карандашлар белән ясарга өйрәтү.Рәсем ясарга кызыксыну уяту.		
	3 атна	“Матур әйберләр ясыйк.	Ясау теләге уяту.Рәсемнен эчтәлеген мөстәкыйль уйлап,уйлаганны эшли белүне үстерү.Карандашлар белән ясау күнекмәсен бирү.		
	4 атна	Янгыр ява	Табигать күренешен рәсемдә чагылдырырга өйрәтү.Карандашны дөрес тота белүне ,кыска сызыклар һәм штрихлар белән ясый белүне ныгыту.Ясау теләген үстерү.		

Ай	Атна	Эшчәнлекнең исеме	Бурычлар	Куллану		
Октябрь	1 атна	Яфраклардан матур ковер.	Эстетик тәрбия бирү, образлы күзаллауны формалаштыру. Пумаланы дөрес тотарга өйрәтү: буяуга дөрес манып, артыгын савыт кырыена сыпырып калдырырга. Кәгазьгә пумала белән төртеп яфраклар ясарга өйрәтү.	Помораева И.А., Позина В.А. « Изобразительная дея-сть в дет. саду ” », Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016		
	2 атна	Төрле төстәге яулыклар	Квадрат формадагы таныш әйберләрне ясау күнекмәсе бирү.Бер юнәлештә өстән аска пөхтә итеп ясый белүне ныгыту.Рәсемне бөтен биттә ясау.			
	3 атна	Дымков уенчыгы-үрдәкне бизәү.	Дымков халык уенчыклары белән таныштыруны дәвам иттерү.Кәгазьдән киселгән үрдәккә бизәк төшерергә өйрәтү.Дымково рәсеменен матурлыгына,ачыклыгына соклану,килеп чыккан рәсемгә шатлык хисләре уяту.			
	4 атна	Төсле тәгәрмәчләр.	Пумаланы кәгазьдән алмыйча түгәрәк формалы әйберләр ясарга өйрәтү.Пумаланы юып,салфеткага тидереп кипшертү күнекмәсен ныгыту.Төсләрне белүне ныгыту.Эзер эшләрне карарга өйрәтү,матур тигез тәгәрмәчләрне атау.			

Ай	Атна	Эшчәнлекнең исеме	Бурычлар	Куллану
Ноябрь	1.атна	Түгәрәк әйбер яса.	Түгәрәк формадагы әйберләрне ясарга өйрәтү. Пумаланы дөрес тотып буяулар белән ясый белүне ныгыту.Икенче буяу ал	Помораева И.А., Позина В.А. « Изобразительная дея-сть в дет. саду ” », Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016
	2 атна	Матур баскычлар.	Туры итеп өстән аска өзмичә сызыклар ясарга өйрәтү.Пумаланы буяуга манырга,артыгын савыт кырыена сыпырырга , икенче буяу алырга өйрәтү.дыннан һәм эш беткәч пумаланы юарга өйрәтү	
	3 Атна	. Түгәрәк әйбер яса	Түгәрәк формалы әйберләр ясау күнекмәсе бирү. Пумаланы дөрес тотып буяулар белән ясый белүне ныгыту. Икенче буяу алу алдыннан һәм эшбеткәч пумаланы юарга өйрәтү.Үз рәсемнәренә шатлнырга, нәрсә ясаганнарын өйтергә өйрәтү. Мөстәкыйльлек сәнгать осталыгын үстерү.	
	4 атна	Ирекле әйбер яса	Рәсем ясау эчтәлеген үзлегеннән уйларга һәм аны ахыргача эшләп бетерергә өйрәтү.	

Ай	Атна	Эшчәнлекнең исеме	Бурычлар	Куллану
Декабрь	атна	Зур һәм кечкенә кар йомарламнары	Түгәрәк формалы әйберләр ясый белүне ныгыту. Буяулар белән дөрес буяу алымнарын/кырыена чыкмыйча, өстән аска яки сулдан уңга/ өйрәтү. Кәгазь битендә буш урыннарны тутырып рәсемне кабарлрга өйрәтү.	Помораева И.А., Позина В.А. « Изобразительная дея-сть в дет. саду ” », Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016
	2 атна	Безнең мәйданчыкта агачлар	Рәсемдә агач рәвешен бирергә өйрәтү; туры вертикаль һәм авыш сызыклардан торган, бөтен битне тутырып, эре итеп ясарга. Буяулар белән ясарга өйрәтүне дәвам иттерү.	
	3 Атна	.Чыршы	Рәсемдә чыршы рәвешен бирергә;(вертикаль горизанталь авыш)сызык лардан торган әйберләр ясарга өйрәтү. Пумала һәм буяулар белән эшләргә өйрәтүне дәвам иттерү(икенче буяу алганчы, пумаланы суда юып салфеткага манырга).	Помораева И.А., Позина В.А. « Изобразительная дея-сть в дет. саду ” », Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016

	4 атна	Матур уенчык	Дымково халык уенчыклары белән таныштыру. Матур уенчыкны күрүдән шатлык хисләре уяту. Игътибарларын уенчыкның бизәкләренә юнәлтү. Бизәкләрне аерып нинди бизәк һәм нинди төстә булуын өйтергә өйрәтү.	
	5 атна	Ирекле рәсем ясау.	Рәсем ясаунын эчтәлеген үзлегеннән уйларга һәм аны ахыргача эшләп бетерергә өйрәтү.	

Ай	**Атна**	**Эшчәнлекнең исеме**	**Бурычлар**	Куллану
Январь	1 атна	Бизәлгән чыршы	Рәсемдә бизәлгән чыршының рәвешен бирергә өйрәтү; бөтен биткә Зур чыршы ясау, төртү юлы белән түгәрәк һәм туры сызыклар белән бизәү. Ал һәм зәңгәрсу төсләр белән таныштыру. Матур рәсемнәрдән шатлык хисләре уяту.	Помораева И.А., Позина В.А. « Изобразительная деятельность в д.саду" группа», Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016 – 61с.

	2 атна	Дымково үрдәген бизәү	Дымково халык уенчыклары белән таныштыруны дәвам иттерү. Кәгазьдән киселгән үрдәккә бизәк төшерергә өйрәтү. Дымково рәсеменең матурлыгына, ачыклыгына соклану, килеп чыккан рәсемгә шатлык хисләре уяту	
	3 атна	Теләк буенча рәсемләү	Өйрәнгән рәсемләү алымнарын кулланып, рәсемнең эчтәлеген уйларга өйрәтү.Рәсемне бөтен биткә ясарга өйрәтү. Рәсемнәргә карап фикер алышу теләге уяту; төрле матур рәсемнәргә куану.	

Ай	Атна	Эшчәнлекнең исеме	Бурычлар	Куллану
Февраль	1 атна	Без кар бабай әвәләдек	Рәсемдә күңелле кар бабайлар сурәтен бирү теләген уяту. Түгәрәк формалы әйберләр ясау күнекмәсен бирү. Берничә өлештән торган өйбер ясарга өйрәтүне дәвам иттерү; өстән аска, сулдан уңга түгәрәк фолрманың эчен буый белүне ныгыту	Помораева И.А., Позина В.А. « Изобразительная деятельность” Средняя группа», Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016 – 61с.
	2 атна	Кояш балкый	Түгәрәк форманы туры һәм авш сызыклар белән аралаштырып кояш сурәтен ясарга өйрәтү. Артык буяуны савыт кырыена сыпыра белүне ныгыту. Темага туры килә торган әйберләр ясап, рәсемне тулыландырырга өйрәтү. Мөстәкыйльлекләрен, сәнгать осталыкларын үстерү.	
	3 атна	. Самолетлар оча	Берничә өлештән торган әйбер ясый белүне ныгыту; төрле юнәлештә туры сызыклар сызу. Рәсемдә әйберләрнең сурәтен бирергә өйрәтү, эстетик кузаллауларын үстерү.	
	4 атна	Кышкы урман	Рәсемдә кыш картинасын бирергәөйрәтү. Агач ясау күнекмәсен бирү. Кәгазьдә берничәагач урнаштырырга өйрәтү.Пумаланы юа белүне ныгыту. Эстетик кузаллауларны үстерү.	

Ай	Атна	Эшчәнлекнең исеме	Бурычлар	Куллану

Март	1 атна 2 атна	. Җептә флагчыклар Матур әйбер яса	Горизонталь һәм вертикаль сызыклар белән турыпочмаклы формадагы әйберләр ясарга өйрәтү. Турыпочмаклы форма белән таныштыру. Рәсем ясау һәм буяу алымнарыөстендә эшләүне дәвам иттерү. Эстетик күзаллауларны үстерү. Матур әйберләрне, матур күренешләрне күрергә өйрәтү.Төрле җиһаз белән ясый белүне ныгыту. Теләгәнен сайлау.	Помораева И.А., Позина В.А. « Изобразительная деятельность в д.саду” Младшая группа», Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016 – 61с.
	3 атна	Кечкенә китаплар	Сулдан уңга, өстән аска өзмичә сызу юлы белән дүрт почмаклы форма ясарга өйрәтү.Буяу алымын ныгыту, күзаллауларын үстерү.	
	4 атна	Турыпочмаклы әйбер ясау	Өйрәнгән алымнарны кулланып рәсемнең эчтәлеген уйларга өйрәтү. Карандашның кирәкле төсләрен сайларга өйрәтү.Турыпочмаклы формадагы әйберләрне ясау һәм буяу күнекмәсен бирү.	

Ай	Атна	Эшчәнлекнең исеме	**Бурычлар**	**Куллану**
Апре	1 атна	Матур яулыклар кибә	Квадрат формадагы таныш әйберләрне ясау күнекмәсе бирү. Бер юнәлештә өстән аска пөхтә итеп ясый белүне ныгыту.Рәсемне бөтен биттә ясау.	Помораева И.А., Позина В.А. « Изобразительная деятельность в

	2 атна	Сыерчык оясы	Әйбернең өлешләрен дөрес биреп турыпочмаклы түгәрәк, туры түбәдән торган әйберләр ясарга өйрәтү;буяуалымнарын ныгыту.	д.саду” Младшая группа», Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016 –
	3 атна	Матур ковер	Төрле характерда(туры авыш дулкывн һ. б)сызыклар ясарга күнектерү. Сызыкланы аралаштырырга өйрәтү;шакмаклы битне төрле юнәлештә сызыклар сызып бизәү.Әзер эшләргә уңай фикер туплау .	
	4 Атна 5 атна	. Матур арба Теләк буенча	Түгәрәк һәм турыпочмаклы формадагы берничә өлештән торган әйбер ясарга өйрәтү.Буяулар белән ясап буяу күнекмәсен бирү.Буяуны үзләре сайлый белүләренә ирешү;рәсемне өстәмә өлешләр белән тулыландыру. Күзаллауларын үстерү. Үзләренең рәсемнәренең эчтәлеген мөстәкыйль уйларга өйрәтү. Буяулар белән эшләү алымнарын, төс турындагы белемнәрен ныгыту.Эстетик тойгыларын үстерү	

Ай	Атна	Эшчәнлекнең исеме	Бурычлар	Куллану
Май	1 атна	Бәйрәм турында рәсемләү	. Үзләренең рәсемнәренең эчтәлеген бәйрәм мизгелләреннән алган кичерешләреннән чыгып билгеләргә өйрәтү. Охшаган әйберләрне ясау теләге, мөстәкыйльлек тәрбияләү. Буяулар белән ясарга күнектерү,матур рәсемнәргә сөенү хисләре уяту. Үз рәсемнәре турында сөйләү теләген үстер.	Помораева И.А., Позина В.А. « Изобразительная дея-сть в дет. саду ” », Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016
	2 атна	.Болыннарда тузганаклар	Болынның матурлыгын,чәчәкләрнең формасын рәсемдә бирү теләген уяту. Буяулар белән рәсемләү алымнарын эшкәртү. Пумаланы пөхтә итеп юып киптерә белүне ныгыту. Үз рәсемнәренә шатланырга өйрәтү.Эстетик күзаллауларын, сәнгать осталыкларынүстерү.	
	3 атна	Теләк буенча ясау	Тема сайлауда мөстәкыйльлек үстерү. Өйрәнгән алымнарны кулланып кирәкле буяуларны сайлап алырга, рәсемгә сәнгать элементларын кертергә өйрәтү.	
	4 атна	Яулыклар	Горизонталь һәм вертикаль сызыклардан торган бизәк ясарга өйрәтү.Сызыкларны тигез итеп өзмичә сызарга, пумаланы дөрес тотарга күнектерү. Буяуларны мөстәкыйль сайларга өйрәтү. Эстетик күзаллауларын үстерү.	

Кушымта 8

“Эстетик сәнгать үсеше” белем бирү өлкәсендә әвәләү һәм кисеп ябыштыру буенча тематик план

Ай	№	Тема	Максат	Кулланма	
Сентябрь.	1	Зур һәм кечкенә туплар	Зур һәм кечкенә түгәрәк формадагы әйберләр сайларга өйрәтү. Күләме буенча төрлечә, түгәрәк формалары әйберләр турында күзаллауларын ныгыту. Пөхтә итеп ябыштырырга өйрәтү.	Помораева И.А., Позина В.А. « Изобразительная дея-сть в д.саду” Младшая группа», Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016 –	
	2	Төсле карандашлар.	. Уч төбендә туры таякчыклар әвәләү күнекмәсе бирү. Пластилин белән пөхтә эшләргә, пластилинны клеенкага гына куярга өйрәтү. Әвәләү теләге үстерү, әзер эшкә шатлану.		
	3	Өйләрдә төрле-төрле утлар	Формасын әйтергә, түгәрәк формалы әйберләр ябыштырырга өйрәтү; түгәрәкләрне төсе буенча чиратлаштырырга өйрәтү. Пөхтә ябыштырырга күнектерү. Төсләр кызыл, сары, яшел, зәңгәр турындагы белемнәрен киңәйтү.		
	4 5	. Яраткан песиемә бүләк Тәлинкәдә зур һәм кечкенә алмалар	. Күзаллауларын формалаштыру. Алда өйрәнгән әвәләү ысулларын, алымнарын кулланып әвәләргә өйрәтү. Йорт хайваннарына мәрхәмәтлелек, аларга карата яхшылык эшләү теләге тәрбияләү. Түгәрәк әйберләр ябыштырырга өйрәтү. Күләме буенча әйбернең формасын күрүне ныгыту. Дөрес ябыштыру алымнарын ныгыту.		
Окт ябрь.	1	Крендельләр.	Уч төбендә туры хәрәкәтләр белән әвәләү алымнарын ныгыту. Таякчыкны төрлечә тоташтырырга өйрәтү. Әзер эшне карап, чагыштыра белү күнекмәсе бирү, сушкиларның төрлечә килеп чыкканын күрү.		
	2	Тәлинкәдә җиләкләр һәм алмалар..	Әйбернен формасы турында белемнәрен ныгыту.пөхтә ябыштыру күнекмәсе бирү..	Помораева И.А., Позина В.А. « Изобразительная дея-сть в д.саду” Младшая группа», Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016 –	
	3	Өч аюга тәлинкә.	Түгәрәк хәрәкәтләр белән әвәләү алымын		

			кулланып төрле зурлыкта савытлар әвәләргә өйрәтү. Түгәрәкне сытарга һәм кырыйларын өскә күтәртергә өйрәтү. Пөхтә эшли белүне ныгыту.		
	4	Түгәрәкләр һәм шакмаклар	. . Яңа форма (квадрат) белән таныштыру. Квадрат һәм түгәрәкне чагыштырырга, аермаларын атарга өйрәтү. Фигураларны чиратлаштырып ябыштырырга өйрәтү. Дөрес ябыштыру алымнарын ныгыту. Төсләр белүне ачыклау.		
Ноябрь.	1	. Пирамида	Уч төбендә туры хәрәкәтләр белән түгәрәк әйбер әвәләргә өйрәтүне дәвам иттерү, түгәрәкне учтөбендә сыту, берсе өстенә берсен куеп берничә өлештән бөтен бер әйбер ясау. Пөхтә әвәли белүне ныгыту		
	2	Пирамида	Уенчыкның образын бирергә өйрәтү; берничә өлештән торган әйберне сүрәтләүне; өлешләрне кимү буенча урнаштыру. Төсләр турындагы белемнәрне ныгыту.		
	3	Йомры икмәк	.Әвәләүдә экият персонажлары ның образларын бирү теләге уяту. Уч төбендә түгәрәк хәрәкәтләр белән түгәрәк форма әвәләү күнекмәсен ныгыту. Пөхтәэшләргә күнектерү. Әвәләгән әйбердә таякчык белән рәсем ясарга (күз, авыз) өйрәтү.	Помораева И.А., Позина В.А. « Изобразительная деятесть в д.саду” Младшая группа», Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016 –	
	4	Бизәкле тәлинкәләр	Балаларны түгәрәктә бизәк төшерергә өйрәтү.. Клейны дөрес сылап, пөхтә ябыштыру күнекмәсен бирү. Кәгазь битендә рәсемне ябыштырырга өйрәтү. Эстетика тәрбияләү.		
	5	Аюның туган көненә күчтәнәчләр	Күзаллау һәм сәнгать осталыгын үстерү. Өйрәнгән әвәләү алымнарын кулланып		

			күчтәнәчләр әвәләргә өйрәтү. Пөхтә эшләүкүнекмәләрен ныгыту			
Декабр	1	Матур кулъяулык ларыбыз	Квадрат формалы кәгазьдә бизәк ясарга өйрәтү; почмакларга һәм уртага бер төстәге зур түгәрәкләр, һәр якның уртасына икенче төстәге кечкенә түгәрәкләр урнаштыру. Композиция төзүне, эстетик хисләр үстерү.			
	2	Зур һәм кечкенә кабартмалар	Зур кисәктән зур һәм кечкенә кисәкләр өзеп алырга өйрәтүне дәвам иттерү, түгәрәк хәрәкәтләр белән әвәләргә. Учта түгәрәкне сыта белүне ныгыту.			
	3	Безнең матур чыршыбыз	Әзер чыршыга шарлар ябыштыру.Вак кисәкләрне ябыштырганда пөхтә эшләргә өйрәтү.Алдагы бәйрәмгә шатлану хисләре уяту.			
	4	Матур тәлинкәләр	Түгәрәк кырыена зурлыклары буенча чиратлаштырып, бизәкне урнаштырырга өйрәтү; билгеле эзлеклелек буенча бизәк төзү; өстә, аста, унда, сулда. Зур түгәрәкләр, алар арасында - кечкенә. Клей сылый белүне ныгыту. Мөстәкыйльлек тәрбияләү			
Гыйнвар.	1	Кечкенә Маша	Матур курчак әвәләргә өйрәтү: туны- калын таяк, башы түгәрәк, куллар- таякчыклар. Түгәрәк хәрәкәтләр (баш), туры хәрәкәтләр (туны һәм куллар) белән әвәли белүне ныгыту. Килеп чыккан әйбергә шатлык хисе уяту.	Помораева И.А., Позина В.А. « Изобразительная деятсть в д.саду" Младшая группа», Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016 – 6		

	2	Кар бабай	Түгәрәк турындагы белемнәрен ныгыту. Күләме буенча дөрес урнаштырып, сурәт төзергә өйрәтү			
	3	Тик тормас курчак (неваляшка	Бертөрле формада, төрле зурлыкта булган ике өлештән торган әйбер әвәләргә, аларны әйбәтләп тоташтырырга өйрәтү. Әйберне вак өлешләр белән(төймә башлыкта помпон) бизәү теләге уяту. Пөхтә әвәли белүне ныгыту, шатлык хисләре уяту			
Февраль.	1	Түгәрәкләр тәгәри	Түгәрәк формадагы әйберләр белән таныштыру. Ябыштыру алымнарын өйрәнү. Түгәрәк әйберне бармак белән йөртеп карау теләге уяту.			
	2	Прәннекләр	Түгәрәк әвәли белүне ныгыту. Учтөбендә түгәрәкне сытарга өйрәтү. Башкалар өчен нәрсә дә булса эшләү теләге үстерү.			
	3	Самолетлар	Ике бертөрле формадан, озынча кисәкләрдән торган әйбер әвәләргә өйрәтү. Күз белән чамалапике тигез кисәккә бүлә белү, учта озынча форма әвәләп , кирәкле форма өчен сыту күнекмәләрен ныгыту. Әзер эшкә сөенеч уяту.			
	4	Зур һәм кечкенә туплар	Зур һәм кечкенә түгәрәк формадагы әйберләр сайларга өйрәтү. Күләме буенча төрлечә, түгәрәк формалары әйберләр турында күзаллауларын ныгыту. Пөхтә итеп ябыштырырга өйрәтү.	Помораева И.А., Позина В.А. « Изобразительная дея-сть в д.саду" Младшая группа», Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016 – 6		
Март.	1	Теләгән уенчыгыңны ябыштыр	Күзаллауларын, сәнгать осталыкларын үстерү. Форма һәм күләм турында белемнәрен ныгыту. Өлешләрдән сурәтне урнаштыру, ябыштыру алымнары күнекмәсен бирү.			
	2	Чәк-чәк пешерәбез	Зур кисәктән торган кечкенә өлешләр өзеп алырга өйрәтүне дәвам итү.кечкенә шарлар			

			әвәләп,аларны бер өемгә өю.			
	3	Салфетка	. Квадрат формалы кәгазь битенә түгәрәк һәм квадратлардан торган бизәкләр төзергә өйрәтү. Почмакларына һәм уртага- түгәрәк, араларына- квадрат. Пөхтә ябыштырырга, ритм сизүне үстер			
	4	. Куянкай	Берничә өлештән торган әйберләр әвәләүгә кызыксыну уяту. Пластилинны кирәк булган өлешләргә бүлергә өйрәтү; баш һәм гәүдә өлешләрен учта түгәрәк хәрәкәтләр белән, колакларны туры хәрәкәтләр белән таяк әвәләп сыту. Әйбернең өлешләрен әйбәтләп тоташтыра белүне ныгыту			
Апрель.	1	Светофор	Светофорның төсләрен ачыклауны балаларна өйрәтү.Төсләрне дөрес урнаштыру.			
	2	Чыпчыклар һәм песи. (хәрәкәтле уен буенча	Әвәләүдә хәрәкәтле уенның рәвешен бирә белүне формалаштыру. Күзаллауларын һәм сәнгать осталыкларын үстерү. Әвәләүдә өйрәнгәнгә алымнарны кулланыпуен рәвешен бирүненыгыту			
	3	Сыерчык оясы .	. Берничә өлештән торган әйбер ясарга өйрәтү; өлешләрнең формаларын (турыпочмаклык, түгәрәк, өчпочмак) ачыклау. Төсләр буенча белемнәрен ныгыту.	Помораева И.А., Позина В.А. « Изобразительная дея-сть в д.саду” Младшая группа», Изд. – М., «Мозаика-Синтез, 2016 –		
	4 5	Матур кош Флагчыклар	Кошның гәүдә өлешләрен тиешле зурлыкта, төрле хәрәкәттә, ярты кисәктән әвәләргә өйрәтү. Нык бастырып куярга күнектерү. Г.Тукайның иҗатына мәхәббәт тәрбияләү. 2 өлештән торган турыпочмаклыклы формадан торган рәсем төзи белүне ныгыту; кәгазь битендә дөрес урнаштыру; төсләрне тану һәм дөрес атау; клей белән пөхтә файдалану. Әзер эшкә шатлана белүне тәрбияләү			

Май	1 2 3 4	Курчакларга күчтәнәч Тәрәзәле өй. Матур чәчәк. Матур чәчәкләр	Бәйрәмнән алган кичерешләрдән әвәләп була торган әйберне сайлый белергә өйрәтү. Дөрес әвәләүалымнарыннығыту. Күзаллауларын үстерү. Билгеле эзлеклелекне саклап берничә өлештән торган сурәтне төзергә, кәгазь битенә дөрес урнаштырырга өйрәтү. Геометрик фигуралар (турыпочмаклык, түгәрәк, өчпочмак) турындагы белемнәрне ныгыту. Матур чәчәк әвәләүне ныгыту, матурлыкка соклану хисе тәрбияләү,үз эшенә бәя бирергә күнектерү. Геометрик фигуралардан чәчәк формасын кисеп ябыштыру. күз һәм хәрәкәт координациясен үстерү.Төс матурлыгын тою сәләтләрен үстерү.			

“Танып белү үсеше” белем бирү өлкәсендә әйләнә-тирә белән танышу буенча комплекслы тематик план **Кушымта 8**

Сентябрь

Атна	Тема	Бурычлар	Балалар эшчәнлеген оештыру формалары	Укыту-методик әдәбият	
1 атна	Кояш, чык!	1.Җәй турында күзаллауларга нигез салу, тәүлек өлешләрен дөрес әйтергә күнектерү 2.Балаларның сөйләмен, игътибарын, ишетү хәтерен; күз алдына китерә, хыяллана белүләрен; вак моториканы, рәсем ясау күнекмәсен, иҗади сәләтен үстерү 3.Балаларда табигать белән кызыксыну тәрбияләү	1.Табышмак әйтү 2.Балалар белән әңгәмә. 3.Фломастер белән кояшны ясау. 4.Уен “Кояш чык-чык”. 5.Җыр тыңлау.	Хәзрәтова.Ф.В., Шәрәфетдинова.З.Г., Хәбибулина.И.Җ. «Туган телдә сөйләшәбез»	

2 атна	“Йомшаккай әзерләгән сюрприз”	Агачтан ясалган уенчыкларны карау барышында агач материалы, аның үзлекләре белән танышу; тәрбияче сорауларына җавап бирергә өйрәтү; предметларның төсен, формасын, зурлыгын билгели белергә өйрәтү, анализаторлар эшчәнлеген, сүзлек байлыгын, хәтерләрен, игътибарларын үстерү;уенчыкларга карата сакчыл караш, уеннан соң уенчыкларны урынына кую гадәте тәрбияләү.	1.Йомшаккай сюрпризы. 2.Пирамиданы өйрәнү. 3.Матрешканы карау. 4.Җыр тыңлау. 5.Уен “Нәрсә югалды”	Хәзрәтова.Ф.В., Шәрәфетдинова.З.Г., Хәбибулина.И.Җ. «Туган телдә сөйләшәбез»	
3 атна	Манара	Балаларны төрле зурлыктагы һәм төрле төстәге төзү материалы-шакмаклар белән таныштыру,үрнәк буенча манара корылмасы төзергә өйрәтү,предметнын төсен,формасын,зурлыгын атый белүләренә ирешү.	1.Хат килә. 2.Кышкы пейзаж рәсемен карау. 3.Икенче хатны карау. 4.Көз турында әңгәмә. 5. “Яфрак бәйрәме” җырын тыңлау. 6. Яфраклар ябыштыру.	Хәзрәтова.Ф.В., Шәрәфетдинова.З.Г., Хәбибулина.И.Җ. «Туган телдә сөйләшәбез»	
4 атна	Кунак каршылыйбыз.	Савыт –сабанын аерым предметлары,аларнын кулланышы турында белемнәренә төгәллек кертү.Тәрбияче белән берлектә бергә кыска хикәя төзергә өйрәтүне дәвам итү.		Хәзрәтова.Ф.В., Шәрәфетдинова.З.Г., Хәбибулина.И.Җ. «Туган телдә сөйләшәбез»	

Октябрь

Атна	**Тема**	**Бурычлар**	Балалар эшчәнлеген оештыру формалары	**Укыту-методик әдәбият**	
1 атна	.Куян үстергән кишер һәм помидорлар	1.Табигатьтәге көзге үзгәрешләр, көзге уҗыш турында мәгълүмәт бирү, яшелчәләр (кишер, помидор) турында белемнәрен баету 2.Яшелчәләрне (кишер, помидор) тышкы	1.Кунаклар турында әңгәмә. 2.Кунак килә. 3.Чәй әзерләү.	Хәзрәтова.Ф.В., Шәрәфетдинова.З.Г., Хәбибулина.И.Җ. «Туган телдә сөйләшәбез»	

		күренеше, тәме, формасы буенча аера белүләренә ирешү; игътибарын, аңга алуларын, диалогик сөйләмнәрен, сенсорик күнекмәләрен үстерү 3.Балаларда сорауларга җавап бирү теләге уяту; табигатькщ уңай караш тәрбияләү	4.Тагын бер малай килә. 5.Җыештыру.		
2 атна	Сары, кызыл яфраклар	1.Балаларны көз, кыш ел фасылларының характерлы билгеләре белән таныштыру; бер ел вакыты икенчесен алмаштыруы турында мәгълүмәт бирү; көзге яфраклар турындагы белемнәрен (яфракларның төсләре үзгәрә, алар коелалар) 2.Балаларның игътибарын, аңга алуларын. Хәтерен, бәйләнешле сөйләм үстерү	1.Йомшаккай сюрпризы. 2.Пирамиданы өйрәнү. 3.Матрешканы карау. 4.Җыр тыңлау. 5.Уен “Нәрсә югалды”	Хәзрәтова.Ф.В., Шәрәфетдинова.З.Г., Хәбибулина.И.Җ. «Туган телдә сөйләшәбез»	
3 атна	Куян үстергән кыяр һәм шалкан	. Балаларнын табигатътәге көзге үзгәрешләр,көзге уныш турында күзаллауларын кинәйтү, яшелчәләр (кыяр,шалкан) турында күзаллауларын ,белемнәрен ныгыту,кинәйтү. Кыяр,шалканны тышкы күренеше ,тәме,формасы буенча аера белергә өйрәтүне дәвам итү.	1.Табышмак әйтү. 2.Яшелчәләр турында табышмаклар. 3.Күзәтү. 4.Шалкан әкиятен куян сөйли. 5.Балаларны мактау.		
4 атна	Йорт хайваннарын чакыру эндәшләрен уку	Эндәшнен эчтәлеген анлату,текстнын эчтәлегеннән чыгып,аваз ияртемнәрен,ымлыкларын дөрес әйтүләренә,тәрбияченен сорауларына дөрес җавап бирүләренә ирешү.Хайваннарны ярату хисе тәрбияләү.	1.Табышмак әйтү. 2. Хайваннарнын гәүдә өлешләрен өйрәнү. 3.Күзәтү. 4.ял минуты. 5.Балаларны мактау.		

Ноябрь

Атна	**Тема**	**Бурычлар**	Балалар эшчәнлеген оештыру формалары	**Укыту-методик әдәбият**	
3	Тере һәм	Тере һәм уенчык кошларны чагыштыру,уенчык кош-дым	1.карау.		

атна	уенчык кошларны карау	ән таныштыру,уенчык кошнын нинди материалдан ясалга лау,төсләре ,дымка бизәге элементларын ныгыту.	2. әңгәмә. 3.сорауларга җавап.		
4 атна	Икмәк ничек барлыкка килә?	Оннын ничек барлыкка килүен ,ипинен оннан пешерелүен ачыклау.Икмәккә хөрмзт тәрбияләү.	Рәсем буенча эш Уен ситуациясе «Әтием, әнием һөнәре” туган район ,аның эшчеләре, аларның хезмәте турынла презентация	Хәзрәтова.Ф.В., Шәрәфетдинова.З.Г., Хәбибулина.И.Җ. «Туган телдә сөйләшәбез»	
5 атна	Игенче һөнәре.	Балаларнын игенче хезмәте турындагы белемнәрен баету.Игенче хезмәтенә кызыксыну уяту,хөрмәт тәрбияләү.	1.Көз турында сөйләшү.. 2.Ял минуты.		

декабрь

Атна	Тема	Бурычлар	Балалар эшчәнлеген оештыру формалары	Укыту-методик әдәбият	
1 Атна 2 атна	Электр лампасы белән таныштыру Йорт хайваннары чакыру эшдәшләрен уку	Электр турында балаларга гади төшенчә бирү (электр тогы электр чыбыкларында «яши»; утны яндыру өчен, өзгечкә (выключательгә) басарга кирәк, шуннан соң электр чыбыкларына ток килә); *электр, ток, чыбык өзгеч(выключатель)* сүзләре хисабына сүзлекне үстерү һәм активлаштыру; 2) Балаларның игътибарын, хәтерен, кабул итү сәләтен үстерү, ток белән бәйләнешле булган куркынычсызлык кагыйдәләрен балалрга җиткерү. 3) Сакчыллык тәрбияләү 1.Эндәшнең эчтәлеген аңлату; текстның эчтәлегеннән чыгып, аваз иялтемнәрен, ымлыкларны дөрес әйтүләренә, тәрбиясенең сорауларына дөрес җавап бирүләренә ирешү	Уен ситуациясе “Кар бөртекләре”	Хәзрәтова.Ф.В., Шәрәфетдинова.З.Г., Хәбибулина.И.Җ. «Туган телдә сөйләшәбез»	

		2.Балаларның игътибарын, күзәтүчәнлеген үстерү 3.Хайваннарны ярату хисе тәрбияләү			
3 атна	Куян белән тиенне чыршы бәйрәменә чакырабыз	1.Балаларның кышка табигатьнең характерлы үзенчәлекләре, кыргый җәнлекләр турындагы күзаллауларын киңәйтү; тикшерүләр барышында суның үзенчәлекләре турында мәгълүмәт бирү; авазлар артикуляциясен ныгыту 2.Балаларның игътибарын, хәтерен үстерү, танып белү активлыкларын формалаштыру 3.Балаларда Яңа ел бәйрәме уңаеннан яхшы кәеф, шатлык хисләре булдыру; кыргый җәнлекләргә карата кайгыртучанлык хисе тәрбияләү.	Хәрәкәтле уен “Куянны юатабыз”		
4 атна	Чыршы бизибез	1) Балаларның яңа ел бәйрәме турындагы күзаллауларын баетуны дәвам итү; 2) Балаларның «Яңа ел бәйрәме» темасы буенча сүзлеген активлаштыру, тәрбияче соравына җавап бирү осталыгын, игътибарын, күзәтүчәнлеген, сенсор тою сәләтен үстерү; 3) Чыршы уенчыкларына карата сакчыл караш тәрбияләү	Карау, иснәү.чагыштыру	ТХәзрәтова.Ф.В., Шәрәфетдинова.З.Г., Хәбибулина.И.Җ. «Туган телдә сөйләшәбез»	

Гыйнвар

Атна	Тема	Бурычлар	Балалар эшчәнлеген оештыру формалары	Укыту-методик әдәбият	
1 атна	Ап-ак кар ява	1) Балаларны кар һәм аның үзлекләре (ак төстә, салкын, йомшак, эри, җиңел) белән таныштыру, тәрбияче сорауларына җавап бирергә күнектерү; 2) Балаларның сүз байлыгын, игътибарын күзәтүчәнлеген үстерү; 3) Кышкы табигатькә соклану хисе, бергәләп уйнау теләге тәрбияләү.	Уен ситуациясе “Җимлектә кошлар” Уен ситуациясе “Кар бөртекләре”	Хәзрәтова.Ф.В., Шәрәфетдинова.З.Г., Хәбибулина.И.Җ. «Туган телдә сөйләшәбез»	

2 атна	Алсу урамга җыена	1) Балаларның кышкы киемнәр турындагы белемнәренә төгәллек кертү, урамга чыкканда киенү эзлеклеген һәм киемнәрне ис тә калдырырга өйрәтү, тәрбияче сорауларыга җавап бирергә күнектерү; 2) Балаларның игътибарын, хәтерен, фикерләвен, сүз байлыгын үстерү; 3) Башкаларга ярдәм итү теләге булдыру, киемнәргә сакчыл караш тәрбияләү.	Уен ситуациясе “Юу, юыну, киенү” “Тиешле төсләрне тап”	Хәзрәтова.Ф.В., Шәрәфетдинова.З.Г., Хәбибулина.И.Ж. «Туган телдә сөйләшәбез»	
3 атна	Җимлек янында	1.Кышлаучы кошларны күзәтүне оештыру; аларны тышкы кыяфәтләре буенча танырга өйрәтүне дәвам итү; пумаланың очы белән ярма бөртекләре ясауны ныгыту 2.Аваз ияртемнәрен әйтүдә күнектерү; сүзлек запасын баету; игътибарын үстерү 3.Күзәтүчәнлек, кошларга карата сак караш, алар турында кайгыртучанлык, кышын аларны тукландыру теләге тәрбияләү	Уен ситуациясе “Алсуның кышкы киемнәре”	ТХәзрәтова.Ф.В., Шәрәфетдинова.З.Г., Хәбибулина.И.Ж. «Туган телдә сөйләшәбез»	

МАРТ					
1	Яз, яз килә	1)Балаларга язгы күренешләр турында башлангыч белемнәр (кар эри, твамчы тама, кояш җылыта, сулар җыела) бирү, сүз байлыгын киңәйтү һәм активлаштыру; 2) Балаларның күзәтүчәнлеген, игътибарын үстерү; 3) Табигатьтәге язгы күренешләр белән кызыксындыру			
2	Минем әнием	.Әниләр турында әңгәмәдә катнашырга, әниләрнең исемен дөрес әйтә белергә өйрәтү; әзер формалардан бизәк төзеп, кәгазь битендә ябыштырырга өйрәтүне дәвам итү 2.Балаларның игътибарын, кабул итүләрен, сүзлек байлыгын үстерү 3.Балаларда әниләргә карата җылы мөнәсәбәт, хөрмәт, мәхәббәт тәрбияләү			

3	Безнең әниләр (сюжетлы рәсемнәр карау	) Балаларны әниләр һөнәренә кагылышлы сюжетлы кечкенә рәсемнәрнең эчтәлеген аңларга өйрәтү, эш-хәрәкәтне белдерә торган сүзләр хисабына балалрның сүз байлыгын киңәйтү; 2) Балалрның кабул итү сәләтен, куелган сорауларга кыска җөмлә белән җавап бирү осталыгын, игътибарын үстерү; 3) Төрле һөнәр кешеләренә һәм әниләр хезмәтенә карата кызыксыну, хөрмәт тәрбияләү		ТХәзрәтова.Ф.В., Шәрәфетдинова.З.Г., Хәбибулина.И.Җ. «Туган телдә сөйләшәбез»	
4	Тере һәм уенчык кошларны карау	1.Тере һәм уенчык кошларны чагыштыру, уенчык кош-дымка уенчыгы белән чагыштыру, уенчык кошның нинди материалдан ясалган булуын ачыклау; төсләре, дымка бизәге элементларын ныгыту 2.Балаларның игътибарын, күзәтүчәнлеген үстерү, сорауларга тулы җавап бирергә өйрәтүне дәвам итү . 3.Кошлар белән кызыксыну, аларга карата сак караш тәрбияләү.			

№	ТЕМА	МАКСАТ	КУЛЛАНМА		
		АПРЕЛЬ			
1	Җәнлекләр урманда яшиләр	1) Җәнлекләр турындагы балаларның белемнәрен киңәйтү һәм ныгыту, җәнлекләрне таный һәм исемнәрен атый белергә өйрәтү; 2) Балаларның диалогик сөйләмен активлаштыру, фикерләвен, мөстәкыйльлеген үстерү; 3) Җәнлекләр белән кызыксындыру		Хәзрәтова.Ф.В., Шәрәфетдинова.З.Г., Хәбибулина.И.Җ. «Туган телдә сөйләшәбез»	
2	Урамда яз	1.Балаларны яз күренешләре белән таныштыруны дәвам итү(кар эри, тамчы тама, кояш җылыта, сулар җыела), язгы табигатьтәге гади бәйләнешләрне (кояш ныграк җылыта – көннәр җылына – кар эри һ.б.) ачыклау барышында сүзлек запасын киңәйтү һәм			

		активлаштыру 2.Балаларның күзәтүчәнлеген, игътибарын, күзаллавын үстерү 3.Язгы күренешләр белән кызыксыну, табигатьтә барган үзгәрешләрне күрергә өйрәтү, шатлык хисләре уяту			
3	.«Кәҗә һәм кәҗә бәтиләре» рәсемен карау	) Балаларны тәрбияче ярдәме белән рәсемнең эчтәлегеннән аңларга, аның турында сөйләргә өйрәтү, йорт хайваннары турындагы белемнәрен киңәйтү; 2) балаларның аңга алуларын, игътибарын, диалогик сөйләмен, дуслык турында күзаллауларын үстерү; 3) тәрбияче сөйләгәнне тыңлый белергә өйрәтү; хайваннарга карата кайгыртучанлык тәрбияләү.			
4	.Сыерчыклар, карлыгачлар килде (рәсемнәр карау)	1) Балаларны үзләренә таныш кошларны рәсемнән танырга, исемнәрен әйтергә өйрәтү; балаларның сүз байлыгын арттыру, сүзлеккә *сыерчык, сыерчык оясы,карлыгач* сүзләрен кертү; 2) Игътибарны, күзәтүчәнлекне, тәрбияче белән аралашу, сорауларга җавап бирү осталыгын үстерү 3) Кошлар һәм табигать белән кызыксынуларна ирешү, кошларга карата мәрхәмәтлелек, кайгыртучанлык тәрбияләү			
5					

№			**КУЛЛАНМА**		
		МАЙ			
1	Суның үзенчәлекләре	Яшәү чыганагы булган суга сак караш тәрбиялү. Балаларның күзаллауларын, фикер йөртү сәләтен үстерү. Тәҗрибә һәм уен аша балаларга су үзенчәлекләре турындагы белем		Хәзрәтова.Ф.В., Шәрәфетдинова.З.Г., Хәбибулина.И.Ж. «Туган телдә	

		бирү.		сөйләшәбез»	
2	Тузганак чәчәген карау	1) Балаларны үсемлекләр белән таныштыруны дәвам итү, тузганак чәчәген күрсәтү, анны танырга, исемен әйтергә, төзелеше(чәчәге, сабагы, яфраклары) буенча аера белергә өйрәтү; сүз байлыгын киңәйтү; *тузганак, чәчәк, сабак* сүзләрен сөйләмдә активлаштыру; 2) Балаларның сесор тою һәм кабул итү сәләтен, игьтибарын, күзәтүчәнлеген үстерү; 3) табигать белән турыдан-туры аралашудан шатлык хисләре уяту, үсемлекләргә сакчыл караш тәрбияләү			
3	Ком һәм аның үзенчәлекләре	Балалрны комны күзәтергә(комны учка алырга, укмаштырырга, сибәргә) аның дымлылыгын билгеләргә (коры, юеш) сүзләре хисабына балаларның сүз байлыгын киңәйтү. Игътибарлыкны, сенсор тою сәләтен үстерү.			
4	Алсу бәйрәмгә җыена	1)Балаларның киемнәр турындагы белемнәрен, игтибарын, хәтерен, фикерләвен, сүз байлыгын үстерү; 2) урамга чыкканда киенү эзлеклеген һәм киемнәрне истә калдыру, тәрбияче сорвына җавап бирергә күнектерү . киемнәрне төркемнәргә бүлү. (баш, өс, аяк киеме) 3Башкаларга ярдәм итү теләге булдыру, киемнәргә сак караш тәрбияләү			

Үстерешле предметлы тирәлекне оештыру үзенчәлекләре

Мохит төшенчәсе астында табигый, социаль-көнкүреш һәм (яки) мәдәни-эстетик характердагы тирәлек күздә тотыла. Бу — кешенең яшәешшартлары, аның тормыш даирәсе. Мохит махсус проектлана торганюнәлеш алырга мөмкин, һәм бу очракта аның турында шәхесне

формалаштыручы мөһим фактор — белем бирү тирәлеге буларак карау күзәтелә(Т.С. Комарова, С.Л. Новоселова, Г.Н. Пантелеев, Л.П. Печко, Н.П. Сакулина,
Е.О. Смирнова, Е.И. Тихеева, Е.А. Флерина, С.Т. Шацкий h.б.).

Группалардагы белем бирү мохите баланың мәктәпкәчә балачагынтулы кыйммәтле уздыру өчен кирәкле махсус шартларны таләп итә. Предметлы үсеш мохите дигәндә баланың танып белүдә, аралашуда, хезмәт, тулаемфизик һәм рухи үсеш ихтыяҗларын канәгатьләндерү өчен җайлаштырылган,оештыру ягыннан формалаштырылган һәм предметлар белән тулыландырылган билгеле бер тирәлек аңлана. Үсешкә булышлык итүче предметлы мохитне заманча күзаллау баланың актив эшчәнлеген тәэмин итүне, аның субъектив позициясен формалаштыруны, иҗади сәләтләрен, мөмкинлекләренбарлык чаралар белән үстерүне үз эченә ала.

Мохит оештыругатөп таләпләр

Мәктәпкәчә оешманың үсешкә китерүче предметлы тирәлек мохите:

• тулы эчтәлекле, үсешкә илтүчән;

• үзгәрүчән;

• күп функцияле;

• вариатив;

• аңлаешлы;

• куркынычсызлыкны тәэмин итүчән;

• сәламәтлекне саклаучан;

• эстетик җәлеп итүчән булырга тиеш.

Мохитне оештыруныңтөп принциплары

Мәктәпкәчә учреждениенең бүлмәләрен җиһазлау куркынычсызлыкнытәэмин итә, сәламәтлекне саклый, эстетик җәлеп итә торган һәм үсешкәкитерүчән булырга тиеш. Җиһазлар балаларның буена һәм яшенә туры килергә, уенчыклар әлеге яшь өчен максималь үсеш эффектын тәэмин итәргәтиеш.

Үсешкә китерүче предметлы тирәлек мохите тулы эчтәлекле, өлкән кешенең һәм баланың уртак эшчәнлеге һәм балаларның мөстәкыйль эшчәнлегеөчен яраклы, бала яшенең ихтыяҗларына җавап бирерлек булырга тиеш.

Кечкенәләр төркемнәрендә балалар уенының идеясе нигезендә предметтора, шуңа күрә өлкән кеше, сабыйларда кызыксыну, танып белү омтылышы,уен бурычын кую һәм аны чишү теләге уяту өчен, һәрвакыт уен мохитен (корылмалар, уенчыклар, материаллар һ.б.) яңартып торырга тиеш. Төркем бүлмәсендә балаларның мөстәкыйль хәрәкәт активлыгы өчен шартлар тудыру:җиһазлар һәм уенчыклардан буш урын карап кую, балаларны хәрәкәтле уенэшчәнлегенә тарта торган уенчыклар белән тәэмин итү, хәрәкәт активлыгын стимуллаштыручы уенчыкларны көнгә берничә тапкыр алмаштыру сорала.

Зурлар төркемнәрендә идея уенның темасына нигезләнә, шуңа күрә төрлерәвештәге күп функцияле предметлар мохите балаларның актив хыялынуята, һәм алар, сыгылмалы модульләр, ширмалар, пәрдәләр, кублар, урындыклар кулланып, гамәлдәге уен тирәлеген һәрдаим яңача үзгәртеп коралар. Предмет-уен мохитенең үзгәрүчәнлеге балага уен тирәлегенә башканоктадан карарга, уен урынын җиһазлауда активлык күрсәтергә һәм аныңнәтиҗәләрен күрә белергә мөмкинлек бирә.

Үсешкә китерүче предметлы тирәлек мохите табигый характердагы объектлардан файдалану мөмкинлеген тәэмин итәргә; даими һәм эпизодик рәвештә балалар бакчасы участогында үсемлекләр үскәнне күзәтү, элементар хезмәттә катнашу, табигый материал белән тәҗрибә һәм экспериментлар үткәрү теләкләрен уятырга тиеш.Үсешкә китерүче предметлы тирәлек мохите балаларга тәрбияви йогынты ясаучы мәдәни тирәлек (халык сәнгате эшләнмәләре, репродукцияләр,бөек кешеләр портретлары, борынгы көнкүреш предметлары һ.б.) буларакоештырылырга тиеш.

Төркемдәге тирәлекне үсешкә китерүче күпсанлы материаллар(китаплар, уенчыклар, иҗат өчен материаллар, җиһазлар һ.б.) белән тәэминителгән аерым зоналар («үзәкләр», «почмаклар», «мәйданчыклар») рәвешендә оештырырга тәкъдим ителә. Барлык предметлар да балаларның куластында булырга тиеш.Тирәлекне шул рәвешчә оештыру мәктәпкәчә яшьтәгеләргә үзләре кызыксынган шөгыльләрне табарга, аларны көн дәвамында чиратлаштырырга ярдәм итә, ә педагогка белем бирү процессын балаларның индивидуальүзенчәлекләрен исәпкә алып нәтиҗәле оештырырга мөмкинлек бирә.

Почмакларны җиһазлау белем бирү процессын тематик планлаштырубелән туры китереп алышынырга тиеш.

Үсеш үзәкләре сыйфатында:

• сюжетлы-рольле уеннар өчен почмак;

• киенү-ясану почмагы (театральләштерелгән уеннар өчен);

• китаплар почмагы;

• басма һәм өстәл уеннар өчен зона;

• күргәзмә (балалар рәсемнәреннән, балалар иҗаты, халык осталарыэшләнмәләреннән һ.б.);
• табигать (табигатьне күзәтү) почмагы;
• спорт почмагы;
• су һәм ком белән уеннар өчен почмак;
• балаларның мөстәкыйль эшчәнлегенең төрле төрләре — конструкцияләү, сәнгати, музыкаль һ.б. эшчәнлек өчен почмаклар;
• уен тирәлеген җиңел үзгәртү өчен зур күләмле йомшак конструкцияләр(блок уенчыклар, өй, тоннельләр һ.б.) белән уен үзәге;
• уен почмагы (уенчыклар, төзү материаллары белән) булдырырга мөмкин.

Үсешкә китерүче предметлы тирәлек мохите хәрәкәтчән һәм җиңел үзгәрә торган динамик тирәлек булырга тиеш. Предметлы мохитне проектлаштырганда шуны онытмаска кирәк: «катып калган» (статик) предмет тирәлеге, баланың фантазиясен уятудан туктау сәбәпле, үзенең үсешкә булышлыкитү функциясен үти алмый башлый. Гомумән, динамиклык-статиклык принцибы уен тирәлекләренең хәрәкәтчәнлек дәрәҗәсенә, предмет шартларының вариантлылыгына һәм балалар эшчәнлеге характерының һәркайсына кагыла. Шуның белән бергә мохитнең билгеле бер тотрыклылыгы һәмдаимилеге — аның балалар өчен гадәтилеген, ияләнгән тирәнлек булуынтәэмин итә. Бигрәк тә бу гомуми файдалану урыннарына (китапханә, уенчыклар шкафы, күп функцияле материаллар салынган тартма һ.б.) мөнәсәбәттә шулай.

. Учебно-наглядные пособия

№ п/п	Тема
1	Йорт хайваннары һәм кошлары
2	Һөнәр ияләре
3	Предметлар
4	Әдәби әсәрләргә иллюстрацияләр

5	Табигать күренешләре
6	Балалар
7	Кошлар
8	Гаилэ
9	Агачлар
10	Курсәтмә һэм таратма материаллар
11	Татар экиятләре аудио-язма
12	Татар экиятләре аудио-язма
13	Татар телендә мультфильмнар
14	Туган телдә сөйләшәбез аудио- язма
15	Туган телдә сөйлэшә без аудио- язма
16	Туган телдә сөйләшәбез аудио- язма
17	Шома-бас аудио-язма
18	Балалар бакчасында әдәп-әхлак тәрбиясе аудио-язма
19	Силуэтлар
20	Кыш
21	Көз
22	Жәй
23	Яна ел бәйрәме
24	Минем Ватаным
25	Киемнәр

26	Геометрик фигуралар
27	Жиңу бәйрәме
28	Мин дөньяның бер кешесе
29	Дидактик уен, “ Бу нинди кош “
30	Кыргый хайваннар
31	Белем бәйрәме
32	Ватанны саклаучылар
33	Тарату материаллары
34	Ел фасыллары һэм табигать күренешләре
35	Һонәр ияләре
36	Балалар
37	Гаилэ
38	Йорт хайванары
39	Кошлар
40	Яңа ел

Классификация по категориям	Литература
Нормативно-правовая	Закон «Об образовании» Российской Федерации. – 2005; Санитарно-гигиенические требования к устройству, содержанию и организации режима работы дошкольных образовательных учреждений. – 2010; Декларация о правах ребенка. Генеральная Ассамблея ООН. – 1959; Конвенция о правах ребенка Российской Федерации. – М.:Юрайт, 1990;

	Конституция Республики Татарстан; Н. Е. Веракса, Т. С. Комарова, М. А. Васильева. Примерная основная общеобразовательная программа дошкольного образования «От рождения до школы». – М.: Мозаика-синтез, 2010.
Методическая	И.А.Осина, Е.В.Горюнова, М.Н.Павлова, Т.И.Кандала. Перспективное планирование по программе «От рождения до школы».Подготовительная группа. – Волгоград: Учитель, 2012; Н.Б.Лободина. Комплексные занятия по программе «От рождения до школы». Подготовительная группа. – Волгоград: Учитель, 2012; С.В.Чиркова. Родительские собрания в детском саду. Подготовительная группа. – М.: ВАКО, 2010.
ОО «Социализация»	М.Д. Маханёва. Нравственно-патриотическое воспитание детей. – М.: АркТИ, 2004;
ОО «Труд»	М.В. Крулехт. Дошкольник и рукотворный мир. – СПб.: Детство-Пресс, 2003; С.В.Соколова. Оригами для дошкольников. – СПб.:Детство-Пресс, 2004.
ОО «Познание»	Математика. Е.В. Колесникова Москва 2010 г.в. К.М. Зарипова, “Туган телем – бөек анам теле”.- Яр Чаллы, 2009 З.М.Зарипова “Туган телдә сөйләшәбез”.-ТР Мәгариф һәм фән минис ы, 2012 К.В.Закирова Балалар бакчасында тәрбия һәм белем бирү.-Казан “Мәг нәшрияты, 2009 Р.К.Шәехова Региональная программа дошкольного образования.- Казань, уцакова Л.В. Конструирование и ручной труд в детском саду: пособие для тателей детского сада. – М.: Просвещение, 1990. Г.А.Борханова. «Туган як табигате белэн таныштыру» Николаева С.Н. Юный эколог: Программа воспитания экологической уры детей. – М.: Новая школа, 1999. Серия наглядных пособий «Мир в картинках»
ОО «Здоровье»	Л.И.Пензулаева «Физкультурные занятия в детском саду» вторая младшая

	группа М.:-Мозайка-синтез, 2012 .К.К.Упробина «Занимательная физкультура для школьников» 5-7 лет М.:-2005 Л.П. Фатеева «300 подвижных игр для младших школьников» Ярославль-1998 В.И. Ковалько «Азбука физкультминуток для дошкольников» М.:-«ВАКО»-2006
ОО «Коммуникация»	«Балалар бакчасында әдәп-әхлак тәрбиясе» Под.ред. К.В. Закирова, Казань 2013 г.в Р.К.Шаехова. Играя - размышляем. – Казань: Школа, 2004; Р.К.Шаехова. Читая – учимся творить. – Казань: Информационный центр ИССО РАО, Р.К.Шаехова. Ступеньки к творчеству. – Казань: Мастер ЛАйн, 2000. « Уйный-уйный үсәбез», Под.ред. К.В. Закирова, Казань 2005 г.в. «Балачак – уйнап –көлеп үсәр чак» » Под.ред. К.В. Закирова,Казань 2012 г.в. “Үстерелешле уеннар” З.М.Зарипова,Казань 2013 г.в. “Әй уйныйбыз, уйныйбыз.” К.В.Закирова Казань 2013 г.в. « Балалар бакчасында бердәм белем бирү эшчәнлеге» Под.ред. З.М. Зарипова-Казань-2013г.в. “ Раз-словечко-Два словечко “Р.К.Шаехова. Казань 2011 г.в
ОО «Безопасность»	Л.М.Гончарова. Правила дорожного движения для начальной школы. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2008.
ОО «Художественное творчество»	Комарова Т. С. Изобразительная деятельность в детском саду. – М.: ика-Синтез, 2005.

	Комарова Т.С., Филлипс О.Ю. Эстетическая развивающая среда. – М.: огическое общество России, 2005. Куцакова Л.В. Творим и мастерим. Ручной труд в детском саду и дома. – М.: ика-Синтез, 2007. Куцакова Л.В. Конструирование и ручной труд в детском саду: пособие для воспитателей детского сада. – М.: Просвещение, 1990. Занятия по ИЗО, Т.С. Комарова, Москва 2011 г.в.
ОО «Чтение художественной литературы»	Н.Е.Веракса Программа “От рождения до школы” К.В. Закирова “Ин матур сүз” К.М.Зарипова “Туган телем – бөек анам теле” З.М.Зарипова “Туган телдә сөйләшәбез” М.Ф.Кашапова “Иң татлы тел- туган тел «Туган телдә сөйләшәбез» Ф.В.Хазратова, Казань 2013 г.в. . Закирова К.В. «Балачак аланы. Хрестоматия», Казань 2013 г.взан, «РИЦ», 2011

Список литературы

1.«От рождения до школы». Примерная основная общеобразовательная программа дошкольного образования / под ред. Н. Е. Вераксы, Т. С. Комаровой, М. А. Васильевой. - М.: 2013 г.в.
2. « Балалар бакчасында бердәм белем бирү эшчәнлеге» Под.ред. З.М. Зарипова-Казань-2013г.в.
3. « Уйный-уйный үсәбез», Под.ред. К.В. Закирова, Казань 2005 г.в.
4. «Балалар бакчасында әдәп-әхлак тәрбиясе» Под.ред. К.В. Закирова, Казань 2013 г.в
5. «Балалар бакчасында әдәп-әхлак тәрбиясе» Под.ред. К.В. Закирова, Казань 2013 г.в.

6. «Балачак – уйнап –көлеп үсәр чак» » Под.ред. К.В. Закирова,Казань 2012 г.в.
7. «Туган телдә сөйләшәбез» Ф.В.Хазратова, Казань 2013 г.в.
8. “Үстерелешле уеннар” З.М.Зарипова,Казань 2013 г.в.
9. “Әй уйныйбыз, уйныйбыз.” К.В.Закирова Казань 2013 г.в.
10. “ Раз-словечко-Два словечко “Р.К.Шаехова. Казань 2011 г.в.

11. Закирова К.В. «Балачак аланы. Хрестоматия», Казань 2013 г.взан, «РИЦ», 2011
12. Математика. Е.В. Колесникова Москва 2010 г.в.

13. Занятия по ИЗО, Т.С. Комарова, Москва 2011 г.в.
14. Закирова К.В. “Иң матур сүз”, хрестоматия, Казан, “Мәгариф”, 2000
15. Р.К.Шаехова. Играя - размышляем. – Казань: Школа, 2004;

16. Р.К.Шаехова. Читая – учимся творить. – Казань: Информационный центр ИССО РАО,

17. Р.К.Шаехова. Ступеньки к творчеству. – Казань: Мастер ЛАйн, 2000.

18. Р.К.Шаехова. Региональная программа дошкольного образования.Казань, 2012

19.Л.И.Пензулаева «Физкультурные занятия в детском саду» вторая младшая группа

М.:-Мозайка-синтез, 2012

20.К.К.Упробина «Занимательная физкультура для школьников» 5-7 лет М.:-2008г.

Пронумеровано,
Прошнуровано и
Скреплено
печатью 103 листов
подпись